Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga

Konkurso sąlygų priedas Nr. 2

KRETINGOS MUZIEJAUS EKSPOZICIJOS KONCEPCIJOS SUKŪRIMO, PROJEKTO PARENGIMO IR PROJEKTO AUTORINĖS PRIEŽIŪROS PASLAUGOS

TECHNINĖ SPECIFIKACIJA

KRETINGOS MUZIEJAUS EKSPOZICIJOS KONTEKSTAS, TIKSLINĖS GRUPĖS IR EKSPOZICINĖ ERDVĖ

Kretingos muziejaus (toliau – Muziejus) ekspozicija bus įrengta Kretingos dvaro sodybos rūmuose, pastatytuose XIX a. Pastatas – valstybės saugomas, įtrauktas į Lietuvos nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašą (kodas 1430), turintis nacionalinę reikšmę, todėl ekspozicijoje labai svarbu išsaugoti interjero autentiškumą, ekspozicijos stilistika turi harmoningai derėti prie pastato architektūrinės išraiškos. Muziejaus ekspozicijos tikslas ne tik patraukliai, vaizdžiai ir profesionaliai pateikti informaciją lankytojams, bet ir įtraukti juos į pažinimo procesą emociškai.

Pirkimas vykdomas įgyvendinant Muziejaus projektą „Kretingos muziejaus ekspozicijos atnaujinimas pritaikant įvairių grupių poreikiams" (projekto kodas 06-007-K-0006). Projektas yra parengtas vadovaujantis 2021-2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 08-001-04-01-01 „Aukštos meninės vertės, įvairaus ir įtraukaus kultūros turinio prieinamumo didinimas" veiklos Nr. 8 „Infrastruktūros objektų modernizavimas" poveiklės Nr. 8.2. „Kultūros infrastruktūros objektų pritaikymas įvairių grupių poreikiams" projektų finansavimo sąlygų aprašu.

AKTUALUMAS

Muziejaus naujai kuriama ekspozicija „Grafai Tiškevičiai – šeima, į Kretingą atvežusi Vakarų Europą" siekiama nuosekliai parodyti vienos įtakingiausių XIX a. Lietuvos didikų šeimų – Kretingoje rezidavusio Juozapo Tiškevičiaus (1835–1891) šeimos, istoriją, į pasakojimą įtraukiant muziejuje saugomus eksponatus – šeimos relikvijas bei jos sukauptas istorijos, kultūros ir meno vertybes.

VIZIJA

Muziejaus ekspozicijos misija – aktualizuoti Tiškevičių giminės asmenybes, jų biografijas ir pristatyti garsios Lietuvos didikų šeimos progresyvumo idėjų formavimosi raidą nuo ištakų iki įtvirtinimo bei priežasčių, lėmusių giminės nuosmukį. Apsilankymas ekspozicijoje įgalins lankytoją patirti inovatyvaus požiūrio svarbą sėkmingo žmogaus/giminės/bendruomenės formavimuisi. Taip pat leis suvokti pažangos vaidmenį skirtingais laikmečiais, susimąstyti apie Kretingos krašto visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo pagrindus, praeitį, dabartį bei ateitį, skatinti norą patirti, tyrinėti ir pažinti šį regioną.

Į muziejų, kaip vietą, kurioje pasakojama ir reflektuojama šiaurės vakarų Žemaitijos ir Kretingos krašto istorija dažniausiai užsuka Kretingą lankantys miesto svečiai bei moksleivių

grupės. Taip pat Muziejus traukia kultūriniam laisvalaikiui neabejingus Kretingos miesto ir rajono bei Vakarų Lietuvos gyventojus. Muziejaus misija laikomas šiaurės vakarų Žemaitijos regiono istorijos fiksavimas ir refleksija, kad kiekvienas muziejuje apsilankęs žmogus galėtų susidaryti įspūdį apie tai, kuo ypatinga Kretinga ir jos dvaro rūmai Žemaitijos ir Lietuvos istorijos kontekste, kuo jie kitokie, kuo svarbūs, kuo gali pasididžiuoti.

Siekiame būti įvairių požiūrių susitelkimo vieta – atsinaujinusiame muziejaus ekspozicijoje ketiname organizuoti įvairaus pobūdžio ir formato susitikimus, renginius, kultūrines veiklas, edukacijas, konferencijas, temines paskaitas ir pan., kuriose skirtingų skirčių ekspertai, kartu su regiono gyventojais diskutuotų apie aktualius klausimus, atskleistų skirtingas vykusių ir vykstančių procesų interpretavimo galimybes.

Deramą dėmesį skiriame ir toliau skirsime unikalių eksponatų, liudijančių įvairius Kretingos dvaro sodybos rūmų ansamblio laikotarpius ir pasakojančius įvairias istorijas, pristatymui, o taip pat – naujų paieškai, rinkimui, tyrinėjimui, nes esame įsitikinę, kad mūsų Muziejuje saugomas eksponatų lobynas privalo kuo plačiau būti atvertas autentiškos istorijos patyrimui ir betarpiškam pažinimui.

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Kretingos muziejus numato įsigyti Tiškevičių giminės ekspozicijai (toliau – Ekspozicija) Tiekėjo sukurtą koncepciją (toliau – Koncepcija) bei jos pagrindu pagal šioje techninėje užduotyje nurodytus reikalavimus parengtą projektą ir projekto autorinio priežiūros paslaugas.

Ekspozicijos tikslas – atskleisti grafo Juozapo Tiškevičius (1835–1891) šeimos dvasinį ir materialųjį palikimą, jos pėdsakus Kretingos krašto, Žemaitijos ir Lietuvos istorijoje, modernaus požiūrio įtaką visuomenės raidai, naujai apmąstyti aristokratijos fenomeno svarbą šalies elito kontekste, kuriant tinkamą erdvę istorijos pažinimui ir įsitraukimui per diskusiją, nuomonės reiškimą bei asmeninių istorijų pasakojimą. Pristatyti Tiškevičių giminės rezidenciją Kretingoje istorinių įvykių kontekste ir bendrame giminės gyvenimo fone, artimiau supažindinant su Kretingos Tiškevičių gimine. Per svarbų ir akcentuotiną Kretingos Tiškevičių giminės istorijos pjūvį atverti netikėtų perspektyvų, nežinomų ir neapmąstytų faktų, nušviesti istorines asmenybes atspalviais, kurie keičia kai kurių istorinių įvykių pažinimą kas taptų vertingu įkvėpimo šaltiniu formuojant visuomenės identitetą, stiprinant suverenios ir modernios Lietuvos valstybės bruožus dabartyje.

Ekspozicijos uždaviniai:

1. Giliau pažvelgti į Kretingos Tiškevičių giminės svarbą ir reikšmę Europos kontekste.
2. Įprasminti ir atspindėti Kretingos dvaro ir miesto raidą per grafų Tiškevičių giminės istoriją, atskleidžiant asmenines, šeimynines ir visuomenines patirtis, leidžiančias suvokti XIX–XX a. sandūros miestą kaip modernėjančios Lietuvos miniatiūrą.
3. Skatinti lankytojų susidomėjimą Kretingos ir Lietuvos aristokratiniu paveldu, kviečiant atrasti detales, pasakojimus ir vertybes, kurios gali įkvėpti šiandieną: filantropiją, viešąją lyderystę, kultūrinį atvirumą, tarptautiškumą.
4. Analizuoti Tiškevičių šeimos diegtus socialinius, technologinius ir kultūrinius pokyčius kaip progreso ženklus, leidžiančius šiuolaikiniam lankytojui suprasti, kad inovacijos, lyderystė ir viešasis interesas yra tęstinis procesas.
5. Gvildenti dvasinės aristokratijos fenomeną ir jo šiuolaikines išraiškas, diskutuojant apie kultūros, vertybių, moralės ir viešo veikimo ribas, jų kaitą bei tęstinumą šių dienų visuomenėje.

6. Pristatyti pačius Kretingos dvaro rūmus ir jų aplinką kaip vertingą istorinį ir kultūrinį dokumentą – jų architektūrą, interjerą, kasdienybės detales bei žmonių santykių erdvę.

7. Atskleisti Kretingą kaip viziją ir galimą kūrybos lauką – miesto, kurio veidą formavo idėjos, atkeliavusios iš Vakarų Europos, bet prigijusios vietos kontekste, tapusios vietinio tapatumo dalimi.

8. Per Ekspoziciją sukurti gyvą diskusijos lauką – atvirą, dialogišką ir įtraukiančią, kurioje lankytojai galėtų dalintis savo įžvalgomis, klausimais, netikėtomis giminės ar miesto interpretacijomis, patys jausdamiesi istorijos kūrėjais

LANKYTOJŲ GRUPĖSIR LANKYTOJŲ KELIAS

9. Ekspozicija turi būti skirta šioms 4 (keturioms) Muziejaus lankytojų grupėms:

A. Organizuotos moksleivių, studentų ir suaugusiųjų grupės;

B. Pavieniai suaugusieji ir specialistai;

C. Šeimos ir vaikai;

D. Lankytojai su negalia.

10. Tikėtina, kad visų grupių lankytojai ekspozicijoje praleistų maždaug apie:

10.1. 45 ir 90 min (A);

10.2.90 min (C);

10.3.120 min (B, D);

10.4.apie 30 min. greita ekspozicijos apžvalga skubantiems.

11. Ekspozicijoje lankytojus turi vesti ir padėti orientuotis Lankytojų kelias, kuris turi gebėti patenkinti skirtingų amžiaus grupių lūkesčius, užtikrinti sklandų lankytojų judėjimą ir suteikti įvairių interaktyvių ir edukacinių elementų. Lankytojų kelias privalo būti aiškiai apgalvotas, įtraukiant interaktyvius, kinetinius ir žaidybinius elementus, kurie ne tik informuoja, bet ir motyvuoja, įtraukia ir suteikia galimybę mokytis per patirtį. Tinkamai apgalvota ekspozicija su aiškiai suformuotu lankytojų keliu ir subalansuotu inovatyvių edukacinių elementų kiekiu pritraukia didesnius lankytojų srautus – geroji patirtis skatina žmones ilgiau joje užsibūti ir rekomenduoti kitiems apsilankyti, lankstumas leidžia ekspozicijoms išlikti aktualioms, dinamiškoms ir patrauklioms lankytojams, užtikrinant nuolatinį turinio atnaujinimą bei pritaikomumą skirtingoms auditorijoms.

12. Ekspozicijoje numatytų edukacinių sprendinių aktualumas turi užtikrinti sklaidą ir idėjų tęstinumą mažiausiai 5 (penkiems) metams.

BENDRIEJI REIKALAVIMAI IR TERMINAI

13. Muziejus atlieka pirkimą ir numato įsigyti Muziejaus Ekspozicijos „Grafai Tiškevičiai – šeima, į Kretingą atvežusi Vakarų Europą“ koncepcijos sukūrimo, ekspozicijos projekto (toliau – Projektas) parengimo ir Projekto autorinės priežiūros paslaugas (toliau – Projekto autorinė priežiūra).

14. Paslaugos apima:

14.1. Ekspozicijos koncepcijos sukūrimas. Tiekėjas, prieš pateikdamas Ekspozicijos koncepciją, turi atlikti ekspozicijos naratyvinę analizę: tematika, planas ir vieta, stiliaus reikalavimai bei kita su tuo susijusi informacija ir reikalavimai.

14.2. Ekspozicijos projekto parengimas.

14.3. Ekspozicijos projekto autorinė priežiūra.

15. Paslaugų suteikimo terminai pagal paslaugų suteikimą etapais:

15.1.	1 etapas: Kretingos muziejaus vidaus ekspozicijos koncepcijos parengimo paslauga	per 4 mėn. nuo sutarties įsigaliojimo dienos ekspozicijos projekto rengėjas turės parengti ir suderinti su užsakovu Ekspozicijos koncepciją.
15.2.	2 etapas: Kretingos muziejaus vidaus ekspozicijos projekto parengimo paslauga	per 5 mėn. nuo koncepcijos patvirtinimo dienos Ekspozicijos projekto rengėjas turės parengti ekspozicijos projektą;
15.3.	3 etapas Kretingos muziejaus vidaus ekspozicijos projekto autorinės priežiūros paslauga	Projekto autorinės priežiūros paslaugos bus teikiamos, po sutarties pasirašymo su nauju tiekėju dėl Ekspozicijos įrangos pirkimo ir įrengimo, viso sutarties vykdymo laikotarpiu iki Ekspozicijos įrengimo pabaigos.

15.4. Paslaugų (pirmo ir antro etapų) suteikimo terminas yra 9 mėnesiai nuo Sutarties įsigaliojimo dienos.
15.5. Paslaugų (trečio) suteikimo terminas yra _____ mėnesių nuo Sutarties dėl Ekspozicijos įrangos pirkimo ir įrengimo įsigaliojimo dienos po Ekspozicijos įrangos pirkimo ir įrengimo viešojo konkurso ir prekių pirkimo-pardavimo sutarties pasirašymo.
15.6. Sutarties terminas gali būti pratęstas 1 ir 2 paslaugų atskiruose vykdymo etapuose rašytiniu susitarimu, 2 (du) kartus kas kartą ne ilgesniam kaip 1 (vieno) mėnesio laikotarpiui Sutartyje numatytomis sąlygomis.

16. Ekspozicija yra skirta šiuolaikiškai, vientisai ir įtraukiančiai pasakoti Kretingos Tiškevičių šeimos ir Kretingos dvaro istoriją bei jų poveikį regiono raidai.

17. Ekspozicijos koncepcija turi apimti Ekspozicijos erdvių aprašyme (priedas Nr. b) nurodytas patalpas ir būti išdėstyta atsižvelgiant į Techninės specifikacijos priedus a, c, d ir e.

18. Ekspozicijos koncepcija turi būti apjungta stilistiškai kaip nedaloma visuma, tačiau potemės, kurios bus atskleistos skirtingų laikotarpių ar temų ekspozicijoje gali turėti skirtingus stilistinius atspalvius, skirtis savo nuotaika, emocine aplinka ir įtraukties elementais.

19. Ekspozicijos koncepcija turi būti parengta atskleidžiant pagrindines pasakojamojo naratyvo temas, kūrybiškai ir konceptualiai interpretuojant eksponatus. Rengiant koncepciją, tiekėjas privalo panaudoti ne mažiau kaip 70 proc. Techninės specifikacijos priede a nurodytų eksponatų. Ekspozicijoje pateikiama informacija turi būti lietuvių ir anglų kalbomis. Lietuviškus tekstus pateikia Muziejus.

20. Eksponatų saugumas turi atitikti galiojančius teisės aktus, jei to neįmanoma užtikrinti turi būti pagamintos vertingų eksponatų kopijos.

21. Ekspozicija turi būti pritaikyta visoms tikslinėms grupėms.

22. Ekspozicijos koncepcijos parengimas ir projektavimas turi būti pagrįstas kūrybingumo ir lankstumo principu, t. y. vertinti skirtingus poreikius ir galimybes, atsižvelgiant į ekspozicijos temos sudėtingumą ir/ar specifiškumą bei jai išreikšti naudojamas priemones.

23. Ekspozicijos įranga turi būti patikima ir tinkama kasdieniam naudojimui, apjungta į estetišką visumą. Ekspozicijai įrengti gali būti naudojami įvairūs išraiškos būdai ir formos, medžiagos ir technologijos. Rekomenduojama naudoti modernias, interaktyvias konstrukcijas, garso, šviesos, vaizdo ir kvapo efektus, 3D/5D vaizdo technologiją.

24. Projektuojant privalomas ekspozicijos skaitmeninio turinio pertekliaus suvaldymas t.y. ekspozicijoje skaitmeninis turinys turi būti naudojamas saikingai tiek kiek jis prideda vertės ir patirties. Skaitmeninės technologijos gali būti puikiai įtrauktos, pavyzdžiui,

naudojant interaktyvius ekranus ar 3D modelius, tačiau jų naudojimas niekada neturėtų užgožti istorinių objektų ar pertraukti natūralios aplinkos. Perteklinis skaitmeninis turinys, gali sukurti klaidinančią patirtį ir atitraukti dėmesį nuo tikrojo istorinės aplinkos konteksto. Derančios technologijos turi papildyti, o ne pakeisti, leisti lankytojui patirti tiek šiuolaikinę interpretaciją, tiek autentišką aplinką.

25. Ekspozicijos stilistika neturi disonuoti su Muziejaus pastato architektūra t.y. projektuojant siekti stilistinio suderinamumo ir konceptualus balanso pavyzdžiui, kai šiuolaikiniai dizaino elementai harmoningai jungiasi su istorine aplinka. Dizaino sprendimai turi būti pasirinkti atsižvelgiant į istorinę vietą, jos stilistiką ir estetiką, tačiau taip pat taikomos šiuolaikinės technologijos ir medžiagos, kurios nesikerta su istoriniu kontekstu. Pavyzdžiui, modernūs interaktyvūs ekranai ar šviesos instaliacijos gali būti subtiliai įkomponuoti, kad netrikdytų istorinės aplinkos, tačiau papildytų ją šiuolaikinėmis interpretacijomis ir patirtimis. Modernūs dizaino elementai turi subtiliai įsilieti ir papildyti istorinius kontekstus, o ne juos užgožti. Tokiu būdu, tiek senos, tiek naujos detalės sąveikaudamos nekuria disonanso.

26. Ekspozicijos projektavimo stadijoje turės būti numatomi ekspozicinėse erdvėse esančių langų dengimo (užtamsinimo, panaudojimo ekspozicijos atmosferai sukurti ir kt.) sprendiniai.

REIKALAVIMAI MUZIEJAUS EKSPOZICIJOS KONCEPCIJOS TURINIUI

27. Ekspozicija turi remtis muziejaus kolekcijos turiniu bei reikšme šiaurės vakarų Lietuvos istorijai ir kultūrai. Ekspozicija turi būti originali ir išskirtinė savo sprendimais. Ekspozicija turi ugdyti lankytojų vizualinio suvokimo kultūrą, atitikti šiuolaikinio žiūrovo poreikius, skatinti jį sugrįžti gilesniam pažinimui dar ir dar kartą.

28. Koncepciją turi sudaryti:

28.1. Ekspozicijos koncepcijos aprašymas;

Pasakojimo naratyvas turi būti paremtas Kretingos grafų Tiškevičių šeimos nariais ir jų veikla (naudojant atsiminimus, dienoraščius, asmeninę ir dalykinę korespondenciją), padedančia lankytojui įsijausti į tuometinį kontekstą ir dvaro gyvenimo subtilybes. Fokusuojamasi į asmenybes ir jų darbus, nebūtinai į chronologišką dvaro istorijos pasakojimą. Tiškevičių šeimos narių pasakojimai grupuojami į tris pagrindinius raidos etapus: ištakos, įsitvirtinimas, klestėjimas ir nuosmukis, palikimas. Viena iš pasakojimo temų turi būti dvaro istorija. Pasakojimo naratyve turi būti gilinamasi į gilinimąsi į Tiškevičių šeimos pasiekimus kultūroje, dvaruose, pramonėje. Ekspozicijos koncepcija turi turėti aiškų ryšį su Kretingos dvaru, jo sodyba, palivarkais, Kretingos grafų Tiškevičių šeimos (šeimos rezidencijos kūrėjai Juozapas ir Sofija Horvataitė Tiškevičiai, jų sūnūs Vladislovas, Antanas, Juozapas ir Feliksas Vincentas Tiškevičiai, dukros Marija Tiškevičiūtė, Sofija Tiškevičiūtė-Dembinska ir Elena Klotilda Tiškevičiūtė-Ostrovska; Kretingos rezidencijos paveldėtojai Aleksandras ir Marija Puslovskytė Tiškevičiai, jų vaikai Stanislovas, Juozapas, Marija, Aleksandra, Kazimieras, Ona, Jurgis, Imakulata ir kt.) istorija, apimančia istorinius įvykius, asmenybes, jų vystytas inovacijas, įtaką dvaro, miesto iš šalies tapatybei, ekonomikai, socialiniams santykiams;

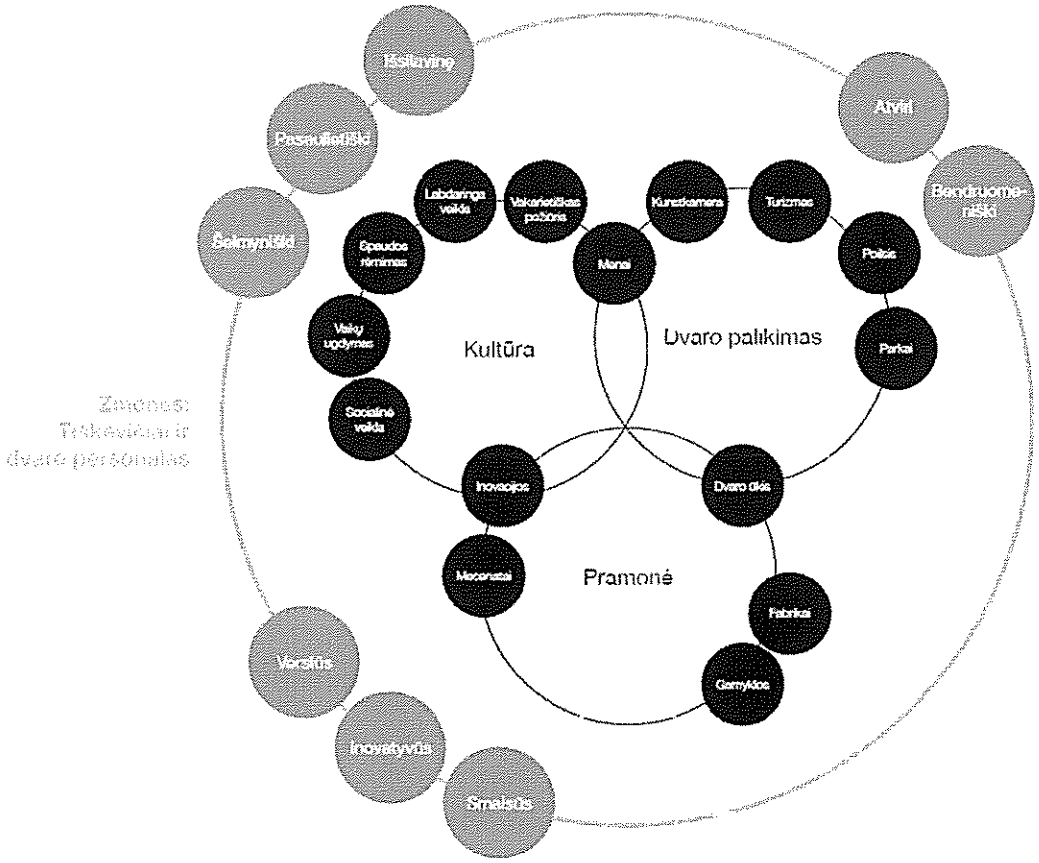

1 pav. Vaizdinė medžiaga

28.2. Ekspozicijos sprendiniai ir detalus jų aprašymas;

Ekspozicijos koncepcijos sprendiniai turi užtikrinanti ekspozicijos tikslų ir uždavinių įgyvendinimą; originalūs, netikėti ir ambicingi; nestokojantys humoro; aiški pagrindinė ekspozicijos ar jos dalių siunčiama žinutė; keliami provokuojantys ir aktualus klausimai, apžiūrėjus ekspoziciją išlieka noras pasidomėti daugiau; šiuolaikiški, interaktyvūs, formuojantys autentišką patirtį, žadinantys smalsumą; savo visuma ugdo lankytojų vizualinio suvokimo kultūrą, atitinka šiuolaikinio žiūrovo poreikius; kontekstualiai pristatomi, bendrą ekspozicijos koncepciją atitinkantys ir į jos pasakojimą įtraukti, aktualūs muziejaus eksponatai (Techninės specifikacijos priedas a eksponatų sąrašas).

28.3. Ekspozicijos erdvių organizavimo ir įrangos išdėstymo vizualizacija, perteikianti ekspozicijos pagrindinę idėją.

29. Laimėtojas, parengęs Koncepciją turės ją, suderinti su Užsakovu. Iškilus poreikiui keisti sprendinius, bet kokie keitimai turi būti suderinti su Užsakovu.

REIKALAVIMAI MUZIEJAUS EKSPOZICIJOS DIZAINO KŪRIMUI

30. Kokybinių poreikių nustatymas muziejinei ekspozicijai yra esminis žingsnis siekiant užtikrinti, kad būsima ekspozicija būtų patraukli, edukacinė ir tinkama tikslinei auditorijai, neštų potencialią ekonominę naudą. Muziejinių ekspozicijų kokybę apibrėžia keletas esminių aspektų, kitaip vadinamų kokybės kriterijais, kurie nulemia ekspozicijos informatyvumą, patrauklumą bei edukacinę vertę.

31. Kuriant ekspozicijos dizainą siūloma vadovautis universalaus dizaino principais, kuriuos suformulavo Šiaurės Karolinos universiteto Universalaus dizaino centro

(JAV) architektai, produktų dizaineriai, inžinieriai ir aplinkos dizaino kūrėjai, kad ekspozicija turi būti prieinama visiems lankytojams, įskaitant žmones su negalia. Tiekėjas privalo į Projektą įtraukti šiuos Universalaus dizaino sprendimus, kurie pateikti 33.3.punkte.

32. Ekspozicijos dizaino sprendinių visumos dermė reiškia, kai ekspozicijos dizaino sprendimai subtiliai ir apgalvotai susilieja su vietos istorija ir architektūra, išlaikydami tiek autentiškumą, tiek savo modernumą. Dermėje galima pastebėti aiškų stilistinį suderinamumą, harmoningą medžiagų naudojimą, subalansuotą tekstų ir vizualinės kalbos integraciją, nuosaikų skaitmeninio turinio naudojimą, tiksliai apgalvotą erdvinį išdėstymą ir tematinį nuoseklumą. Tai suteikia ekspozicijai įtaigumo. Puiki ekspozicijos dizaino sprendinių visumos dermė su istorine aplinka pasiekiama, kai stilistika, medžiagos, tekstai, vizualinė kalba ir skaitmeninės technologijos dirba kaip viena harmoningai subalansuota sistema, kuri gerbia istorinio objekto autentiškumą ir tuo pačiu suteikia šiuolaikinę patirtį, lankytojas gali pasinerti į istoriją, pajusti istorinio objekto atmosferą ir gauti šiuolaikinę, interaktyvią interpretaciją, kuri neprieštarauja istorinei aplinka ir ją praturtina.

33. Kuriant ir projektuojant muziejinę ekspoziciją siūloma atsižvelgti į šiuos pagrindinius ir svarbiausius muziejinės ekspozicijos kokybes kriterijus:

33.1.Konceptualumą.

Konceptualumas — tai gebėjimas mąstyti ir kurti naujas prasmes bei idėjas, kurios gali lankytojams padėti formuoti įžvalgas ar atskleisti visapusišką, patyriminę ekspozicijos tematiką. Ekspozicijos konceptualumo vizija turėtų remtis šiais pagrindiniais aspektais:

(1) ekspozicijos idėjinė ašis ir koncepcijos originalumas;

ekspozicijos koncepcijos idėjinę ašį ir originalumą atsižvelgiant ar ekspozicija turi aiškiai apibrėžtą ir nuoseklią idėją ar temą, kuri tampa ekspozicijos stuburu, suteikia strukturą, padeda lankytojui suvokti, kaip visi elementai susiję tarpusavyje. Svarbu, kad idėjinė ašis būtų pakankamai universali, kad ją suprastų skirtingos auditorijos, būtų nesutikta kituose Lietuvos muziejuose, keltų mintis ir diskusijas;

(2) ekspozicijos koncepcijos žinutės perdavimas ir aiškumas, jos atitikimas Kretingos muziejaus ekspozicijos tikslui ir uždaviniams;

ekspozicijos koncepcijos žinutės perdavimas ir aiškumas, jos atitikimas Kretingos muziejaus ekspozicijos tikslui ir uždaviniams turi remtis kūrimu aiškios ir koncentruotos ekspozicijos, kuri būtų lengvai suprantama ir emociškai paveiki, ir tuo pačiu nebūtų vienpusė, aktyviai skatintų lankytojus reflektuoti, mąstyti ir įsitraukti. Visi ekspozicijos elementai (vizualai, garsai, tekstai) turėtų prisidėti prie vieningos žinutės perteikimo keliais sluoksniais siekiant sukurti skirtingus supratimo lygius – nuo paprastų žinučių vaikams iki sudėtingų interpretacijų suaugusiems;

(3) estetika ir patirtis;

ekspozicijos konceptualumas per estetiką ir patirtį dažnai padeda pasiekti ne tik informacinį, bet ir emocinį poveikį lankytojams. Kūrybiški originalūs ekspozicijų temų ir potemių (skirtingų temos aspektų) sprendimai, jų išdėstymo nuoseklumas dažnai sukuria įdomesnę ir turtingesnę ekspozicijos patirtį;

(4) dialogas su auditorija;

Koncepcijos dialogas turėtų būti perteiktas tiek tiesioginiais, tiek netiesioginiais subtiliais būdais: Pavyzdžiui įvairios technologijos, apklausos ar kūrybinės erdvės įtraukia lankytojus dalyvauti, sukuria emocinius ryšius, netgi asmeninės jungtis skatinančias lankytoją susimąstyti apie savo gyvenimą. Taip būtų sukuriamas santykis tarp ekspozicijos bei edukacinių erdvių.

33.2. Vizualumą.

Muziejinių ekspozicijų vizualumą apsprendžia koncepcijos perteikimo ir dizaino sprendimų sinergija, kuri turi ne tik vizualiai patraukti, bet ir palengvinti žinutės supratimą,

sukurti ne tik vizualiai patrauklią, bet ir įtraukiančią bei prasmingą patirtį. Ekspozicijos idėjos perteikimo ir dizaino sprendimų sinergija turi būti kuriama, kad ne tik vizualiai patrauktų, bet ir palengvintų žinutės supratimą kai visi dizaino elementai – kompozicija, spalvos, tipografija, erdvė, formos, linijos, funkcionalumas ir estetikos balansas – būtų integruoti į vientisą ir harmoningą visumą, kai dizainas ne tik paprastai perteikia žinutę, bet ir sustiprina ekspozicijos idėją, užtikrindamas lengvą vartotojo patirtį ir išskirtinį vizualinį įspūdį, remiantis tam tikrais dizaino sprendiniais:

(1) *Tinkama informacija, eksponavimo kompozicijos aiškumas;*

Dizainas struktūruotas taip, kad viskas yra aiškiai išdėstyta ir lengvai suprantama. Pavyzdžiui, informacija būtų grupuojama pagal svarbą: svarbiausios žinutės būtų akivaizdžiai išskirtos, o antrinės detalės – išsidėsčiusios subalansuotai aplink pagrindinius elementus. Kas sukurtų sklandžią informacijos srautą, kur žiūrovas lengvai pereitų nuo vienos idėjos prie kitos, nesijausdamas pasiklydęs.

(2) *dizaino vientisumas, funkcionalumo ir estetikos balansas;*

Spalvų paletė subtiliai suderinta, kad atitiktų ekspozicijos temą ir nuotaiką. Pvz., jei ekspozicija yra apie gamtą ar tvarumą, galėtume naudoti žalias, rudas ir žemės tonus, kurie perduotų ekologinį ir raminantį pojūtį. Spalvos būtų parinktos taip, kad vienos kitos neužgožtų, o pagal poreikį kai kurios spalvos galėtų atlikti svarbias akcentų funkcijas, pavyzdžiui, išskiriant pagrindinius punktus ar interaktyvias zonas. Kas užtikrintų vizualinį balansą, kad būtų malonu žiūrėti ir lengva orientuotis.

Tipografija nuosekli ir aiški, užtikrinanti lengvą tekstų skaitymą. Pagrindinės antraštės švarios ir tvirtos, su šriftų dydžių hierarchija, kad žiūrovas galėtų lengvai perprasti informacijos svarbą. Mažesni šriftai ir smulkesnės detalės ne tik užbaigtų dizainą, bet ir būtų pakankamai lengvai įskaitomi, kad žmonės galėtų pasinerti į gilias detales be pastangų. Tipografija galėtų būti pasirenkama taip, kad ji ne tik atitiktų bendrą dizaino stilių, bet ir padėtų perteikti ekspozicijos toną – modernų, šiltą, profesionalų ir pan.

(3) *erdvės ir proporcijų naudojimas, ekspozicijos sprendinių suderinamumas su Kretingos muziejaus architektūriniais ir interjero sprendiniais* (*žiūrėti nuotraukas ir patalpų planus*).

Erdvės naudojimas turi būti subalansuotas: perteklius „baltojo ploto“ padeda sukurti švarą ir aiškumą, leidžiant žiūrovui lengvai įsisavinti informaciją, tuo pačiu nesijaustų užverstas. Elementai proporcingi ir suderinti, užtikrinant, kad svarbiausi punktai yra akcentuoti, o detalesnis turinys nesusimaišytų. Proporcijos yra išlaikytos taip, kad, pavyzdžiui, svarbūs tekstai ar interaktyvūs elementai būtų išdėstyti, išryškinti taip, kad neperkrautų bendro įspūdžio; Formos ir linijos turi aiškų ryšį, kuris padėtų sukurti judėjimo ir struktūros jausmą. Tiesios linijos galėtų būti naudojamos pateikti tvarką ir aiškumą, o suapvalintos formos – šilumą ir žmogiškumą. Linijos galėtų vesti žiūrovo akis per ekspoziciją, pakreipdamos dėmesį į svarbiausias vietas ir užtikrindamos natūralų judėjimą per dizainą. Pavyzdžiui, galima naudoti linijas, kurios lyg nuoseklūs žingsniai veda žiūrovą nuo vieno ekrano ar ekspozicijos segmento prie kito;

Dizainas yra ne tik gražus, bet ir funkcionalus. Pavyzdžiui, jeigu ekspozicija apima interaktyvius elementus, tokie kaip informacijos ieškojimo funkcijos ar parodomosios sistemos, jie būtų lengvai pasiekiami ir aiškūs, tačiau neperkrautų vizualinės struktūros. Apskritai, kiekvienas dizaino elementas – nuo piktogramų iki informacinių blokų – būtų parinktas taip, kad atliktų savo funkciją, nepriklausomai nuo to, ar tai būtų pramogos, informacijos pateikimas, ar įsitraukimo skatinimas.

Visi dizaino sprendimai yra nuoseklūs, o tai suteikia bendrą „suderinamą“ efektą. Spalvos, šriftai, formos ir struktūros parinktos taip, kad jos dera tarpusavyje ir nesukelia jokių trikdžių. Pavyzdžiui, jei naudojame minimalistinį dizainą su švaria tipografija, tai jis būtų

išlaikytas per visą ekspoziciją, kad žiūrovas jaustų nuoseklumą ir patirtų malonumą nuo pradžios iki pabaigos. Tai užtikrintų, kad ekspozicija būtų vientisa, neperkrauta ir atitiktų tiek estetinį, tiek informacinį tikslą.

Ekspozicijoje turi vyrauti erdvinė pagarba aplinkai t.y. ekspozicija išlaiko aiškią vizualinę ir erdvinę pagarbą istoriniams architektūros elementams. Istoriniai objektai yra pateikiami taip, kad jie butų aiškiai matomi ir lengvai prieinami, o šiuolaikiniai dizaino sprendimai (pvz., projekcijos ar interaktyvūs ekranai) įkomponuoti į erdvę taip, kad jie nekonkuruotų su istoriniu turiniu, o jį papildytų. Tokiu būdu erdvė tampa ne tik funkcionali, bet ir prasminga.

33.3. Funkcionalumą ir pritaikymas

(1) *UDP pritaikymas atsižvelgiant į siekiant užtikrinti prieinamumą, patogumą ir naudojimo lygybę visiems žmonėms, nepriklausomai nuo jų amžiaus, gebėjimų ar negalių, orientuojantis į pagrindines tikslines grupes;*

Nr.	Universalus dizaino principas	Privalomos universalaus dizaino principo įgyvendinimo priemonės
1	Visų lygybė	Siekiant atitikti šį UDP principą, projektuojant ekspoziciją turi būti numatyta: 1 Ekspozicijoje pateikiama informacinė medžiaga – tekstai ir video pasakojimai lengvai prieinami visoms tikslinėms grupėms, t.y. tekstai pateikiami audio įrašu (matymo negalią turintiems asmenims), video įrašai turi subtitrus ir/arba gestų kalbą (lietuvių ir anglų) (klausos negalią turintiems asmenims). Informaciją galima atsisiųsti į savo įrenginį. **Priemonės:** - tekstų vertimo paslauga; - video įrašų su gestų kalba ir subtitrais gamyba; - QR kodų sukūrimo paslauga ir medžiagos sumaketavimo ir paruošimo parsisiuntimui paslauga; - audio-video gidas su infraraudonaisiais švyturiais (angl. beacon), automatiškai įjungiančiais pasakojimus suteikiantis galimybę ekspozicijoje vaikščioti nesilaikant griežtos tvarkos, t.y. gidas nepasiklysta ir suveikia tam tikroje reikiamoje vietoje.
2.	Lankstumas	Siekiant atitikti šį UDP principą, projektuojant ekspoziciją turi būti numatyta: 1. Ekspozicijoje įrengti sprendiniai suprojektuoti taip, kad esant poreikiui lankytojas galėtų keisti ekspozicijos ir (arba) atskirų eksponatų apšvietimo intensyvumą pagal individualius poreikius pačioje ekspozicijoje. **Priemonės:** - reguliuojamas apšvietimas 2. Ekspozicijoje įrengtus terminalus suprojektuoti taip, kad esant poreikiui lankytojas galėtų savarankiškai reguliuoti terminalų garsumą, kalbos pasirinkimą, tekstų kontrastą, tekstų dydį pagal individualius poreikius. **Priemonės:** - informaciniai terminalai su programine įranga ir pakabinamomis ausinėmis.

3.	Paprastas ir intuityvus naudojimas	Siekiant atitikti šį UDP principą, projektuojant ekspoziciją turi būti numatyta: 1. Aiškiai ir nuosekliai pažymėti ekspozicijos erdvę ir lankytojo kelią, naudojant visiems lengvai atpažįstamus tarptautinius simbolius ir ženklus, kurie lankytojus teisingai nukreiptų norimo objekto link, aiškiai informuotų apie galimas sensorines patirtis, įspėtų apie laukiamus nepatogumus dėl lankytojų spūsčių, galimo triukšmo, per didelės šviesos ar tamsos ir t.t. **Priemonės:** - informaciniai ženklai 2. Ekspozicijoje esantį tekstą pateikti aiškia, ne moksline, lengvai suprantama kalba, pateikti tik esminės svarbos informaciją. **Priemonės:** - tekstų interpretavimo ir redagavimo paslauga, istorijų pasakotojo (angl. storytelling) paslauga. 3. Ekspozicijoje šalia įrengtų interaktyvių ar į įtraukų pažinimą orientuotų sprendinių turi būti pateiktos schematinės/ikonografinės naudojimosi instrukcijos. **Priemonės:** - schematinės – ikonografinės instrukcijos
4.	Tinkama informacija	Siekiant atitikti šį UDP principą, projektuojant ekspoziciją turi būti numatyta: 1. Ekspozicijoje esantys svarbiausi eksponatai turės 3D taktilines replikas (pritaikyta ribotas sensorines galimybes turintiems žmonėms), naudojant originale panaudotas medžiagas ir technologijas. **Priemonės:** - 3D taktilinės replikos
5.	Tolerancija klaidoms	Siekiant atitikti šį UDP principą, projektuojant ekspoziciją turi būti numatyta: 1. Įrengti taktilinį grindų ženklinimą, padedanti susiorientuoti, kuria kryptimi eiti. **Priemonės:** - Taktliniai grindų ženklai
6.	Mažiausios jėgos sąnaudos	Siekiant atitikti šį UDP principą, projektuojant ekspoziciją turi būti numatyta: 1. Poilsio vietose numatyti įrengti baldus užapvalintais kampais, o taip pat patogius atsisėsti ir atsikelti. **Priemonės:** - poilsio baldai. 2. Informacininių ir edukacinių sprendinių ergonomiškumas – lengvas ir patogus objektų pasiekiamumas rankomis, akimis, ausimis. **Konkrečios priemonės:** - reguliuojamo aukščio ekspoziciniai baldai;

7.	Optimalus dydis ir erdvė	Siekiant atitikti šį UDP principą, projektuojant ekspoziciją turi būti numatyta: 1. Ekspozicijoje numatoma naudoti informacinius stendus ir lenteles, kurių tekstas yra didelio šrifto ir kontrastingų spalvų, kad būtų lengvai skaitomi visiems lankytojams. **Priemonė**: - maketavimo paslauga ir stendų gamyba

(2) *pagrindinės tikslines grupes:*

A. Organizuotos moksleivių, studentų ir suaugusiųjų grupes:

Interaktyvūs elementai: Ekspozicijoje projektuojami ir įdiegiami modernūs ir interaktyvūs elementai, tokie kaip edukaciniai žaidimai, viktorinos, simuliacijos, kurie leidžia lankytojams pačių atlikti eksperimentus ar įsitraukti į temų tyrinėjimą. Pavyzdžiui, užduotys ir iššūkiai, kurie skatintų moksleivius ir studentus išbandyti savo žinias, susijusias su ekspozicijos tema, būtų pilnai pritaikyti amžiaus grupei.

Kinetiniai elementai: Kai kuriose vietose gali būti įrengtos kinetinės stotelės, kurios leidžia lankytojams fiziškai dalyvauti, atlikti užduotis, mokytis per judesį ir įsitraukti į fizinius eksperimentus. Tai gali būti, pavyzdžiui, mechanizmo veikimo demonstravimas arba fizikos eksperimentai, leidžiantys patiems pajusti ir išbandyti teoriją praktikoje.

Žaidybiniai elementai: Ekspozicijoje būtų įtraukti žaidybiniai elementai, kurie ne tik pramogauja, bet ir skatina bendradarbiavimą bei protinį aktyvumą. Tai galėtų būti žaidimai, kuriuose lankytojai sprendžia problemas, susijusias su ekspozicijos tematika.

B. Pavieniai suaugusieji ir specialistai:

Išsamūs informacijos šaltiniai: Ekspozicija gali pasiūlyti siūlo gilesnį turinį, pateikiantį išsamios analizės ir konteksto paaiškinimo galimybes. Tai gali būti dokumentiniai filmai, interaktyvios duomenų bazės, išsamūs paaiškinimai apie procesus, teorijas, istoriją ir praktinius pritaikymus, kurie suteikia galimybę gilintis į sudėtingus klausimus.

Multimedijos naudojimas: Naudojant aukštos kokybės multimedijas – 3D modelius, virtualias realybes, interaktyvius žemėlapius ir duomenų vizualizacijas – ekspozicija suteikia galimybę specialistams giliau analizuoti įvairius sudėtingus duomenis ir mokslinius procesus.

Skaitmeniniai turinio sprendimai: Lankytojams butų siulomos papildomos skaitmeninės priemonės, tokios kaip mobiliosios aplikacijos su papildoma informacija, kurios leidžia gilintis į norimus tyrinėti aspektus.

C. Šeimos ir vaikai:

Interaktyvūs elementai: Šeimos ir vaikai būtų kviečiami dalyvauti įdomiose užduotyse, kurios lavina jų kūrybiškumą ir smalsumą. Tai gali būti stotelės, kur vaikai ir suaugusieji kartu atlieka užduotis, sprendžia problemas ar tyrinėja pasaulį per žaidimus.

Kinetiniai elementai: Fiziniai ir kinetiniai elementai, tokie kaip judėjimo žaidimai ar kūrybiniai užsiėmimai, leidžia vaikams ir šeimoms aktyviai įsitraukti į edukacinį procesą. Pavyzdžiui, vaikams būtų suteikiama galimybė atlikti fizines užduotis, kurios leidžia patirti teoriją per judesį.

Žaidybiniai elementai: Pritaikyti žaidimai, kurie yra edukaciniai, tačiau taip pat smagūs ir lengvai suprantami, suteikia galimybę tiek vaikams, tiek tėvams kartu pasinerti į nuotykius ir mokytis per žaidimą.

D. Lankytojai su negalia

Kiekvienas lankytojas, nepriklausomai nuo savo gebėjimų, gali pilnai dalyvauti, suprasti, patirti ir įsitraukti kaip pasakotojas, kūrėjas, pilnavertis visuomenės narys, todėl ekspozicija turėtų būti kuriama pagal Universalaus dizaino principus.

(3) *Lankytojų kelias;*

Ekspozicijos sėkmė priklauso nuo to, kaip gerai pritaikytas turinys ir dizainas, atsižvelgiant į tikslines lankytojų grupes, efektyviai suvaldyti lankytojų srautai ir edukacinių elementų integravimas. Visa tai nusako apgalvotai suplanuotas Lankytojų kelias. Patogus Lankytojų kelias turi būti kruopščiai apgalvotas pradedant įžanga ir orientacija, tarpinėmis stotelėmis, įtraukiant įvairus edukacinius interaktyvius, kinetinius žaidybinius elementus, suteikia visapusišką ir pritaikytą edukacinę patirtį įvairioms grupėms – mokyklos ir studentų grupėms, suaugusiesiems ir specialistams, šeimoms ir vaikams, žmones su specialiaisiais poreikiais. Jau ekspozicijos pradžioje turi būti aiškiai ir patraukliai suformuota, suteikianti lankytojams visa būtina informacija, kad jie galėtų lengvai orientuotis. Galbūt kiekvienam lankytojo tipui įskaitant lankytojus su specialiais poreikiais, gali būti pateikiamos užduotys – mokykloms ir studentams galėtų būti pateikiamas informacijos lapas su užduotimis ir klausimais, suaugusiems ir specialistams – detalūs paaiškinimai apie svarbiausias temas, o šeimoms – žaidybinės užduotys ir informacija, kuri padėtų jiems kartu tyrinėti ekspoziciją. Lankytojo kelias turi būti suplanuotas taip, kad būtų užtikrinta pakankamai erdvės judėti, atsižvelgiant į judėjimo su negalia apribojimus. Judėjimo takai ir pracinamos erdvės nesukeltų diskomforto, net jei lankytojai juda su vežimėliu ar kitomis pagalbinėmis priemonėmis. Srauto valdymas padeda išvengti susigrūdimų ir užtikrina, kad žmonės laisvai ir ramiai apžiūrėtų eksponatus. Tarpinės stotelės turi būti išdėstytos logiškai, įtraukti ne daugiau nei iki 2 vnt. pasirinktinai interaktyvius, žaidybinius ir kinetinius elementus. Kiekviena stotelė būtų tinkamai pritaikyta kiekvienai lankytojo grupei su aiškiais nurodymais, kad lankytojai žinotų, ką daryti ir kaip įsitraukti į turinio tyrinėjimą. Pavyzdžiui, mokiniams gali būti pateikiamos iššūkių užduotys, suaugusiems – gilesni analizės elementai, o vaikams – smagūs žaidimai, kur jie galėtų įgyti žinių per veiklą. Pabaigos ir refleksijos erdvės turėtų būti skirtos lankytojams apmąstyti tai, ką jie sužinojo ir pasidalinti įspūdžiais. Tai galėtų būti erdvės su elementais, leidžiančiais reflektuoti apie patirtį, atlikti galutinius užduočių įvertinimus ar sudaryti asmenines išvadas, o vaikams ir šeimoms – galimybė pasidalinti sukurtais projektais ar žaidimo rezultatais.

Formuojant ekspozicijos lankymo maršrutus, reikia numatyti skirtingus lankytojų kelio scenarijus:

1) kasdienį, kai muziejus veikia įprastai (pricinamos visos ekspozicinės erdvės);

2) atsarginį, kai I aukšte, Baltojoje salėje vyksta konferencijos, seminarai, kultūriniai ir kt. renginiai ir ribojamas susisiekimas tarp Holo (2-1) ir Bibliotekos salės (2-16) per Baltąją salę (tokiu atveju iš Holo į ekspoziciją patenkama ir grįžtama per Parodų salę (2-15).

(3)Ekspozicijos lankstumą

Ekspozicija turi turėti lankstumo galimybę. Ekspozicijos lankstumas nusako kitimo galimybę lengvai keisti ar atnaujinti ekspozicijas leidžia pritaikyti jas prie naujų tyrimų, laikmečio ar teminių parodų. Lankstumas – tai gebėjimas lengvai keisti ar atnaujinti ekspozicijas (esant poreikiui lengvai pakeičiami eksponatai, perkuriamos, modifikuojamos pertvaros, sienelės, stendai, keičiamos etiketės) suteikiantis galimybę prisitaikyti prie naujausių tyrimų, besikeičiančių laikmečio tendencijų ar specifinių teminių parodų poreikių.

34. Tinkamai suderinta šių aspektų sąveika ne tik sukuria patrauklią ir įtraukiančią lankytojo patirtį, bet ir gali ženkliai prisidėti prie finansinės sėkmės ir ilgalaikės ekspozicijos vertės sukūrimo. Dėl patrauklios ekspozicijos, kuri puikiai perteikia žinią, gali padidėti ne tik bilietų pardavimai, bet ir papildomų produktų (pvz., suvenyrų, knygų, specialių renginių) pardavimai. Gerai subalansuota sinergija padeda perteikti svarbią kultūrinę ir edukacinę žinią, o tai gali padidinti ekspozicijos reikšmę ir užtikrinti didesnį jos vertinimą tiek vietos bendruomenėje, tiek tarptautiniu mastu.

35. Siekiant, kad ekspozicija būtų patraukli tiek ją greitai norinčiam apžiūrėti suaugusiajam ar vaikui, tiek žmogui, kuris nori gilintis į joje pristatomas temas, ekspozicijoje

informacija pateikiama skirtingais lygmenimis – ant ekspozicinių stendų ar maketų pateikiami tekstai trumpi, aiškūs, greitai perskaitomi ir paveikūs, o papildomos ir gilesnės informacijos perteikimui naudojamos garsinės, vaizdinės ir interaktyvios priemonės. Galima numatyti ir specialų skaitmeninį ekspozicijos vedlį – programą, numatant ir jos veikimui reikalingas priemones (planšetes, mobiliuosius telefonus, audio gidus ar kt.). Jei numatomas skaitmeninis ekspozicijos vedlys, būtina užtikrinti jo sąsają ir grįžtamąjį ryšį su lankytoju po jo apsilankymo muziejuje (kad lankytojas galėtų gauti/pasiekti apsilankymo metu surinktą ar kitą aktualią informaciją iš ekspozicijos). Skaitmeninis vedlys numatomas ne mažiau kaip 150 lankytojų, numatoma ir įrengiama šioms priemonėms (skaitmeniniams vedliams) pakrauti skirta vieta.

EKSPOZICIJOS KOKYBĖS VERTINIMO KRITERIJŲ PASIRINKIMO PAGRINDIMAS

36. Konceptualumas (P1)

Konceptualumas yra gebėjimas mąstyti ir kurti naujas prasmes bei idėjas, kurios lankytojams padeda formuoti įžvalgas ar atskleisti visapusišką, patyriminę ekspozicijos tematiką. Konceptualiai stiprios ekspozicijos pritraukia didesnį lankytojų srautą dėl naujos patirties ekspozicijose, kuria muziejui prestižą, kuris užtikrina ilgalaikį lankytojų susidomėjimą ir partnerystes, tampa traukos objektais skatinančiais vietinę ekonomiką. Ekspozicija su apgalvotu konceptualumu tampa ne tik informacijos šaltiniu, bet ir emociniu įtraukiančiu nuotykiu, kuris skatina lankytoją veikti, mąstyti bei dalintis įspūdžiais su kitais. Ekspozicijos konceptualumo vizija remiasi šiais pagrindiniais aspektais: idėjinė ašis ir originalumas; ekspozicijos koncepcijos žinutės perdavimas ir aiškumas, jos atitikimas Muziejaus ekspozicijos tikslui ir uždaviniams; estetika ir patirtis; dialogas su auditorija.

37. Vizualumas (P2)

Muziejinių ekspozicijų vizualumą apsprendžia koncepcijos perteikimo ir dizaino sprendimų sinergija, kuri turi ne tik vizualiai patraukti, bet ir palengvinti žinutės supratimą, sukurti ne tik vizualiai patrauklią, bet ir įtraukiančią bei prasmingą patirtį. Ekspozicijos idėjos perteikimo ir dizaino sprendimų sinergija turi būti kuriama, kad ne tik vizualiai patrauktų, bet ir palengvintų žinutės supratimą kai visi dizaino elementai – kompozicija, spalvos, tipografija, erdvė, formos, linijos, funkcionalumas ir estetikos balansas būtų integruoti į vientisą ir harmoningą visumą, kai dizainas ne tik paprastai perteikia žinutę, bet ir sustiprina ekspozicijos idėją, užtikrindamas lengvą vartotojo patirtį ir išskirtinį vizualinį įspūdį, remiantis tam tikrais dizaino sprendiniais: eksponavimo kompozicijos aiškumas; dizaino vientisumas, funkcionalumo ir estetikos balansas; erdvės ir proporcijų naudojimas ekspozicijos sprendinių suderinamumas su Muziejaus istoriniais architektūriniais ir vidaus interjeru. Tinkamai suderinta šių aspektų sąveika ne tik sukuria patrauklią ir įtraukiančią lankytojo patirtį, bet ir gali ženkliai prisidėti prie finansinės sėkmės ir ilgalaikės ekspozicijos vertės sukūrimo. Dėl patrauklios ekspozicijos, kuri puikiai perteikia žinią, gali padidėti ne tik bilietų pardavimai, bet ir papildomų produktų (pvz., suvenyrų, knygų, specialių renginių) pardavimai. Gerai subalansuota sinergija padeda perteikti svarbią kultūrinę ir edukacinę žinią, o tai gali padidinti ekspozicijos reikšmę ir užtikrinti didesnį jos vertinimą tiek vietos bendruomenėje, tiek tarptautiniu mastu.

38. Funkcionalumas ir lankstumas (P3)

Ekspozicijos sėkmė priklauso nuo to, kaip gerai pritaikytas turinys ir dizainas, atsižvelgiant Universalaus dizaino principų (UDP) orientaciją į tikslines lankytojų grupes, kaip efektyviai suvaldyti lankytojų srautai ir tinkamas, neperkrautas edukacinių elementų integravimas. Visa tai nusako apgalvotai suplanuotas Lankytojų kelias. Lankytojų kelias yra aiškiai apgalvotas, įtraukiant interaktyvius, kinetinius ir žaidybinius elementus, kurie ne tik

informuoja, bet ir motyvuoja, įtraukia ir suteikia galimybę mokytis per patirtį. Tinkamai apgalvota ekspozicija su aiškiai suformuotu lankytojų keliu ir subalansuotu inovatyvių edukacinių elementų kiekiu pritraukia didesnius lankytojų srautus – geroji patirtis skatina žmones ilgiau joje užsibūti ir rekomenduoti kitiems apsilankyti, lankstumas leidžia ekspozicijoms išlikti aktualioms, dinamiškoms ir patrauklioms lankytojams, užtikrinant nuolatinį turinio atsinaujinimą bei pritaikomumą skirtingoms auditorijoms. Ekspozicijos lankstumas apibūdina galimybę lengvai keisti ar atnaujinti ekspozicijas leidžia pritaikyti jas prie naujų tyrimų, laikmečio ar teminių parodų. Lankstumas – tai gebėjimas lengvai keisti ar atnaujinti ekspozicijas, suteikiantis galimybę prisitaikyti prie naujausių tyrimų, besikeičiančių laikmečio tendencijų ar specifinių teminių parodų poreikių. Tinkamai apgalvota ekspozicija su aiškiai suformuotu lankytojų keliu ir subalansuotu inovatyvių edukacinių elementų kiekiu pritraukia didesnius lankytojų srautus geroji patirtis skatina žmones ilgiau joje užsibūti ir rekomenduoti kitiems apsilankyti, lankstumas leidžia ekspozicijoms išlikti aktualioms, dinamiškoms ir patrauklioms lankytojams, užtikrinant nuolatinį turinio atsinaujinimą bei pritaikomumą skirtingoms auditorijoms.

39. Projekto vadovo patirtis (P4)

Papildoma autorinės priežiūros vadovo patirtis muziejinės ekspozicijos kūrimo procese yra itin svarbi vertė, užtikrinanti ne tik techninį projekto įgyvendinimą, bet ir koncepcijos vientisumą bei meninės idėjos išlaikymą viso realizavimo metu. Muziejinė ekspozicija – tai ne tik fizinė instaliacija, bet ir kultūrinė, edukacinė bei emocinė patirtis lankytojui. Todėl svarbu, kad kiekvienas elementas būtų tiksliai įgyvendintas, deretų tarpusavyje ir perteiktų numatytą pasakojimą. Vadovas, turintis reikšmingos patirties muziejinėse ar parodinėse erdvėse, geba tai užtikrinti per šiuos aspektus: Koncepcijos tęstinumo priežiūra: patyręs vadovas užtikrina, kad kūrybinė vizija būtų išlaikyta nuo projektavimo iki galutinio sumontavimo, nedarant kompromisų dėl turinio ar estetikos. Medžiagiškumo ir ekspozicinių sprendimų išmanymas: praktinė patirtis su muziejinėmis medžiagomis (pvz., apsauginiais stiklais, apšvietimu, sensoriniais sprendimais) leidžia priimti kokybiškus ir ilgaamžius sprendimus. Bendradarbiavimas su įvairiomis institucijomis: vadovas dažnai turi patirties dirbant su muziejų specialistais, paveldosaugos ekspertais, restauratoriais – tai leidžia efektyviai derinti techninius sprendimus su turinio saugumo reikalavimais. Kokybės ir terminų kontrolė: muziejiniai projektai dažnai turi aiškius grafikus ir aukštus kokybės standartus – vadovo patirtis padeda sklandžiai valdyti procesus ir užtikrinti rezultato profesionalumą. Taigi, autorinės priežiūros vadovo papildoma patirtis muziejinių ekspozicijų srityje yra esminė projekto sėkmės dedamoji, padedanti sujungti kūrybą, technologijas ir turinį į vientisą, paveikią ekspoziciją.

REIKALAVIMAI EKSPOZICIJOS PROJEKTUI

40. Ekspozicijos projekto sprendiniai:

40.1. lankytoją kviečiantys įsitraukti, palikti grįžtamąjį ryšį;

40.2. asmeninis ekspozicijos patyrimas derinamas su grupiniu;

40.3. intuityvūs, lengvi naudoti, aiškios ir paprastos instrukcijos, judėjimo trajektorijos;

40.4. estetiškai ir fiziškai neperkrauta, patraukli erdvė, sudaranti lengvumo įspūdį;

40.5. skatina lankytoją sugrįžti gilesniam pažinimui dar ir dar kartą;

40.6. stengiamasi įtraukti visus pojūčius, derinant mechaninius eksponatus ir stendus (kuriuos galima paimti, paliesti, pajudinti ir pan.), multimedijomis grįstą patirtį (liečiami ekranai, kompiuterinės programos ir pan.) bei realius eksponatus;

40.7. lankstūs ir atviri ekspozicijos papildymui bei keitimui;

40.8. patvarūs ir ergonomiški, pritaikyti individualių lankytojų ir grupių bei spec.

poreikių lankytojų poreikiams, su numatytomis atokvėpio zonomis;

40.9. naudojimasis eksponatais intuityvus, t.y. per paprastus ir aiškius simbolius patcikiama pagrindinė informacija kaip naudotis eksponatu, kad tai galėtų daryti ir nemokantys/nenorintys skaityti lankytojai;

40.10. draugiški eksponatams, jų saugai ir keitimui.

41. Ekspozicijos projektavimas ir įrengimas turi būti pagrįstas principu – minimaliomis sąnaudomis gauti tinkamiausią rezultatą. Būtina įvertinti skirtingus poreikius ir galimybes, atsižvelgiant į ekspozicijos temų sudėtingumą ir/ar specifiškumą bei joms išreikšti naudojamas priemones, taip pat išlaikant pusiausvyrą tarp estetiško interjero ir didelio informacijos kiekio.

42. Ekspozicijos projektavimo stadijoje turės būti numatomi ekspozicinėse erdvėse esančių langų dengimo (užtamsinimo, panaudojimo ekspozicijos atmosferai sukurti ir kt.) sprendiniai.

43. Ekspozicijos projektui yra taikomi ir kiti šioje techninėje užduotyje nurodyti reikalavimai, susiję su ekspozicijos projekto parengimu.

44. Projektą turi sudaryti ne mažiau kaip:

44 1 projekto dokumentų sudėties žiniaraštis;

44.2. aiškinamasis raštas, kuriame pateikiama informacija apie esamą situaciją; trumpas projektinių sprendinių (meninių ir techninių) aprašymas, paaiškinant, kaip juose įgyvendinta projektavimo užduotis, kodėl pasirinkti vieni ar kiti sprendimai;

44.3. bendroji techninė specifikacija, kurioje pateikiama informacija apie pasirinktų priemonių (būtinų projekto įgyvendinimo sąlygų, statybinių medžiagų, produktų, įrangos, darbų, metodų, o ypač specializuotų ir kt.) reikalingų ekspozicijai įrengti, aprašymai, reikalavimai, nurodymai ir kt.;

44.4. projektinių sprendinių vizualizacijos ar fotomontažai (būtina, kad matytųsi visos patalpos sienos);

44.5. patalpų planas(ai) – schema(os), kurioje(se) turi būti pažymėta: zonos pagal temas/potemes, baldai, objektai (terminalai, maketai ir kt.) ir eksponatai, jų išdėstymas, orientaciniai matmenys, pririšimai, pateikta objektų eksplikacija;

44.6. patalpų sienų išklotinės – schemos, kuriose turi būti pažymėtos: zonos pagal potemes, objektai (terminalai, ekranai, nuotraukos, tekstų, eksponatų vietos ir kt.) esantys sienose ar patalpoje, jų išdėstymas, nurodytos preliminarios ekspozicijos įrangos medžiagos, orientaciniai matmenys, pririšimai, pateikta objektų eksplikacija;

44.7. patalpų pjūviai (ne mažiau kaip 2 vienai patalpai), kuriuose turi būti sužymėta ne mažiau kaip: objektai (terminalai, ekranai, nuotraukos, tekstų vietos ir kt.) su orientaciniais matmenimis, pririšimais, aukščiais, pateikta objektų eksplikacija;

44.8. apšvietimo prietaisų ir kitos įrangos išdėstymo planas su eksplikacija, orientaciniais matmenimis, pririšimais;

44.9. apšvietimo prietaisų, eksponatų ir kitos įrangos elektros schema;

44.10. pagal poreikį įvairių specialių (gaminamų) baldų, detalių, mazgų, principinės schemos su matmenimis;

44.11. ekspozicijoje numatytos naudoti įrangos, baldų ir gaminamų eksponatų sąrašas ir kiekvieno jų techninė specifikacija;

44.12. ekspozicijoje numatytų naudoti interakcijų ir audiogido techninė specifikacija;

44.13. visų numatomų koncepcijos įrengimui reikalingų prekių ir įrangos sąmatos, kuriose nurodyti prekių pavadinimai, mato vnt., vnt. įkainis, kiekiai, bendra kaina, mokesčiai.

45. Projekto brėžinių detalumas turi būti pakankamas projekte numatytiems sprendimams įgyvendinti.

46. Projekto sudėtis gali būti keičiama raštu suderinus su Užsakovu.

47. Parengus ekspozicijos projektą, būtina jį suderinti su Užsakovu ir atsižvelgti į Užsakovo nurodomas pastabas.

ŽALIEJI REIKALAVIMAI

49. Paslaugos perkamos pagal Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-401 patvirtintą Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašą vadovaujantis Aprašo 4.4.3. papunkčiu kai perkama tik nematerialaus pobūdžio (intelektinė: koncepcijos sukūrimas, projekto parengimas, projekto autorinė priežiūra) ar kitokia paslauga, nesusijusi su materialaus objekto sukūrimu, kurios teikimo metu nėra numatomas reikšmingas neigiamas poveikis aplinkai, nesukuriamas taršos šaltinis ir negeneruojamos atliekos.

Techninės specifikacijos priedas_d

Ekspozicijos patalpų fotografijos pridedamos atskira elektronine byla.

Ekspozicijos patalpų planai pridedami atskira elektronine byla.

EKSPONATŲ SĄRAŠAS

1. EKSPONATŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Apskaitos Nr.	Matmenys	Pavadinimas, pastabos	Nuotrauka
I. Kretingos dvaro istorijos apžvalga.				
1.	KM GEK-33527	98 x 91 cm (įrėmintas)	Faksimilė. Portretas. Jonas Karolis Chodkevičius (1560/1561–1621), Lietuvos didysis etmonas ir Vilniaus vaivada, Kretinhos miesto, bažnyčios ir vienuolyno įkūrėjas. https://lt.wikipedia.org/wiki/Jonas_Karolis_Chodkevi%C4%8Dius	
2.	KM GEK-33528	98 x 91 cm (įrėminas)	Faksimilė. Portretas. Sofija Mieleckaitė-Chodkevičienė (1567–1619). https://lt.wikipedia.org/wiki/Sofija_Mieleckait%C4%97-Chodkevi%C4%8Dien%C4%97	

3.	KM GEK-27573	220 x 365 cm (rėmintas)	Faksimilė. Paveikslas „Kircholmo (Salaspilio) mūšis, 1605 m. Peter Snayers, apie 1620 m. Château de Sassenage (Prancūzija)". https://lt.wikipedia.org/wiki/Salaspilio_m%C5%AB%C5%A1is	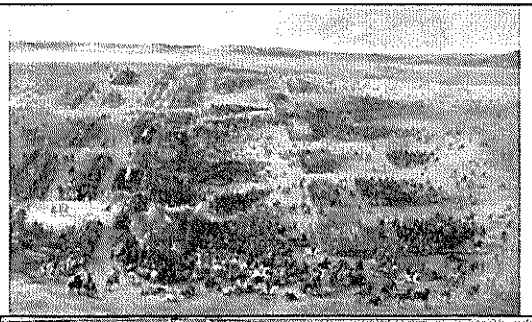
4.	KM D-985	850 x 1300 mm	Faksimilė. Kretingos grafystės žemėlapis, parengtas 1771 m. Lydos pavieto matininko Pranciškaus Aloyzo Jodkos. Lietuvos valstybės istorijos archyve saugomo žemėlapio kopija. Aut. dail. Anatolijus Kuznecovas. Klaipėda, 2012 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/676601012?searchId=33918103	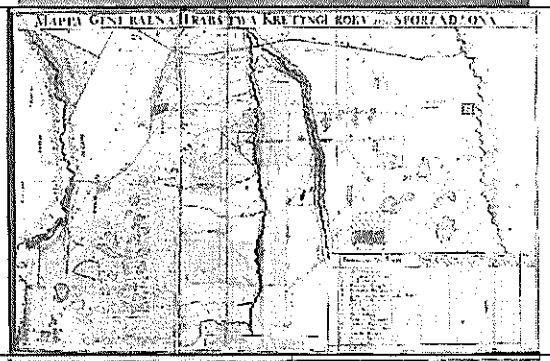
5.	KM D-986	700 x 1300 mm	Faksimilė. Kretingos miesto ir dvaro bei jiems priklausančių žemių žemėlapis, parengtas 1771 m. Lydos pavieto matininko Pranciškaus Aloyzo Jodkos. Lietuvos valstybės istorijos archyve saugomo žemėlapio kopija. Aut. dail. Anatolijus Kuznecovas. Klaipėda, 2012 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/676625750?searchId=33598627	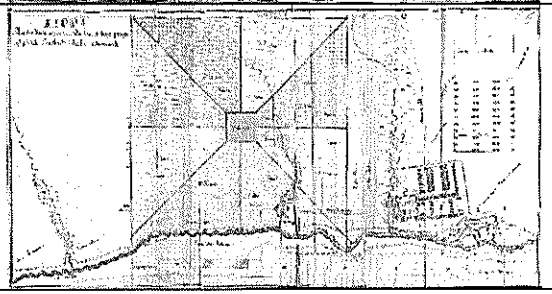
6.	KM D-261	210 x 350 mm	Kunigaikščio Mykolo Juozapo Masalskio raštas Karolštato (Kretingos) magistratui. 1761-03-30. Popierius, tušas, lakas. Pastaba: Dokumentas senas, todėl daroma kokybiška kopija, arba jis konservuojamas ir sudaromos sąlygos eksponuoti taip, kad nebūtų neigiamo drėgmės ir šviesos.	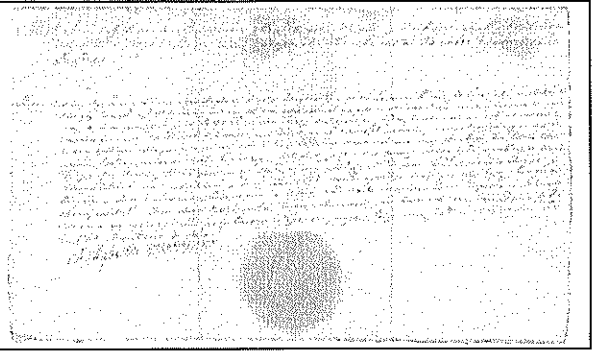

7.	KM GEK 1132	103 x 78 x 8,5 cm	Iškaba. Vokiečių karines valdžios Lietuvoje apskrities būstinės iškaba „Miliatrverwaltung Litauen“. Medis, dažai. Oberostas, 1915 m. Naudota 1915–1918 m. kaiserinės Vokietijos okupacijos metais įkurtų Oberosto apskričių būstinėms žymėti. Kabėjo prie Kretingos dvaro rūmų. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/70584713?searchId=59468372	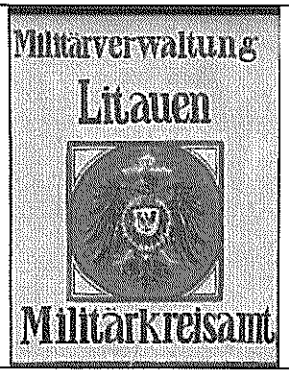
8.	KM IB-4/1-12	Ilgis (grandinės) – 137 mm	Raktų ryšulys, suvertų ant metalinės grandinėlės. Metalas, XIX a. pab.–XX a. pr. Iš grafų Tiškevičių paikimo. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166864980?searchId=46275569	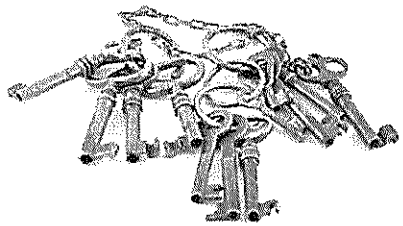
9.	KM P6865/2	177 x 239 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro rūmai. Ryinis korpusas nuo parterio pusės. Fot. P. Mongirdaitė, 1890 m. Pastaba: ekspozicijai gali būti daroma tinkamo dydžio kopija. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92756126?searchId=66819156	
10.	KM P6865/10	177 x 239 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro rūmai. Vakarinis korpusas – grafų Juozapo ir Sofijos Tiškevičių rezidencija. Fot. P. Mongirdaitė, 1890 m. Pastaba: ekspozicijai gali būti daroma tinkamo dydžio kopija. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92800468?searchId=43070148	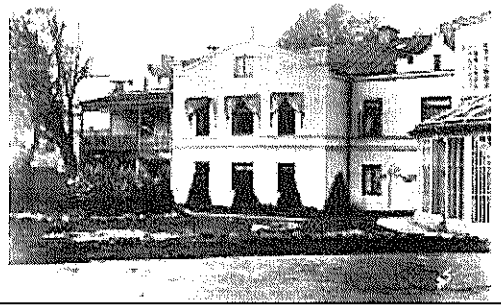

11.	KM P6865/12	177 x 239 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro rūmai. Šiaurinis fasadas nuo tvenkinio pusės. Fot. P. Mongirdaitė, 1890 m. Pastaba: ekspozicijai gali būti daroma tinkamo dydžio kopija. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92806883?searchId=94429989	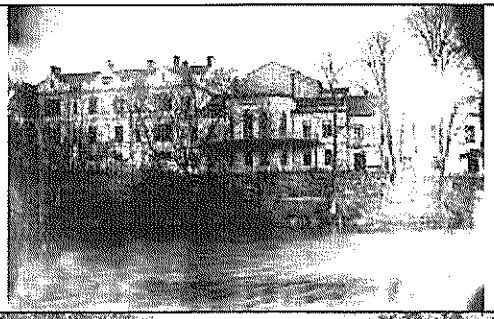
12.	KM IF-8130	90 x 135 mm	Atvirukas. Kretynga. Pałac hr. A. Tyszkiewicza https://www.limis.lt/valuables/e/805661/105412709?searchId=42387451	
13.	KM IF-9385	89 x 138 mm	Atvirukas. Kretingos dvaro rūmai. Leid. H. Küntzel. Haale-Saale, 1912–1915 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/252245401?searchId=85270070	
14.	KM IF-9012	88 x 137 mm	Atvirukas. Russisch Krottingen. Schloss. Leid. Albrecht Otto. 1915 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/309644471?searchId=77635212	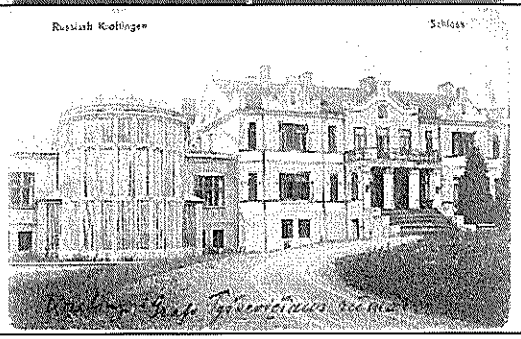

15.	KM IF-7243	90 x 138 mm	Fotografija. Kretingos dvaro rūmai po 1925 m. remonto. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/220669327?searchId=72680756	
16.	KM P6865/5	176 x 239	Fotokopija. Kretingos dvaro rūmų Žiemos sodo interjeras. Mongird P. 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92786987?searchId=38687941	
17.	KM P6865/7	177 x 237	Fotokopija. Kretingos dvaro rūmų Žiemos sodo fontanas. Fot. Mongird P. 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92788759?searchId=36653898	

18.	KM IF-8654	138 x 90 mm	Atvirukas. Kretingos dvaro rūmų žiemos sodas. Leid. Ehrhardt M.XIX a. pab. – XX a. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/229134274?searchId=83555506	
19.	KM IF-7198	138 x 89 mm	Fotografija. Kretingos dvaro žiemos sodas tarpukario. Fot. Survila A.XX a. 3 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/44205476?searchId=58726215	
20.	KM P6865/3	178 x 235 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro parko parteris su fontanu. Fot. Paulina Mongirdaitė, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92770142?searchId=32592565	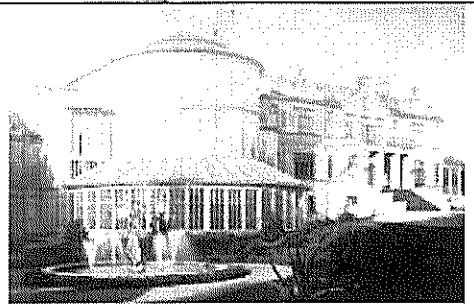

21.	KM IF-5180	89 x 139 mm	Atvirukas. Russisch Krottingen. Anlagen am Schloss. Leid. Albrecht Otto, Berlynas, apie 1915 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/289526658?searchId=31004277	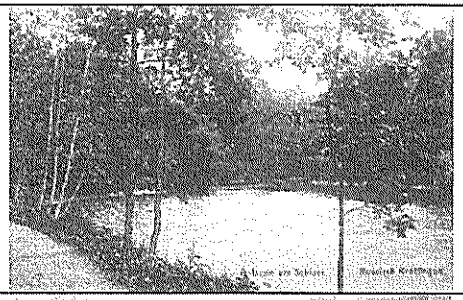
22.	KM IF-5181	89 x 139 mm	Atvirukas. Russisch Krottingen. Anlagen am Schloss. Leid. Albrecht Otto, Berlynas, apie 1915 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/289619595?searchId=63047230	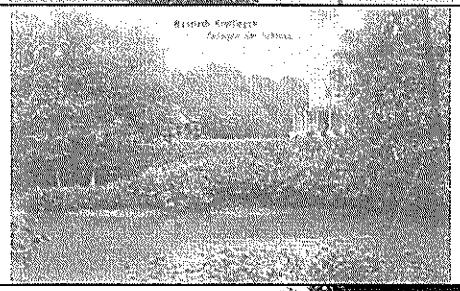
23.	KM P6865/23	178 x 190 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro parko parterio altana. Fot. Paulina Mongirdaitė, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/928836614?searchId=46414573	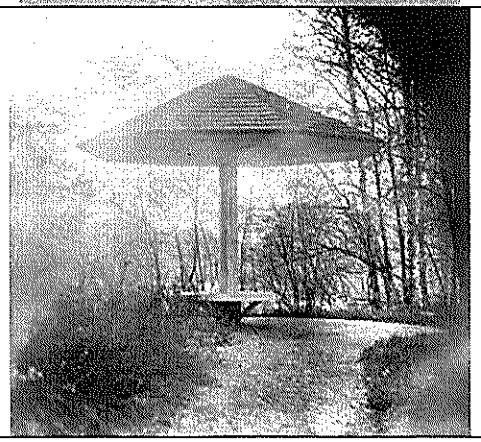
24.	KM 6865/17	177 x 235 mm	Fotokopija: Kretingos dvaro parko geometrinė dalis su Galjoto fontanu. Vaizdas iš pietų pusės. Fot. Paulina Mongirdaitė, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/928323441?searchId=69029177	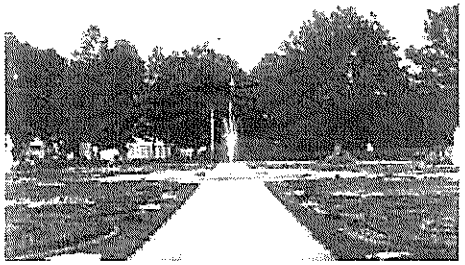

25.	KM 6865/18	177 x 238 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro parko geometrinė dalis su Gnomo fontanu. Vaizdas iš pietų pusės. Fot. Paulina Mongirdaitė, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92834010?searchId=54673132	
26.	KM 6865/19	176 x 239 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro parko geometrinė dalis su Gnomo (prirkyje) ir Galijoto (II plane) fontanais. Vaizdas iš rytų pusės Fot. Paulina Mongirdaitė, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92834209?searchId=99728262	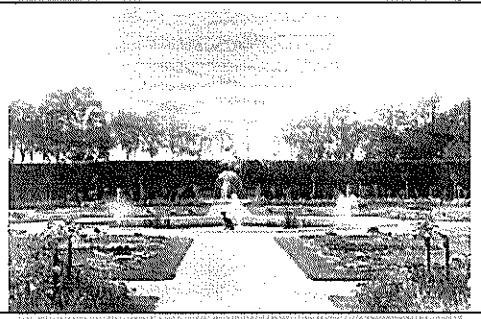
27.	KM IF-9011	88 x 137 mm	Atvirukas: Kretingos dvaro parko rožynas su Gnomo fontanu. Fot. Paulina Mongirdaitė, XX a. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/289043359?searchId=39728187	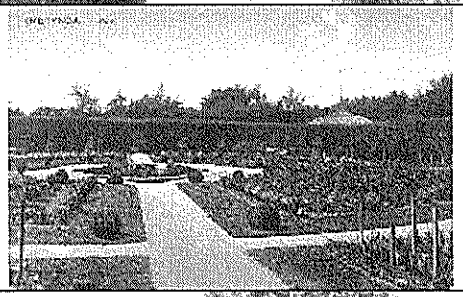
28.	KM IF-7516	90 x 138 mm	Atvirukas. Kretynga. Aleja lipowa. Leid. Mongird P XX a. pr https://www.limis.lt/valuables/e/805661/55954358?searchId=56513696	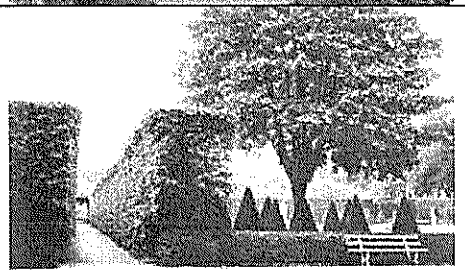

29.	IF-7384	138 x 87 mm	Fotografija. Jaunuolių grupė prie skulptūros Kretingos dvare. Fot. Survila A. ~1929-1930 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/30545244?searchId=41497519	
30.	P6865/20	240 x 177	Fotokopija. Kretingos dvaro parko moters skulptūra. 1930 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92882963?searchId=35199736	
31.	178 x 239	178 x 239	Fotokopija. Kretingos dvaro Ievenkinys su krioklio uola. Fot. Paulina Mongirdaitė, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92831967?searchId=83361709	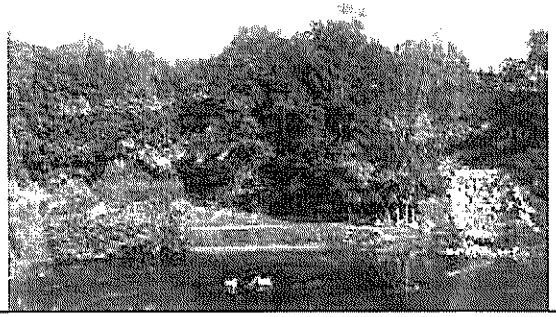

32.	KM P6865/32	177 x 239 mm	Fotokopija: Kretingos dvaro II tvenkinys. Fot. Paulina Mongirdaitė, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92941937?searchId=55313738	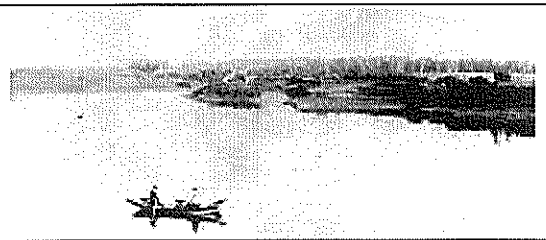
33.	KM P8897	90 x 140 mm	Dvariškiai prie II tvenkinio. Leid. Mongird P. XX a. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/289396318?searchId=19651917	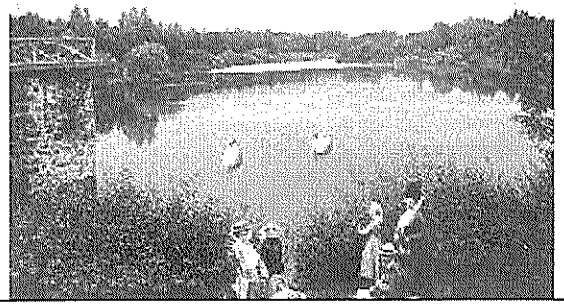
34.	KM P6865/27	167 x 238 cm	Fotokopija. Kretingos dvaro parko fazaninė ir tiltelis per kaskados kanalą prie II Užtvankos. Mongird P. 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92885041?searchId=65089892	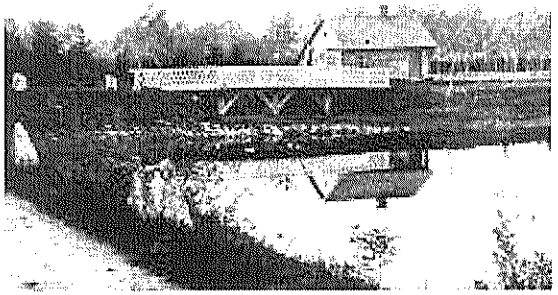
II. Grafų Tiškevičių giminės istorija.				
35.	KM GEK-30116	50 x 59 cm (įrėminta)	Faksimilė su Lahoiskc dvaro vaizdu. Dail. Napoleonas Orda (1807–1883), XIX a. 8 deš. Iš faksimilės skeno daroma reikiamo dydžio iliustracija grafų Tiškevičių giminės keliui nuo Berdyčevo iki Kretingos pavaizduoti.	

36.	KM GEK-30119	50 x 59 cm (įrėminta)	Faksimilė su Biržų dvaro vaizdu. Dail. Napoleonas Orda (1807–1883), XIX a. 8 deš. Iš faksimilės skeno daroma reikiamo dydžio iliustracija grafų Tiškevičių giminės keliui nuo Berdyčevo iki Kretingos pavaizduoti.	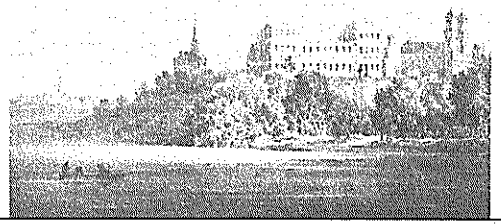
37.	KM GEK-30120	50 x 59 cm (įrėminta)	Faksimilė su Lentvario dvaro vaizdu. Dail. Napoleonas Orda (1807–1883), XIX a. 8 deš. Iš faksimilės skeno daroma reikiamo dydžio iliustracija grafų Tiškevičių giminės keliui nuo Berdyčevo iki Kretingos pavaizduoti.	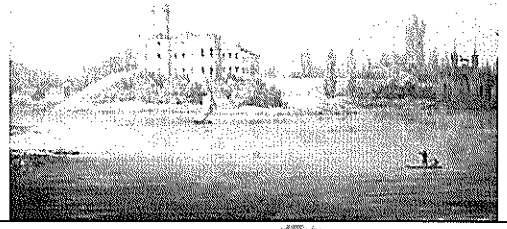
38.	KM GEK-30127	50 x 59 cm (įrėminta)	Faksimilė su Kretingos dvaro vaizdu. Dail. Napoleonas Orda (1807–1883), XIX a. 8 deš. Iš faksimilės skeno daroma reikiamo dydžio iliustracija grafų Tiškevičių giminės keliui nuo Berdyčevo iki Kretingos pavaizduoti.	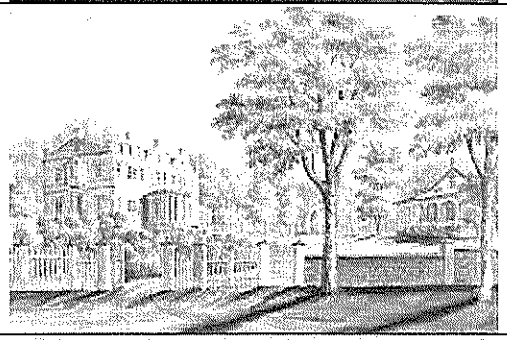
39.	KM D-995	118 x 182 mm	Grafų Tiškevičių giminės sąjungos firminis vokas. 1912 m. Popierius; poligrafiniai dažai; rašalas; tušas; klijai; antspaudų lakas https://www.limis.lt/valuables/e/805661/701840738?searchId=64157640	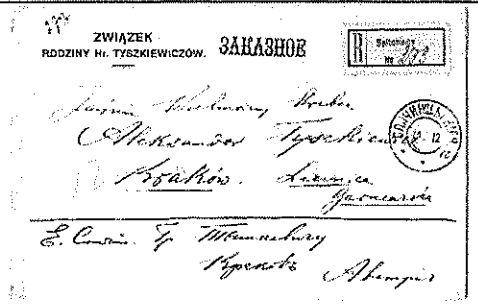

40.	KM D-993/1	96 x 143 mm	Grafo Juozapo Tiškevičiaus laiško vokas su giminės herbu. 1885-1891 m. Popierius, klijai, poligrafiniai dažai, rašalas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/701846755?searchId=95317601 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/701848701?searchId=95317601	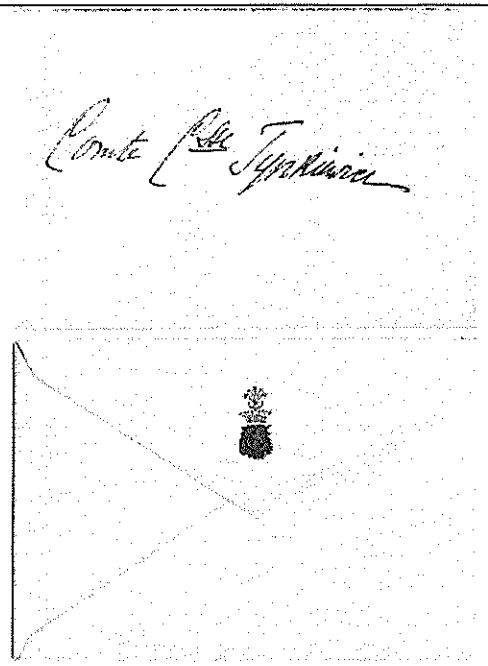
41.	KM GEK-11165	Aukštis – 43 mm, skersmuo – 48 mm	Spaudas, herbinis, grafų Tiškevičių siuntoms žymėti. XIX a. II p. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/708738000?searchId=78307527	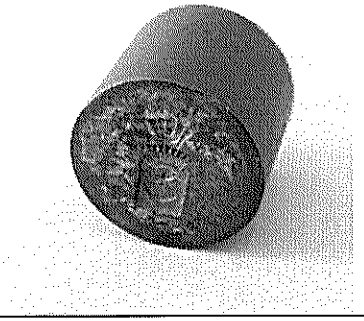

42.	KM IB-189	Skersmuo – 25 mm	Livrėjinė saga nuo grafų Tiškevičių tarnautojų uniforminio viršutinio drabužio. XIX a. vid. – II p. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/940202807?searchId=70998364 Pastaba: Patinuota, reikia atlikti apnašų valymo darbus.	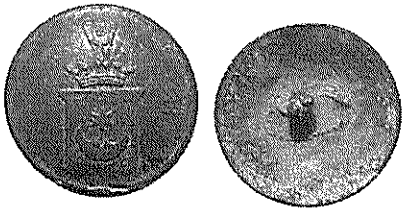
43.	KM IB-190	Skersmuo – 25 mm	Livrėjinė saga nuo grafų Tiškevičių tarnautojų uniforminio viršutinio drabužio. XIX a. vid. – II p. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/940202807?searchId=70998364 Pastaba: Patinuota, reikia atlikti apnašų valymo darbus.	
44.	KM GEK 35356	aukštis – 9 cm, skersmuo (padas) – 3,4 cm,	Grafo Juozapo Tiškevičiaus valdų apyvartinės kasos antspaudas. XIX a. II p. Pastaba: Eksponavimui šalia antspaudo (spaudo) reikia padaryti jo vaizdulio atspaudą.	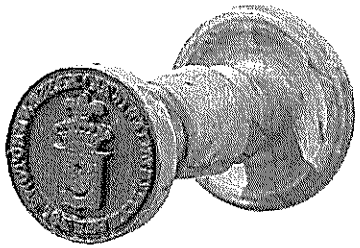

45.	KM IB-1/1, IB-1/2	Mikroskopas – 300 x 100 x 140 mm; futliaras – 340 x 194 x 190 mm	Mikroskopas, optinis, su mediniu futliaru. Gamintojas Maurice Stiassnie, Prancūzija, XX a. I p. Mikroskotas priklauso Kretingos dvaro vaistinės komplektui. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166784072?searchId=24992569&menuIndex=0&digitalObjectId=167015521 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166774570?searchId=35384040	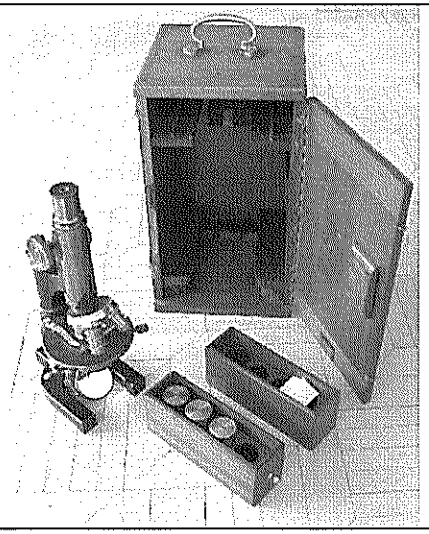
46.	KM IB-1/3	118 x 80 x 56 mm	Svarstyklės, vaistininko. Vario lydinys. Broliai Musteriai, Gešo b-vė, Vokietija, XX a. pr. Priklauso Kretingos dvaro vaistinės komplektui. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166795117?searchId=30153779	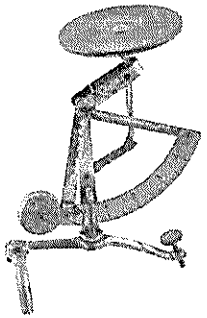
47.	KM IB-1/4	Aukštis – 90 mm, plotis – 50 mm, skersmuo – 46 mm	Lemputė, spiritinė. Vario lydinys. XX a. pr. Priklauso Kretingos dvaro vaistinės komplektui. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166819993?searchId=35135754	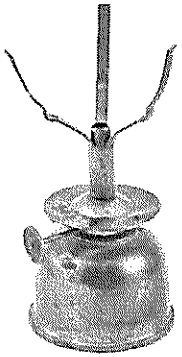

48.	KM IB-1/5	Ilgis – 113 mm, plotis – 48 mm, aukštis – 22–45 mm	Kaušelis, skystiems-biriems vaistams matuoti. Keramika. Vokietija, XX a. pr. Priklauso Kretingos dvaro vaistinės komplektui. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166823327?searchId=47120514	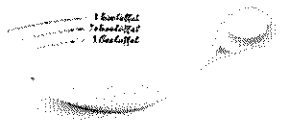
49.	KM IB-1/6	96 x 265 x 185 mm	Dėžutė, medinė, su atidaromu dangteliu. XX a. pr. Priklauso Kretingos dvaro vaistinės komplektui. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166832174?searchId=31278947&menuIndex=0&digitalObjectId=167004744	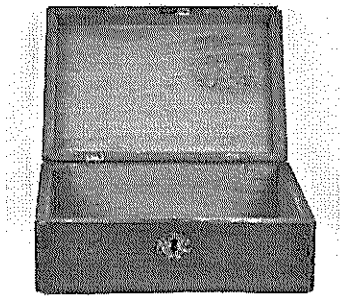
50.	KM IB-7/1-2	Aukštis 55–58 mm, skersmuo 40 mm	Taurelės (2 vnt.), dekoruotos, su inicialais „J. S.“. Sidabras, auksavimas. Rusijos imperija, 1888-1890 m. Dovanotos grafui Juozapui Tiškevičiui 1890 m. kovo 19 d. vardadienio proga. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166728090?searchId=35304766 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166728500?searchId=61897437 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166745828?searchId=35304766	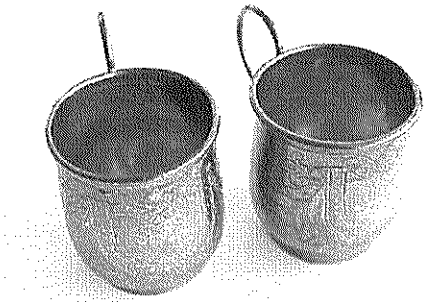
51.	KM IB-8	320 x 229 mm	Padėklas, dovanotas Juozapui Tiškevičiui 1859-03-19 vardadienio proga. Vario lydinis, sidabras. Vokietija, XIX a. vid. Padėklas, dekoruotas reljefiniu ornamentu. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166895760?searchId=48505414	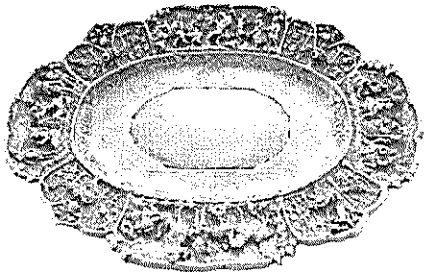

52.	KM IB-9	Aukštis – 212 mm, skersmuo – 110 mm.	Bokalas, dovanotas Juozapui Tiškevičiui 1859-03-19 vardadienio proga. Vario lydinis, sidabras. Vokietija, XIX a. vid. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166896278?searchId=67898684	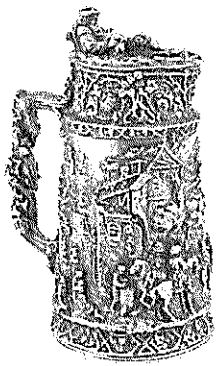
53.	KM IB-10/1-2	Po 217 x 46 mm	Šaukštai (2 vnt.), valgomieji, su inicialais „H. S." (Horwat Sophie). Žalvaris, sidabras. Henebergų liejykla, įm. „Farget". Varšuva, XIX a. Priklausė Sofijai Horvataitei (Tiškevičienei). https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166897893?searchId=75985135 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166897975?searchId=80140151 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166898149?searchId=39494455	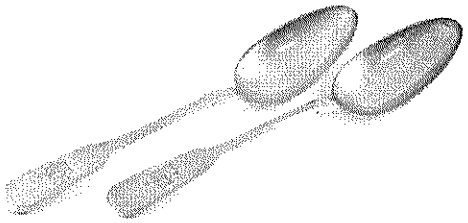
54.	KM IB-11/1-3	Po 155 x 46 mm	Šaukšteliai (3 vnt.), arbatiniai, su inicialais „J. S." (Josef et Sophie). Sidabras. Rusijos imperija, 1855 m. Priklausė grafams Juozapui ir Sofijai Tiškevičiams. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/167949516?searchId=67086637 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/167953117?searchId=53406664 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/167960321?searchId=67118656 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/167966074?searchId=89720374	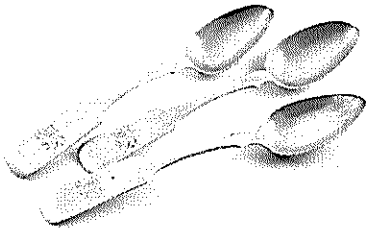
55.	KM IB-12	60 x 29 mm	Kryželis-relikvijorius, melchiorinis, su Šv. Vincento relikvija XX a. pr. Iš grafų Tiškevičių palikimo. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166632009?searchId=77872343	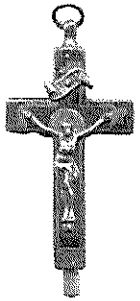

56.	KM IB-13	32 x 21 mm	Kryželis-relikvijorius, sidabrinis, su Šv. kankinio Felikso relikvija. XX a. pr. Iš grafų Tiškevičių palikimo. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166725149?searchId=29192435	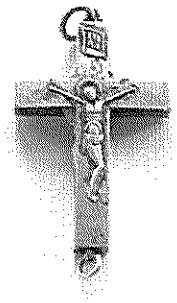
57.	KM IB-6/1-2	Dienoraščio – 203 x 170 x 11 mm, plunksnakočio ilgis 118 mm, skersmuo – 6 mm	Dienoraščio sąsiuvinis, su plunksnakočiu, Sofijos Hervataitės (Tiškevičienės). 1857–1858 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166918937?searchId=83919774 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166931795?searchId=16809753 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166935070?searchId=45991830	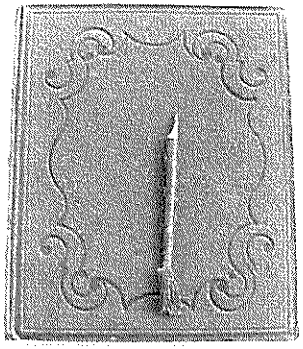
58.	KM IB-3	31 x 74 x 95 mm	Dėžutė, vitaminų „Lecithin-perdynamin". Medis, vario lydinys. Vokietija, XX a. pr. Iš grafų Tiškevičių palikimo. Joje buvo fasuoti Berlyne, Artūro Jafės chemijos gamykloje pagaminti nervus stiprinantys ir sveikatą tonizuojantys maisto papildai „Lecitin-Perdinamin", nupirkti Aleksandro ir Marijos Tiškevičių sūnui Jurgiui Tiškevičiui. Vėliau ji naudota Kretingos dvaro vaistinėlėje vaistams laikyti. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166726941?searchId=78602119	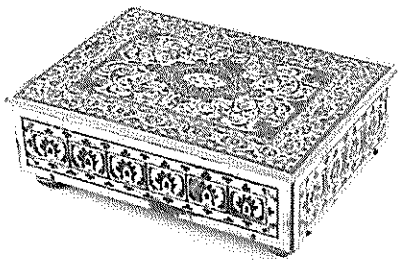
59.	KM IB-16	31 x 25 mm	Ženkliukas: Lenkijos karalystės herbas (karūnuotas erelis). Sidabras, auksavimas. XVIII-XIX a. Iš grafų Tiškevičių palikimo. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166944122?searchId=22738220	

60.	KM IB-17	Skersmuo – 63 mm, aukštis – 35 mm	Dėžutė, medinė, su nuimamu dangteliu, iš grafų Tiškevičių palikimo. XX a. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/172734652?searchId=32710081	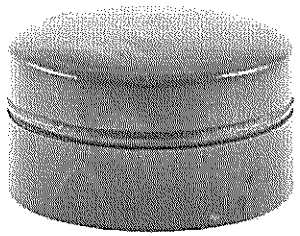
61.	KM IB-18	Dydis 280 x 210 mm, aukštis – 100 mm	Karūna-vainikas su hebrajiškais įrašais, Darbėnų miestelio žydų atsiųsta grafams Tiškevičiams kartu su užuojauta mirus Juozapui Tiškevičiui. 1891 m. Spalvotas metalas. Rusijos imperija. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/172816419?searchId=25237090 Lit: https://www.kretingosmuziejus.lt/files/Main/files/doc/2016/20150401_lzb_straipsnis.pdf Pastaba: eksponatą reikia konservuoti.	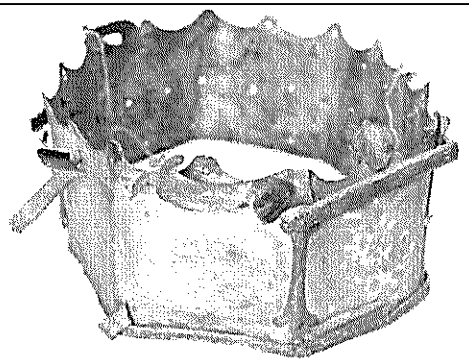
62.	KM IB-36	195 x 104 mm	Krucifiksas, įkapinis. Juozapo Tiškevičiaus. Sidabras. Juvelyrai: Nukryžiuotojo – A. Sosinas, Sankt Peterburgas, Rusija, XIX a. vid. kryželio – Rejeris, Vokietija, 1891 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/287313955?searchId=67936294	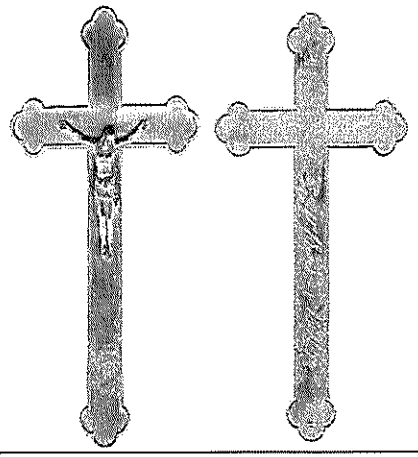

63.	KM IB-38	Skersmuo – 20 mm, plotis – 3 mm	Žiedas, vestuvinis, Sofijos Tiškevičienės. Auksas. Rusijos imperija, 1861 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/287314231?searchId=5609 4966 Lit: https://www.kretingosmuziejus.lt/files/Main/files/doc/2018/201808 11_svyturys_p5-6_tiskevicienes_sarkofagas.pdf	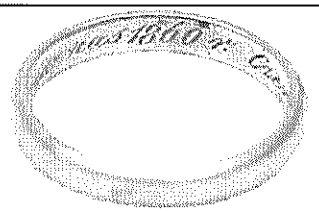
64.	KM IB-37	60 x 55 mm	Kokarda, nuo Rusijos imperijos karininko Juozapo Tiškevičiaus įkapinės uniforminės kepurės, XIX a. Vario lydinys. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/287306029?searchId=871 51254 Pastaba. Kokardą reikia konservuoti: nuvalyti nuo apnašų.	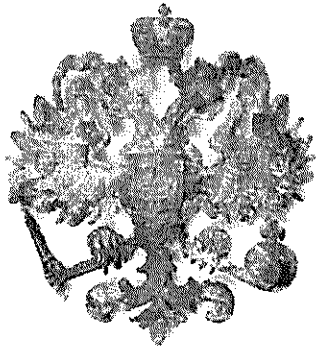
65.	KM IB-167	Ilgis – 952 mm. geležties plotis – 27 mm	Rusijos imperijos 1881 m. pavyzdžio dragūnų karininko kardas (rus. шашка), priklausęs husarų kariuomenės pulkininkui Juczapui Tiškevičiui (1835–1891), rastas 2014 m. ant grafo sarkofago. Plienas; vario lydinys; medis; oda; sidabruoti šilkiniai siūlai https://www.limis.lt/valuables/e/805661/287287779?searchId=5324 5748	
66.	KM P-9081	33 x 12 mm	Skulptūrėlė, kaulinė, įkapine, Nukryžiuotojo. Kaulas. XIX a. 9-10 deš. Iš Marijos Tiškevičiūtės sarkofago. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/286470637?searchId=308 05315 Pastaba. Skulptūrėlę reikia konservuoti.	

67.	KM P-9082	Ilgis – 305 mm	Rožinis, įkapinis, Marijos Tiškevičiūtės. Kaulas; perlamutras; šilkiniai siūlai. XIX a. 9-10 deš. Iš Marijos Tiškevičiūtės sarcofago. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/286471898?searchId=88690809 Pastba: Rožinį būtina konservuoti.	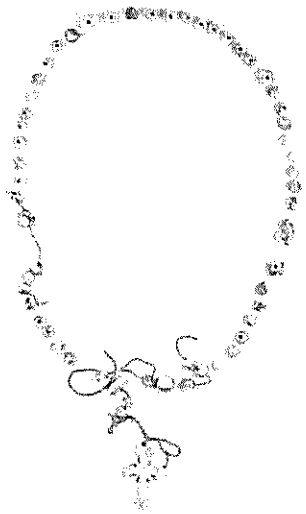
68.	KM P-9084	~ 500 x 410 x 150 mm	Vainikas, gedulingas. Metalas, dažai, keramika. XX a. 4 deš. I p. Iš grafų Tiškevičių koplyčios. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/286417589?searchId=53518068 Pastaba. Keramikinė vainiko dalis smarkiai ištrupėjusi, metalinė – aprūdijusi; vainiką reikia restauruoti.	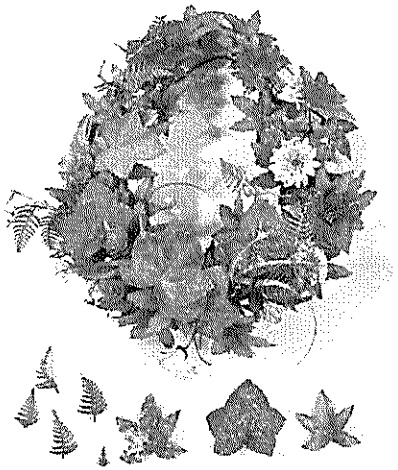
69.	KM IB-14	40 x 21 mm	Kryželis, auksinis, su įrašu, Jurgio Tiškevičiaus. 1910 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166362269?searchId=30829569	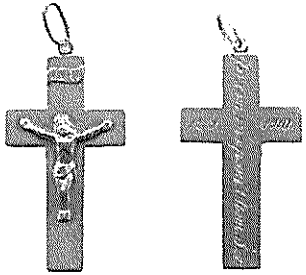

70.	KM IB-15	39 x 21 mm	Kryželis, auksinis, su įrašu, Onos Marijos Tiškevičiūtės. 1897 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/166630314?searchId=99089603	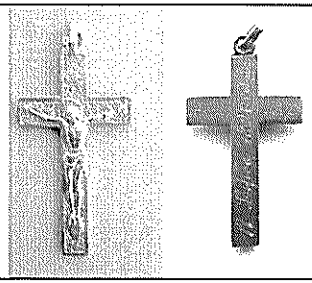
71.	KM IF-6917	266 x 210 mm	Fotografija. Juozapas Tiškevičius, kavalerijos karininkas. Fot. Neuschäffer O. ~1860-1865 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6760701?searchId=74247104	
72.	KM IF-7021	100 x 60 mm	Fotografija. Juozapas Tiškevičius (1835–1891), Rusijos imperijos kavalerijos karininkas. Fot. Laffon L. Paryžius, ~1863-1864 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6769521?searchId=88237405	

73.	KM IF-6942	105 x 65 mm	Fotografija. Juozapas Tiškevičius (1835–1891), Rusijos imperijos kariuomenės pulkininkas. Fot. Strauss A. & Brzozowski J. Vilnius, 1876 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6769472?searchId=84903297	
74.	KM IF-6830	380 x 370 mm	Fotografija. Juozapas Tiškevičius (1835–1891), grafas, Rusijos imperijos kariuomenės pulkininkas. Fot. Strauss A. Vilnius. 1881–1885 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6744497?searchId=86208859	
75.	KM IF-6835	192 x 261 mm	Fotografija. Juozapo Tiškevičiaus šeima parke. ~1880- 1882 m https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6744576?searchId=37307597	
76.	KM IF-6831	186 x 138 mm	Fotografija. Sofija ir Juozapas Tiškevičiai. Fot. van Bosch, Otto. Frankfurtas, 1885 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6744535?searchId=83806383	

77.	KM IF-6943	105 x 65 mm	Fotografija. Sofija Tiškevičienė (1837–1919). Fot. Czyż & Łopatyński. Vilnius, 1876 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6769565?searchId=35352048	
78.	KM IF-7056	101 x 63 mm	Fotografija. Sofija Tiškevičienė su dukrele. Fot. Borchardt R.XX a. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6772413?searchId=34219295	
79.	KM IF-6838	205 x 150 mm	Fotografija. Sofija Tiškevičienė. Fot. Gaudichon H. Kanai, 1908 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6744652?searchId=22972131	
80.	KM IF-6842	264 x 347 mm	Fotografija. Tiškevičiai su artimaisiais Palangoje. Fot. P. Mordird. ~1888-1892 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6744872?searchId=26748021	

81.	KM IF-6834	475 x 592 mm	Fotografija. Tiškevičių šeima. Fot. Fleury S. Vilnius, 1895 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6744836?searchId=60961169	
82.	KM IF-7142	256 x 176 mm	Fotografija. Sofija Tiškevičienė (1837–1919). Fot. Felici G. Roma, XX a. 1 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6790854?searchId=63791315	
83.	KM IF-6847	131 x 211 mm	Fotografija. Sofija Tiškevičienė su sūnumi Vladislovu Tiškevičiumi ir dukra Elena Klotilda Ostrovska Kretingos dvaro rūmuose. Fot. Mongird P. 1919 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6744801?searchId=69067690	
84.	KM IF-6919	239 x 279 mm	Fotografija. Sofija Tiškevičienė (1837–1919), sėdinti kambary prie lango. Mongird P. Kretinga, 1919 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6760778?searchId=25913595	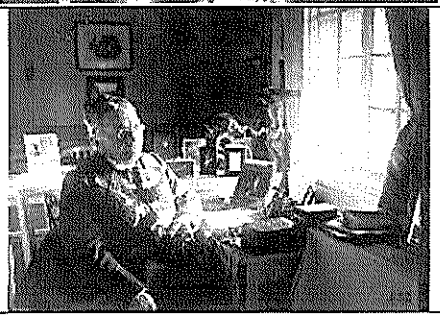

85.	KM IF-6945	103 x 62 mm	Fotografija. Aleksandras Tiškevičius, Rusijos imperijos karo mokyklos kadetas. Fot. Ptašinski S. Sankt Peterburgas. 1879 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6769514?searchId=35736725	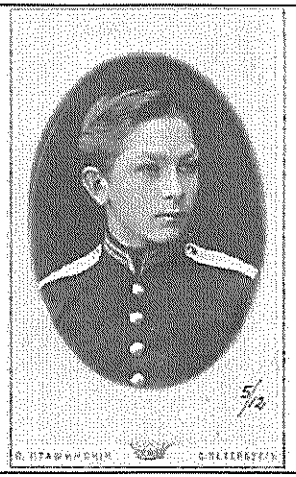
86.	KM IF-6857	166 x 108 mm	Fotografija. Aleksandras Tiškevičius su motina Sofija Tiškevičiene. Fot. Weidtke Otto. Klaipėda. XIX a. 9 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6747286?searchId=94079378	
87.	KM IF-6856	162 x 106 mm	Fotografija. Aleksandras Tiškevičius (1864–1945), Rusijos imperijos kariuomenės karininas. Fot. Solovjov S. Sankt Peterburgas, 1883 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6747239?searchId=98757824	

88.	KM IF-6860	164 x 108 mm	Fotografija. Marija Puslovskytė ir Aleksandras Tiškevičiai. Fot. Strauss A. Vilnius, ~1888-1892 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6746381?searchId=31513757	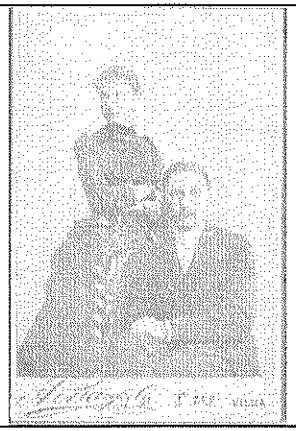
89.	KM IF-6865	224 x 146 mm	Fotografija. Marija ir Aleksandras Tiškevičiai su vaikais Marija, Stanislovu ir Juozapu. Fot. Zatorskis V. Kaunas, ~1895 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6746968?searchId=14764717	
90.	KM IF-6869	140 x 108 mm	Fotografija. Aleksandro ir Marijos Tiškevičių vaikai Stanislovas, Marija ir Juozapas. Fot. Zatorskis V. Kaunas, ~1895 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6747122?searchId=15217893	

91.	KM IF-6871	300 x 360 mm	Fotografija. Marija Tiškevičiūtė (1891–1896), pašarvota Kretingos dvaro Žiemos sode. Kretinga, 1896 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6747201?searchId=24708330	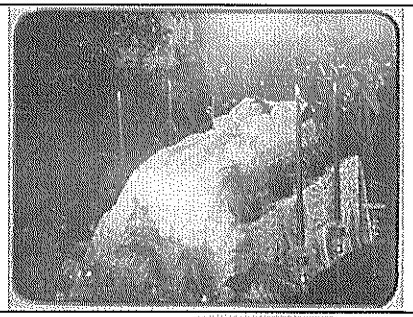
92.	KM IF-6863	250 x 173 mm	Fotografija. Aleksandras Tiškevičius (1864–1945), grafas, Kretingos dvarininkas. Fot. Tiškevičius B. H. XIX a. 10 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6746808?searchId=83161210	
93.	KM IF-6926	360 x 264 mm	Fotografija. Marija Tiškevičienė (1866–1939), Kretingos grafienė. Fot. Kuczyński i Gürtler. Krokuva, XX a. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6760904?searchId=52502033	
94.	KM IF-6877	295 x 360 mm	Fotografija. Marija Tiškevičienė su tėvu Stanislovu Puslovskiu, sūnumi Stanislovu, dviem dukromis ir dviem guvernantėmis. Fot. Stender A. Sanremas, ~1903 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6753954?searchId=88700732	

95.	KM IF-6878	249 x 198 mm	Fotografija. Aleksandro Tiškevičiaus šeimyna. Žmona Marija, Aleksandras, sūnūs Stanislovas, Kazimieras, dukros Aleksandra, Ona, Izabelė, uošvis Stanislovas Puslovskis, sūnus Jurgis. Fot. Mongird P., Palanga, 1905 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6753995?searchId=70988467	
96.	KM IF-6879	339 x 240 mm	Fotografija. Aleksandras Tiškevičius (1864–1945), grafas, Kretingos dvarininkas. Fot. Reic H., Šrader F. Sankt Peterburgas, 1910-1912 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754031?searchId=26249480	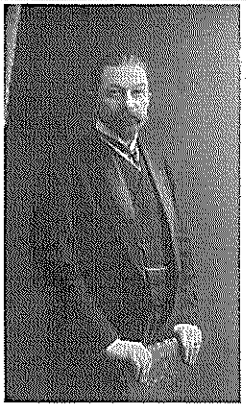
97.	KM IF-7200	137 x 89 mm	Fotografija. Marijos ir Aleksandro Tiškevičių auksinės vestuvės. Fot. Stropus I. 1937 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/44331848?searchId=83791607	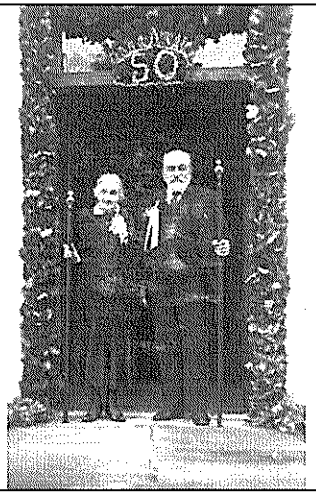

98.	KM IF-9015	87 x 135 mm	Fotografija. Marijos ir Aleksandro Tiškevičių auksinių vestuvių dalyviai. Fot. Stropus I. 1937 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/309658548?searchId=58816018	
99.	KM P-8662	97 x 142 mm	Fotografija. Grafas Aleksandras Tiškevičius su sūnumi Kazimieru, dukra Imakulata ir seserimi Marija Tiškevičiūte Palangoje. 1939 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/266423723?searchId=50795186	
100.	KM P-6941	21 x 15 cm	Kserokopija. Grafaitės Tiškevičiūtės Kretingos žiemos sode. XX a. pr.	
101.	KM P-8665	99 x 146 mm	Fotokopija. Kretingos grafas Jurgis Tiškevičius rūmų prieangyje. XX a. 4 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/190937786?searchId=57938000	

102.	KM P-6876	62,5 x 42 cm	Fotografija: Kretingos grafas Kazimieras Viktoras Justinas Marija Tiškevičius. Fot. A. Survila. Kretinga, XX a. 3 deš.	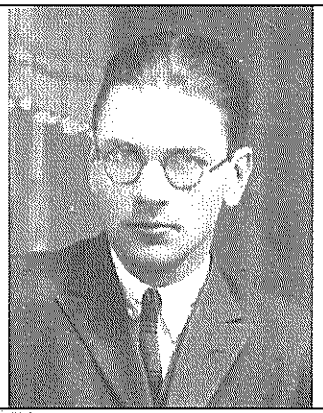
103.	KM IF-6947	101 x 62 mm	Fotografija. Vladislovas Tiškevičius, kadetas. Fot. Ptašinski S. Peterburgas, 1879 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6777805?searchId=42574408	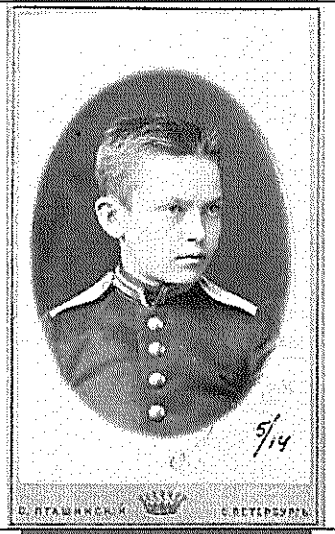
104.	KM IF-6892	244 x 180 mm	Fotografija. Vladislovas Tiškevičius (1865–1936), grafas, Lentvario savininkas. Fot. Pesce A. Neapolis, XX a. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754556?searchId=65271817	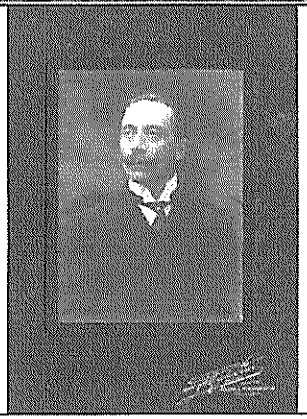

105.	KM IF-6893	163 x 107 mm	Fotografija. Vladislovas Tiškevičius su žmona Marija Kristina Liubomirska. Fot. Tiškevičius B. H. XIX a. 10 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754593?searchId=77986789	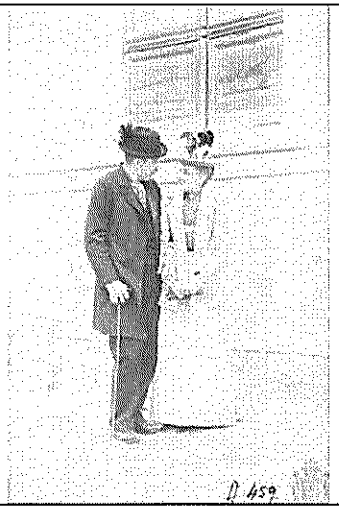
106.	KM IF-7146	252 x 352 mm	Fotografija. Vladislovas Tiškevičius, Rusijos papulkininkis sėdi prie stalo. ~1915- 1917 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6790899?searchId=87794654	
107.	KM IF-7064	107 x 64 mm	Fotografija. Antanas Tiškevičius (1866–1920), Rusijos imperijos vidurinės karo mokyklos kadetas. Fot. Šapiro K. Sankt Peterburgas, XIX a. 8 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6783110?searchId=13943965	

108.	KM IF-6925	139 x 99 mm	Fotografija. Antanas Tiškevičius (1866–1920), stovintis su lazda rankoje. XIX a. pab. – XX a. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6760942?searchId=25339670	
109.	KM IF-6939	164 x 107 mm	Fotografija. Juozapo Tiškevičiaus (1868–1917) portretas. Fot. Levitsky S. Sankt Peterburgas, XIX a. 9 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6769748?searchId=76635991	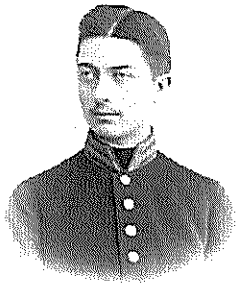
110.	KM IF-7131	165 x 105 mm	Fotografija. Juozapas Tiškevičius (1868–1917), grafas, Užutrakio dvarininkas. Fot. Levitsky S. Sankt Peterbugas, XIX a. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6788631?searchId=48497407	

111.	KM IF-7046	104 x 65 mm	Fotografija. Feliksas Tiškevičius, Rusijos imperijos karinės vidurinės mokyklos kadetas. Fot. Weidtke Otto. Klaipėda, XIX a. 9 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6772597?searchId=15480347		
112.	KM IF-7075	165 x 110 mm	Fotografija. Feliksas Vincentas Tiškevičius (1869–1932), Rusijos imperijos kariuomenės paporučikis. Fot. Mieczkowski J. Varšuva, XIX a. 9 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6772469?searchId=61705719		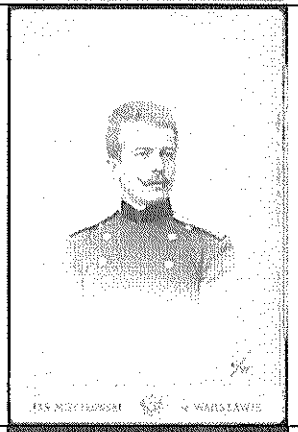
113.	KM IF-6898	303 x 211 mm	Fotografija. Antanina Tiškevičienė, Palangos grafienė (paveikslo fotografija). XIX a. pab https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6742775?searchId=56383614		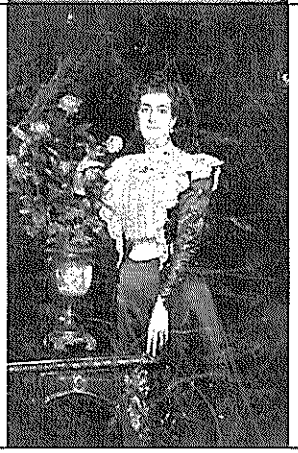

114.	KM IF-6901	184 x 134 mm	Fotografija. Antanina ir Feliksas Tiškevičiai su kūdikiu. Fot. Mongird P. XX a. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754666?searchId=34510149	
115.	KM IF-6903	162 x 106 mm	Fotografija. Sofijos Tiškevičiūtės (1896–1945) portretas. Fot. Münchheimer A. Varšuva, 1899 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754788?searchId=92484597	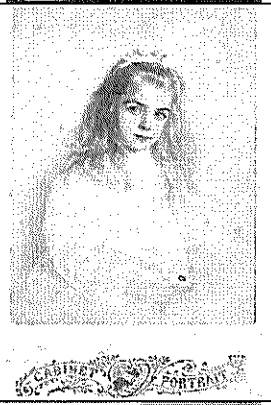
116.	KM IF-6904	219 x 134 mm	Fotografija. Alicija Tiškevičiūtė (1899–1944), Palangos grafaitė. XX a. 2 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754752?searchId=49406001	
117.	KM IF-7033/1-50	229 x 318 x 7 mm	Palangos grafų Tiškevičių fotografijų albumas. ~1905- 1916 m	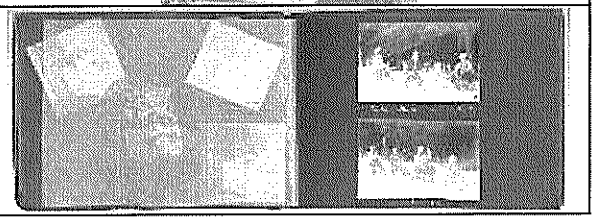

118.	KM IF-7031/1	148 x 217 x 10 mm	Antaninos Tiškevičiūtės fotografijų albumas. Palanga, 1920-1921 m.	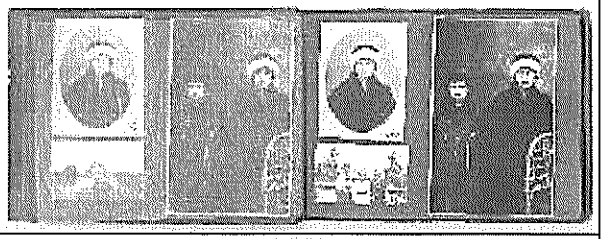
119.	KM IF-6906	165 x 112 mm	Fotografija. Marija Tiškevičiūtė – pirmojo Lietuvoje lietuviško vaikų darželio įkūrėja (1898 m.). XIX a. pab. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6755045?searchId=54390915	
120.	KM IF-6905	97 x 254 mm	Fotografija. Seserys Marija, Elena Klotilda ir Sofija Tiškevičiūtės su giminaitėmis. Fot. Sebald J. Krokuva, XIX a. pab. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6755005?searchId=87540981	
121.	KM GEK-20141	300 x 229 mm	Fotografija. Sofijos Tiškevičiūtės- Dembinskos portretas. Varšuva, XIX a. pab. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6787233?searchId=83886921	

122.	KM IF-7096	143 x 108 mm	Fotografija. Henrikas Dembinskis, Sofijos Tiškevičiūtės vyras. Viena, XIX a. pab. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6788498?searchId=72693739	
123.	KM IF-7128	164 x 107 mm	Fotografija. Elena Klotilda Tiškevičiūtė-Ostrovska (1876–1953). Fot. Mieczkowski J. Varšuva, XIX a. pab. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6769379?searchId=87770878	
124.	KM IF-6940	164 x 107 mm	Fotografija. Aleksandre Antano Felikso Ostrovskio (1866–1904) portretas. Fot. Mieczkowski J. Varšuva, XIX a. pab. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6769426?searchId=93359448	

125.	KM IF-6941	132 x 188 mm	Fotografija. Seserys Elena Klotilda Ostrovska, Marija Tiškevičiūtė ir Sofija Dembinska. Lenkija, XX a. 4 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/936698331?searchId=87523141	
126.	KM GEK17282/ 1–43	256 x 205 x 45 mm	Kretingos grafų Tiškevičių šeimos albumas. XIX a.– XX a. I p.	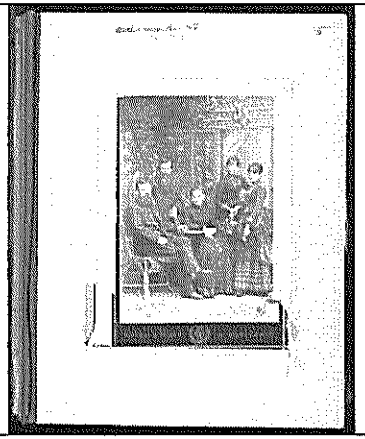
127.	KM GEK-19830	260 x 210 x 10 mm	Albumas, fotografijų, iš Kretingos grafų Tiškevičių dvaro. XIX a. 7 deš. – XX a. pr.	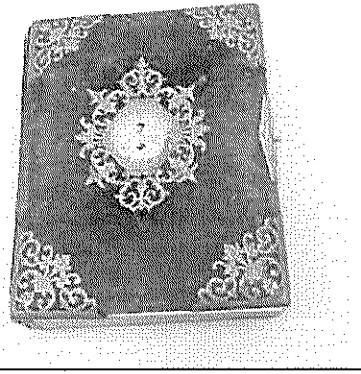

128.	KM IF-7087	132 x 188 mm	Fotografija. Grafai Tiškevičiai – Rusijos kariuomenės karininkai ir kariūnai. Sankt Peterburgas, XIX a. II p. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6790780?searchId=67017006	
129.	KM GEK-4076	52 x 48 cm	Liemenė. XIX a. II p. Baltos medvilnės ir lininės medžiagos. Iki 1891 m. ją dėvėjo Juozapas Tiškevičius, vėliau sūnus Aleksandras Tiškevičius. Šis atidavė dvaro vežikui Jurgiui Tutlai. Pastaba. Reikalinga restauracija- konservavi mas.	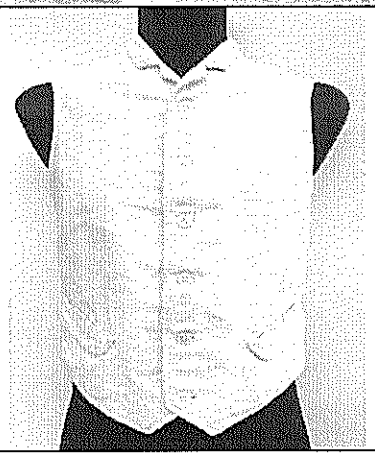
130.	KM GEK-4441	120 x 8 cm	Diržas (bajoro diržas). XIX a. Medžiaginis, vyriškas, skirtas sujuosti viršutiniam drabužiui. Šį bajoro diržą dėvėjo grafas Aleksandras Tiškevičius. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/261024173?searchId=43837487	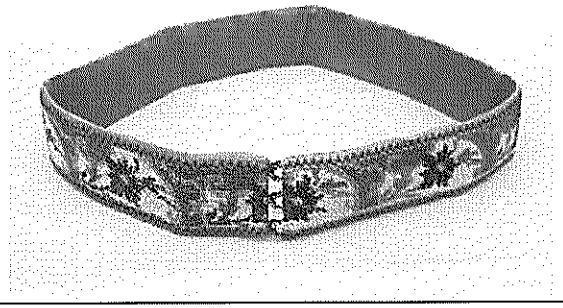

131.	KM GEK-1141	Ilgis – 160 cm	Lazda Tiškevičių (auksinių vestuvių). 1937 m. Aleksandro ir Marijos Tiškevičių auksinių vestuvių iškilmės vyko 1937 m. liepos 27 d. Šventės metu darytose fotografijose grafai Aleksandras ir Marija laiko dvi lazdas rankose. Pastaba. Lazdą reikia restauruoti: nuvalyti apnašas, atkurti viršuje buvusį kryželį.	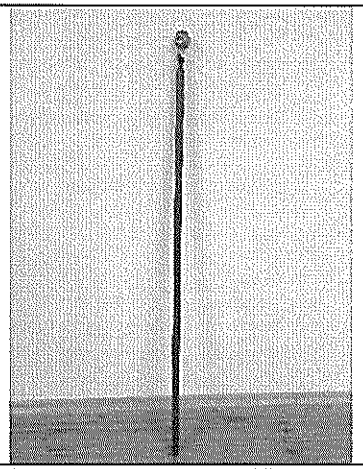
132.	KM GEK-1383	149.5 x 183 cm	Juozapo Tiškevičiaus portretas. Dail. H. Knoecht. Aliejus, drobė. 1892 m. Restauruotas 2000 m. Tai reprezentacinis visafigūris Juozapo Tiškevičiaus portretas Įtempta laikysena, griežti bručžai, kardas rankoje, iškilmingi drabužiai ir kita paveiksle vaizduojama atributika liudija portretuojamojo aukštą rangą ir veiklą. Kiek neįprasta paveikslo diagonalinė kompozicija – dėmesys sutelktas į kairiąją paveikslo puse, dešinėje paliekant gan didelę tuščią erdvę. Kompozicijos pobūdis nulemia ir itin dinamišką paveikslo spalviškumą. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/70148820?searchId=42976217	
133.	KM GEK-1368	85 x 66 cm (įrėmintas)	Paveikslas-portretas „Grafas Juozapas Tiškevičius“. Než. dailininkas, drobė, aliejus, XIX a. pab. – XX a. pr.	

134.	KM GEK-1397	59 x 48,5 cm	Paveikslas „Grafas Feliksas Tiškevičius (1869–1933)“. Dail. K. Mordasiewicz. Drobe, aliejus. 1899 m. Popierius, pieštukas, pastelė.	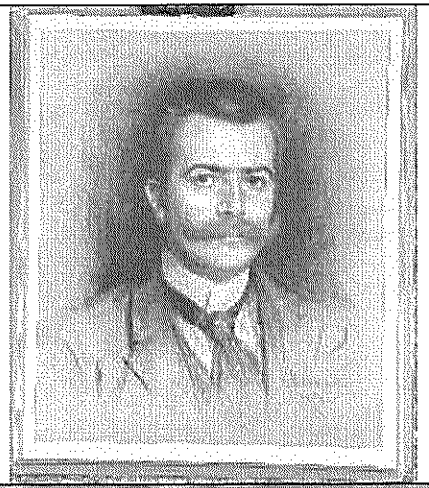
135.	KM GEK-1401	65 x 49,5 cm	Paveikslas „Grafas Feliksas Tiškevičius, jojantis ant žirgo“. K. Volkers. 1917 m.	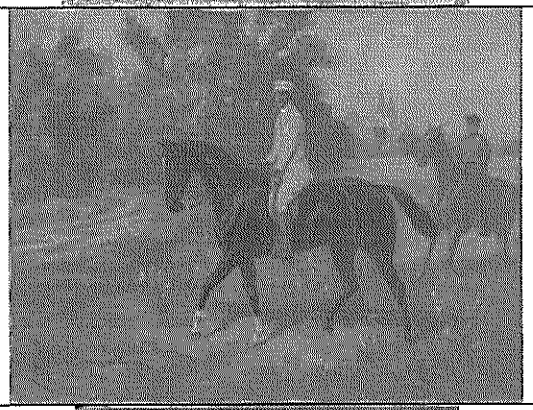
136.	KM GEK-1399	60,5 x 45 cm	Portretas. Antanina Tiškevičienė. Dail. Kazimieras Mordasevičius. Sukurta1899 m. Popierius, pieštukas, pastelė. Pastaba: Laukia restauracijos	

137.	KM GEK-441	64,5 x 49,5 cm	Portretas. Sofija Tiškevičiūtė. Dail. Kazimieras Mordasevičius. Sukurta1899 m. Popierius, pieštukas, pastelė. Pastaba: Laukia restauracijos	
138.	KM GEK-1398	61 x 48 cm	Portretas. Sofija Tiškevičiūtė. Dail. Kazimieras Mordasevičius. Sukurta1908 m. Popierius, pieštukas, pastelė. Pastaba: Laukia restauracijos	
139.	KM GEK-1395	63 x 46 cm	Portretas. Grafas Aleksandras Tiškevičius. Dail. S. Romerienė. 1934 m. Popierius, pastelė. Pastaba. Bus restauruotas 2025 m	

140.	KM GEK-1400	44 x 72 cm	Paveikslas. Grafienė Marija Tiškevičienė su vaikais. Dail. Stanislovas Bohušas-Sestšencevičius. XX a. pr. Popierius, pieštukas, akvarelė. Pastaba. Restauruojamas.	
141.	KM GEK-1396	62 x 46 cm	Portretas. Grafaitė Imakulata Tiškevičiūtė. Dail. S. Riomerienė. 1934 m. Popierius, akvarelė, pastelė. Pastaba. 2025 m. bus restauruotas.	
142.	KM GEK-18393	70 x 50 cm	Paveikslas: „Juozapas, Aleksandras ir Kazimieras Tiškevičiai". Saulius Kruopis. 1996 m. Drobė, aliejus	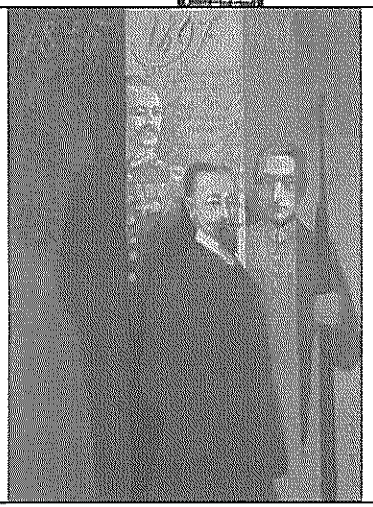

III. Juozapo Tiškevičiaus šeimos bruožai ir jos atspindžiai visuomenėje				
143.	KM D-963–969, 972–977, 993, 994, 1701–1744, 2272–2276, 2287–2366, KM GEK 34992 (Muziejaus dokumentų rinkinys ir Mokslinis archyvas)	Laiškų ir vokų dydžiai įvairūs. Vokai apie 9 x 14 cm dydžio, o didžiausi nesiekia A5 formato. Laiškų lapų dydis iki 23 x 15 cm, o keletas didžiausių siekia beveik A4 formatą.	Kretingos grafų Tiškevičių šeimos korespondencijos blokas. XIX a. II p. – XX a. 4 deš. Apie 90 laiškų Grafo Aleksandro Tiševičiaus Kretingos dvaro archyve saugota ir po 1940 m. dvaro nacionalizacijos į Kretingos muziejų patekusi šeimos korespondencija. Ji atspindi dviejų Tiškevičių kartų – Juozapo Tiškevičiaus (1835–1891) ir Kretingos paveldėtojo Aleksandro Tiškevičiaus (1864–1945), susirašinėjimą. Pirmajai grupei priklauso grafienės Sofijos Tiškevičienės (1837–1919) laiškai vyrui Juozapui, sūnui Aleksandrui, marčiai Marijai, taip pat sūnų Aleksandro, Vladislovo, Juozapo laiškai motinai Sofijai ir tėvui Juozapui, bei adaptuotų dukterų laiškai. Antrajai grupei priklauso Kretingos paveldėtojo Aleksandro Tiškevičiaus susirašinėjimas nuo XIX a. pab. iki XX a. 2 deš. pab. su žmona Marija, vaikais Stanislovu, Juozapu, Aleksandra, Kazimieru, Jurgiu. Dauguma laiškų asmeninio (sveikinimai įvairiomis progomis, dalinimasis įspūdžiais iš kelionių ir pan.), o dalis yra dalykinio pobūdžio (juose kalba eina apie ūkio tvarkymo reikalus ir pan.). Be to, yra keletas Juozapo ir Aleksandro Tiškevičių valdų administratorių rašytų laiškų, menančių ūkinius reikalus. Laiškai rašyti lenkų, prancūzų, rusų, vokiečių, anglų kalbomis. Šiuos laiškus galima būtų eksponuoti 2-3 biokais jų neatverčians, o parodant išlikusios korespondencijos kiekį. Eksponavimui bus atrinkta ir į lietuvių kalbą išversta keletas asmeninio pobūdžio laiškų, liudijančių apie šeimos tarpusavio santykius, bendravimo ypatumus ir pan. Įdomesnius laiškus galima būtų įgarsinti tiek ta kalba, kuria jie parašyti, tiek išvertus į lietuvių kalbą. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/674674905?searchId=97031934 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/674676438?searchId=97031934 https://www.limis.lt/valuables/e/805661/676378264?searchId=9150458	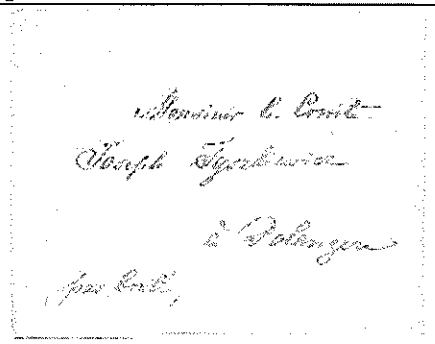 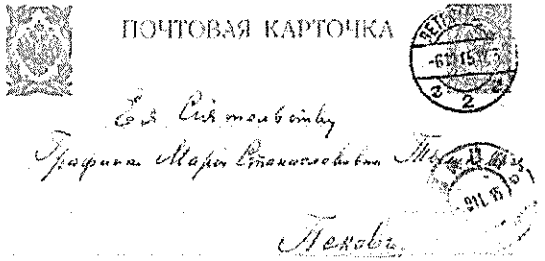

144.	KM D-1775	100 x 69 mm	Felikso, Vladislovo, Marijos, Sofijos ir Elenos Klotildos pakvitavimai (5) apie iš Kretingos dvaro kasos gautus kišenpinigius. 1883–1884 m. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/816818210?searchId=69026149 Pastaba: Ekspozicijos skyriui apie Tiškevičių šeimos tarpusavio santykius daroma kopija, nes originalai įrišti į 1883–1884 m. dvaro kasos išlaidų knygas.	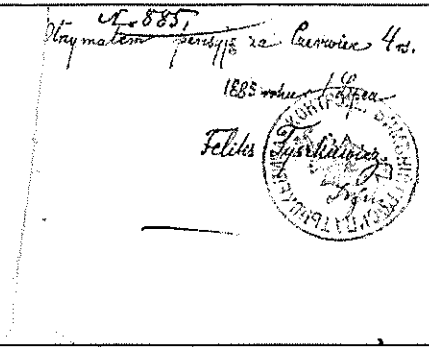
145.	KM D-1596	220 x 142 mm	Sąskaita Nr. 2593, Klaipėdos odontologo Andrejaus C. Ferario, išrašyta grafui Juozapui Tiškevičiui už dukterų Marijos, Sofijos ir Elenos dantų gydymą. 1883-10-11. Vokiečių k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/795909507?searchId=14635371 Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas. P.S.: Dokumento originalas įrištas į 1883 m. spalio mėn. dvaro kasos išlaidų knygą.	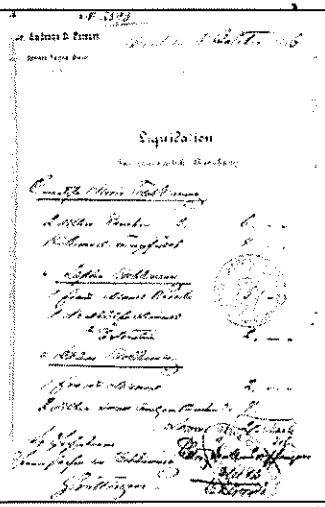
146.	KM D-1732	230 x 185 mm	Juozapo ir Sofijos Tiškevičių padėka Vladislovui ir Antaninai Lonckiams už pakvietimą į Elenos Lonckos ir Juozapo Tiškevičiaus vestuves. Kretinga, 1883 m. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/804868031?searchId=57299740 Popierius, rašalas.	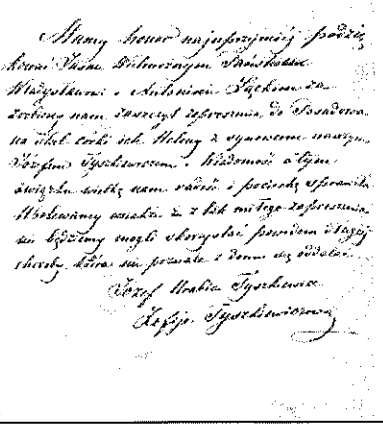

147.	KM D-543	355 x 455 mm	Darbėnų žydų bendruomenės užuojauta mirus grafui Juozapui Tiškevičiui. 1891-05-26. Popierius, rašalas, antspaudų tušas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/229363202?searchId=92274726	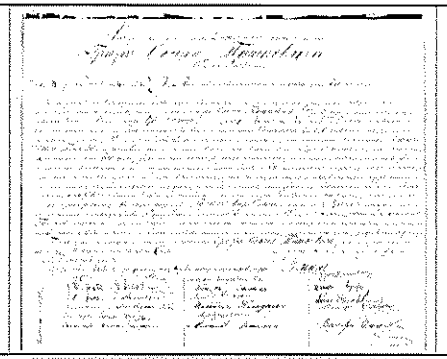
148.	KM D-2278	112 x 139 mm	Kvietimas Nr. 243 Suvalkų gubernijos bajorų maršalkos asistentui Stanislovui Puslovskiui (grafo Aleksandro Tiškevičiaus uošviui) dalyvauti Maskvoje Rusijos imperatoriaus Nikolajaus II karūnacijoje. 1896 m. Rusų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/839532051?searchId=68136502 Kartonas, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas.	
149.	KM D-2298	213 x 135 mm	Rankraštis „Wiersze Żmujdzkie“. Grafų Tiškevičių užrašyti žemaitiški eilėraščiai XIX a. pab. – XX a. pr. Žemaitija. 5 psl. Žemaičių k., lenkiški rašmenys. Popierius, rašalas. Užrašyti 5 trumpi žemaitiški eileraščiai: „Melenasi bałundeli o kur tu łakioja? (Mėlynasis balandėli, o kur tu lakiojai?)“; „Eisu eisu cze jau nebusu (Eisiu, eisiu, čia jau nebusiu)“; „Dar neużmigau jau pajutau (Dar neužmigau, jau pajutau)“; „Dawi Diewas błoga wira (Davė Dievas blogą vyrą)“; „Asz użgimau praszczokielis (Aš užgimau prasčiokėlis)“. Šie eilėraščiai rasti grafų Tiškevičių Kretingos dvaro archyve. Iš Grafo Juozapo Tiškevičiaus Kretingos dvarų valdybos kasos išlaidų bylos yra žinoma, kad Palangos katalikų bažnyčios vikaras ir progimnazijos kapelionas Marcijonas Povilas Jurgaitis 1883 m. pravedė 13 žemaičių kalbos pamokų, už kurias grafai Tiškevičiai jam rugpjūčio 28 d. sumokėjo 13 rublių atlyginimą.	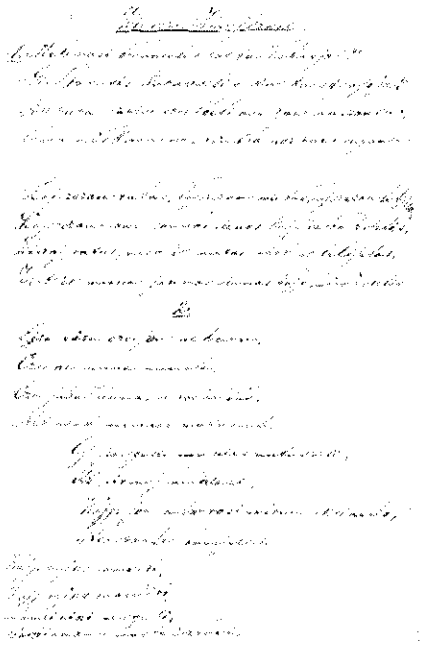

150.	KM D-991	485 x 660 mm	Rusijos imperijos piliečio grafo Aleksandro Tiškevičiaus užsienio pasas Nr. 5840, išduotas Kauno gubernijos kanceliarijoje. 1904-11-30. Popierius; poligrafiniai dažai; geležis; kartonas; klijai; rašalas. tušas; kolenkoras https://www.limis.lt/valuables/e/305661/681122565?searchId=99266471	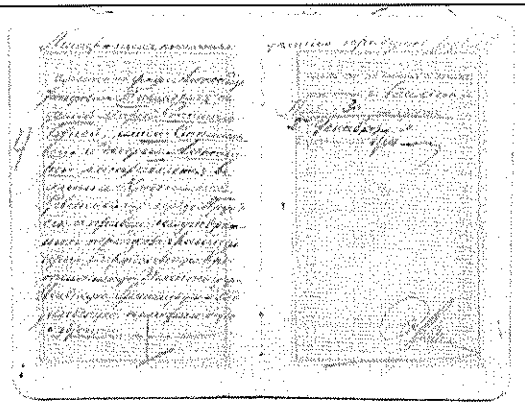
151.	KM D-544	156 x 106 x 2 mm	Rusijos imperijos piliečio Aleksandro Tiškevičiaus užsienio pasas. 1913 m. Popierius; kolenkoras; metalas; poligrafiniai dažai; rašalas; tušas https://www.limis.lt/valuables/e/305661/231809214?searchId=92963899	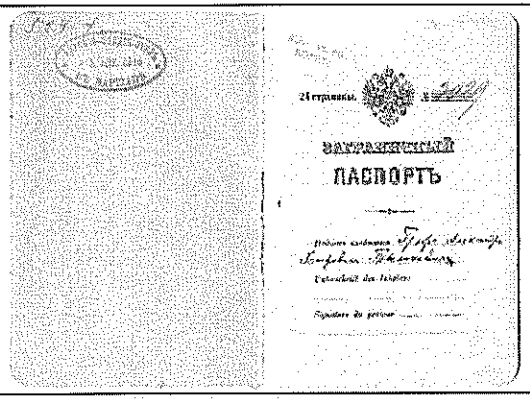
152.	KM GEK-34739	210 x 130 mm	Kretingos muitinės valdytojo Nikolajaus Berezino sveikinimas grafui Aleksandrui Tiškevičiui santuokos 20-mečio proga. Kretinga, 1912-07-16. Rusų k. Popierius, poligrafiniai dažai, mašinraštis.https://www.limis.lt/valuables/e/805661/805789697?searchId=58795547	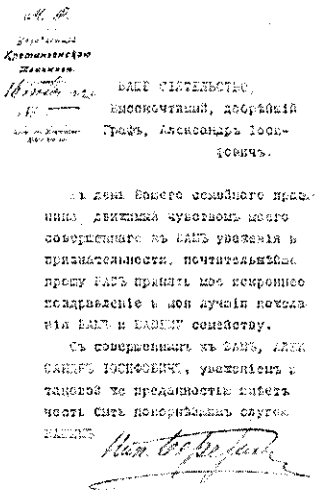

153.	KM D-2287	173 x 111 mm	Sveikinimas, Aleksandro Klimanskio grafams Aleksandrui ir Marijai Tiškevičiams sidabrinių vestuvių proga. Kretinga, 1912-07-16. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/839635189?searchId=36929251 Popierius, rašalas, antspaudų tušas.	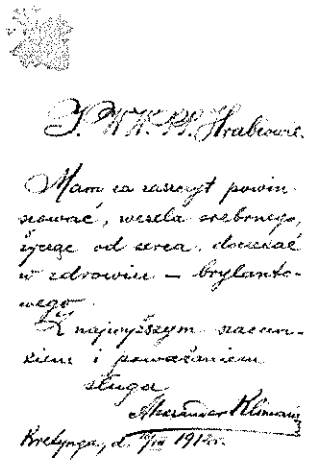
154.	KM D-2316	178 x 112 mm	Sveikinimas, Karolio ir Elenos Parčevskių iš Stončių dvaro sveikinimas Kretingos grafams Aleksandrui ir Marijai Tiškevičiams sidabrinių vestuvių proga. 1912-07-16. Lenkų k. Popierius su vandenženklais, rašalas.	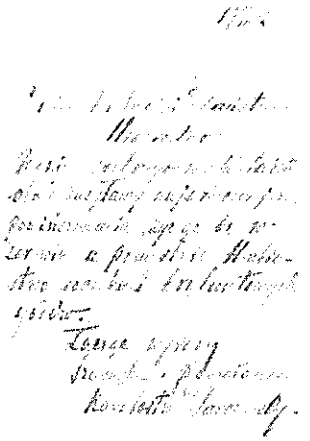
155.	KM D-2266	114 x 174 mm	Kvietimas, leibgvardijos išminuotojų bataliono kvietimas Aleksandrui Tiškevičiui, dalyvauti bataliono įkūrimo 100-mečio renginyje. C. Detroa sp. Sankt Peterburgas, 1912 m. Rusų k. Kartonas, poligrafiniai dažai. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/977561845?searchId=70677337	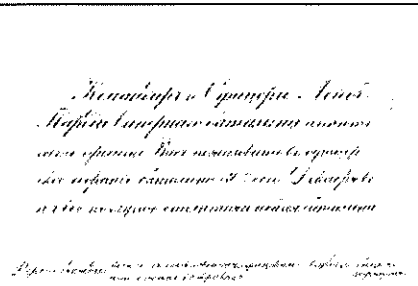

156.	KM D-2267	177 x 112 mm	Kvietimas, Rusijos sienos sargybos 5-osios Gargždų brigados grafui Aleksandrui Tiškevičiui dalyvauti brigados šeimyniniuose vakaruose. Rusų k. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/977568251?searchId=22388628	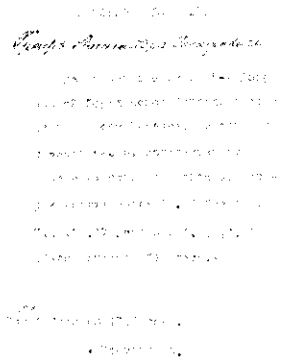
157.	KM GEK-35045	111 x 178 mm	Pakvitavimas, Izabelės Tiškevičiūtės apie iš tėvo gautus pinigus išlaidoms (kišenpinigiams) 1912 m. sausio mėnesiui. Kretinga, Telšių apskr., Kauno gub., Rusijos imperija, 1912-01-07. Popierius, rašalas.	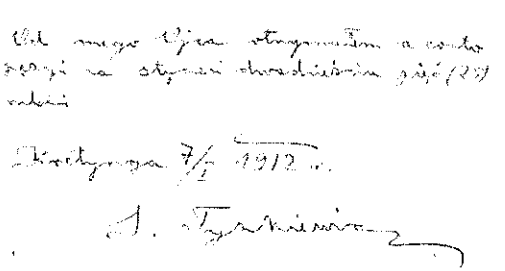
158.	KM D-2269	221 x 185 mm	Raštas, Telšių apskrities komisijos prisiekusių teismo tarėjų sąrašams sudaryti pirmininko Garbės tarėjui grafui Aleksandrui Tiškevičiui. Telšiai, 1913-12-13. Rusų k. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/977577236?searchId=80012136	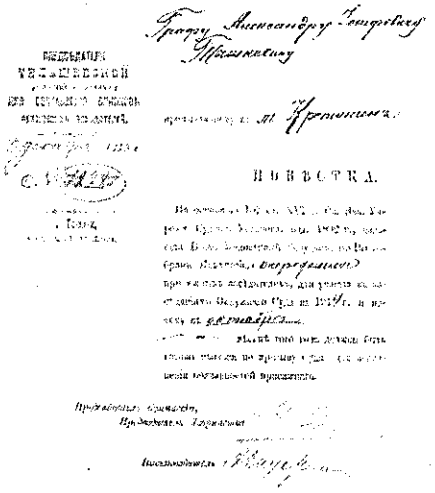

159.	KM SP-3255	91 x 106 mm	Padėka pareiškusiems užuojautą Jonušui Tiškevičiui mirus, atsiųsta Kretingos grafams Tiškevičiams. Verinė, Lenkija, 1913 m. Kartonas, poligrafiniai dažai. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/262351263?searchId=77102403	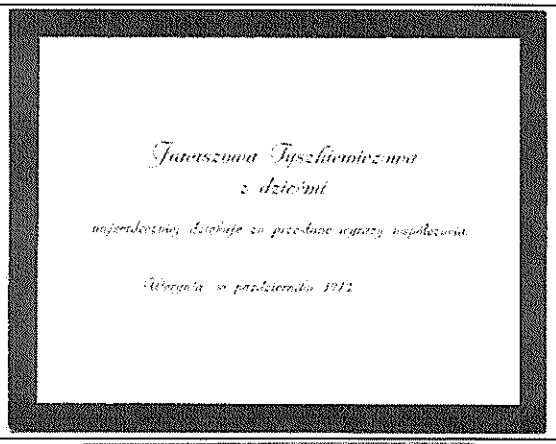
160.	KM D-992	130 x 180 mm	Kvietimas kamerjunkeriui grafui Aleksandrui Tiškevičiui į mišias Romanovų dinastijos carams imperatoriams ir imperatorėms pagerbti Petropavlovsko sobore. 1913-02- 20. Kartonas, poligrafiniai dažai, tušas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/70636850?searchId=42172338	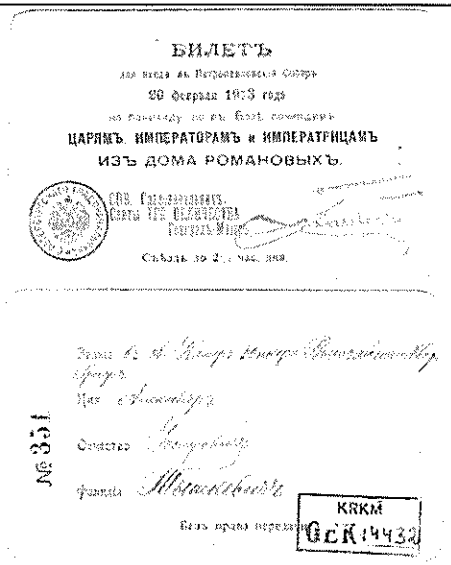
161.	KM D-2279	86 x 129 mm	Žemaičių vyskupo P. Karevičiaus Kvietimas grafui Aleksandrui Tiškevičiui atvykti iškilmingų pietų į Kauno šv. Kotrynos bažnyčios bibliotekos 49ale. 1914 (?) m. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/839527470?searchId=29725501 Kartonas, poligrafiniai dažai.	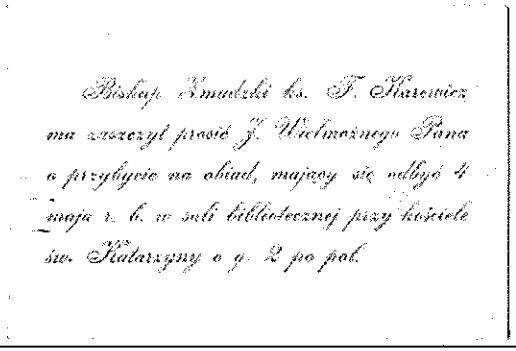

162.	KM SP-3257	229 x 180 mm	Gedulingas pranešimas apie Kretingos grafienės Sofijos Tiškevičienės dukterečios (brolio Aleksandro Horvato dukters) Kotrynos Horvataitės mirtį. Vilnius, 1914 m. Popierius, poligrafiniai dažai. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/262353466?searchId=50725558	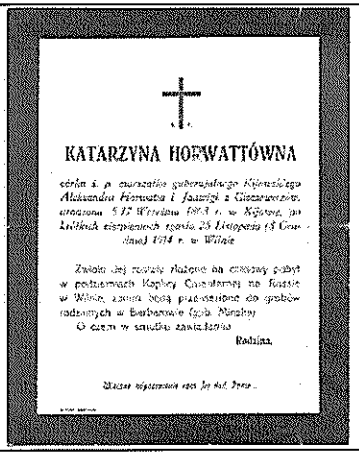 KATARZYNA HORWATTÓWNA Rodzina.
163.	KM D-2345	210 x 130 mm	Laiškas, Austrijos-Vengrijos piliečio čekų kilmės Kretingos dvaro tarnautojo (staliaus) Pranciškaus Suchaneko, Pirmojo pasaulinio karo pradžioje Rusijos karinės valdžios pareigūnų suimto kaip priešiško valstybės atstovo ir įkalinto Telšių kalėjime laškas, rašytas grafui Aleksandrui Tiškevičiui, prašant tarpininkauti, kad jį paleistų į laisvę. Telšiai, Kauno gub., Rusijos imperija, 1914-04-29. Čekų k. Popierius su vandenženkliais, rašalas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/996284243?searchId=7810741	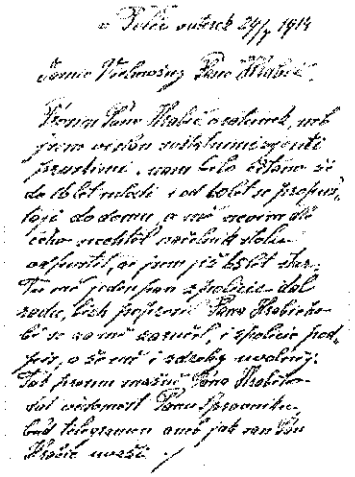
164.	KM GEK-16027/3	128 x 161 mm	Lietuvių draugijos nukentėjusiems nuo karo remti Petrapilio komiteto korespondencijos grafui Aleksandrui Tiškevičiui vokas. Rusija, 1915 m. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas.	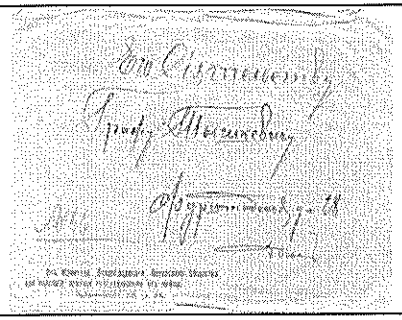

165.	KM D-2272	210 x 168 mm	Padėkos raštas, Kretingos šv. Vincento Pauliečio labdaros draugijos, Aleksandrui Tiškevičiui už vaikų našlaičių prieglaudai paaukuotus 500 auksinų. Kretinga, 1920-10-02. Liet. K. Popierius, rašalas, grafitas, antspaudų lakas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/977671721?searchId=16393912	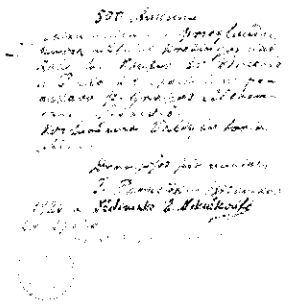
166.	KM F206A-D-TA-MGR-1915-1935	128 x 70 mm – 220 x 143 mm	Berlyno, Kauno, Klaipedos, Ksionžo, Poznanės, Varšuvos ir kt. Gydytojų išrašyti receptai Kretingos grafų Tiškevičių šeimos nariams ir šeimyniškiams vaistams įsigyti. 1915–1935 m. Iš viso apie 100 vnt. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas.	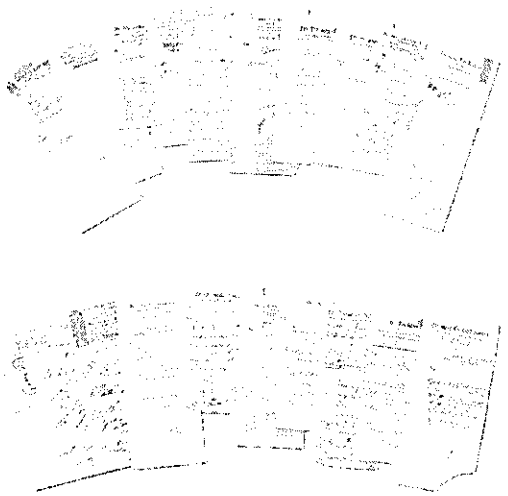
167.	KM GEK-35357–35390	177 x 15–51 mm – 210 x 35–80 mm	Kauno, Klaipėdos, Noištato, Palangos, Varšuvos, vaistinėse Kretingos grafams Tiškevičiams ir jų šeimyniškiams išduotų receptinių vaistų signatūros. 34 vnt. 1904–1935 m. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas.	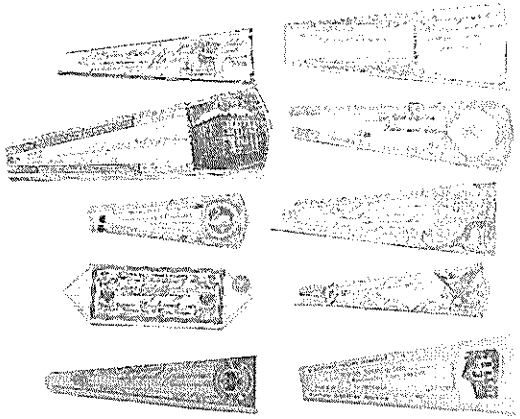

168.	KM IF-7257	88 x 138 mm	Fotografija. Lietuvos ir užsienio valstybių atstovai prie Klaipėdos kareivinių. Tarp kariškių –Kazimieras Tiškevičius. Klaipėda, 1923 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/220748470?searchId=56695040	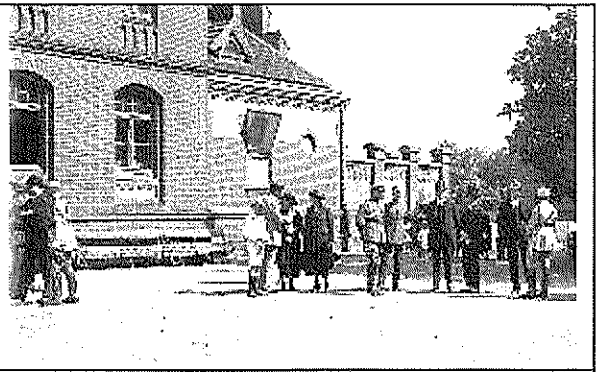
169.	IF-6885	236 x 297	Pirmosios Kretingos žemės ūkio parodos komiteto nariai. Kaireje stovi Kazimieras Tiškevičius. Fot. Survila A. Kretinga, 1929 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754256?searchId=26751863	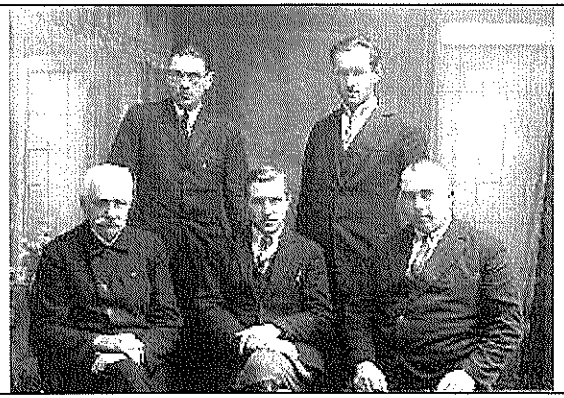
170.	KM SP-1576	182 x 132 mm	Žurnalas. Tėvynės sargas: Mėnesinis laikraštis, 1897, Nr. 3. Tilžė, 1897, 60 p. Grafaitė Marija Tiškevičiūtė bendradarbiavo „Tėvynės Sarge“, o 1896 m. Nr. 6-7 Laumės Lelivaitės slapyvardžiu publikavo istorinę apysaką „Viskantas“ (Į lietuvių k. vertė diakonas P. Kazlauskas). https://www.pajurionaujienos.com/?sid=22542&act=exp	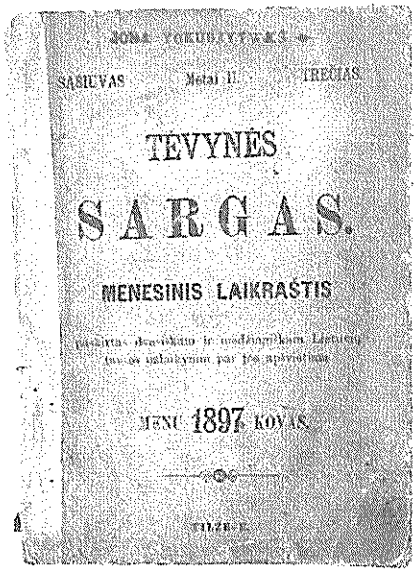

171.	KM D-973	330 x 209 mm	Raštas Nr. 409, Karo muziejaus vadovo generolo leitenanto Vlado Nagevičiaus rašytas Kretingos grafui Aleksandrui Tiškevičiui prašant dovanoti augalų aplinkai apsodinti. Kaunas, 192_-10-31. Popierius su vandenženkliais, mašinraštis. Grafas A. Tiškevičius Kro muziejaus sodeliui dovanojo kiparisus, elektrinio apšvietimo žibintus, fontanui – Gnomo (Nykštuko) skulptūrą, o muziejui – vieną iš rūmuose buvusių paveikslų. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/676576954?searchId=52453421	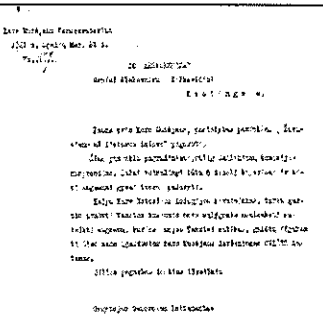
172.	KM GEK-17772	220 x 145 mm	Brošiūra: Visiems lietuviams ir lietuvaitėms, kuriems rūpi Lietuvos gerovė ir reikšmė. Aut. Grafas Aleksandras Tiškevičius. Kretinga-Klaipėda, 1924 m. Popierius, poligrafiniai dažai. Svarbus bandant kalbėti apie dvasios aristokratiją	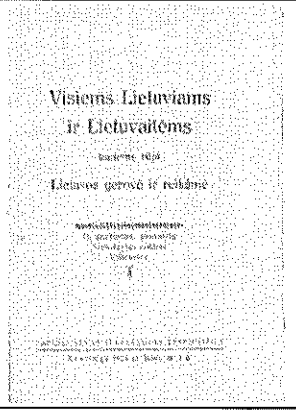
173.	KM D-963	272 x 214 mm	Kauno gubernatoriaus laiškas Aleksandrui Tiškevičiui dėl dalyvavimo gubernijos komiteto posėdyje. Kaunas, 1913- 09-13. Popierius; poligrafiniai dažai; rašalas; grafitas https://www.limis.lt/valuables/e/805661/674566408?searchId=30881171	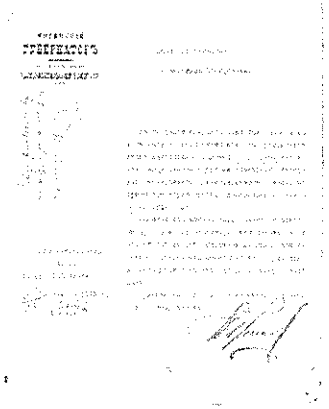

IV. Vakarų Europos kultūra Kretingos dvare ir jos sklaida				
174.	KM GEK-18519	200x136 cm	Gobelenas. Austas manufaktūroje XIX a. pab. Aleksandras Tiškevičius, negalėdamas atsiskaityti už darbą dvare, padovanojo šį gobelėną tarnauojai. Gautas iš Elžbietos Suchanekaitės. Pastaba. Reikalinga restauracija- konservavimas.	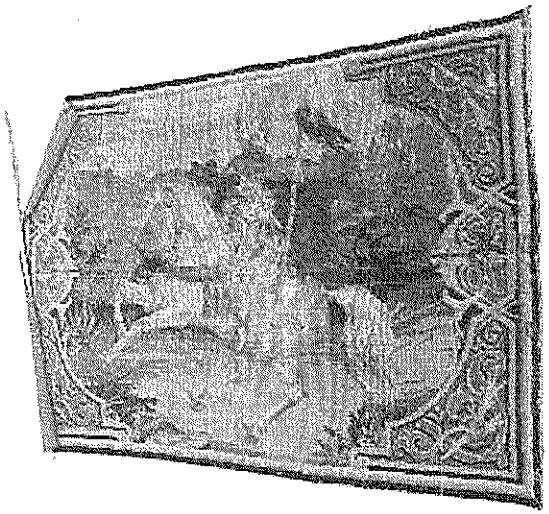
175.	KM GEK-30009	220 x 147 mm	Gobelenas: „Šaunusis riteris Maksimilianas atvyksta į Orley miestą“. XIX a.	

176.	KM GEK-30010	220 x 147 mm	Gobelenas: „Šaunusis riteris Maksimiljanas grįžta iš Orley miesto“, XIX a. .	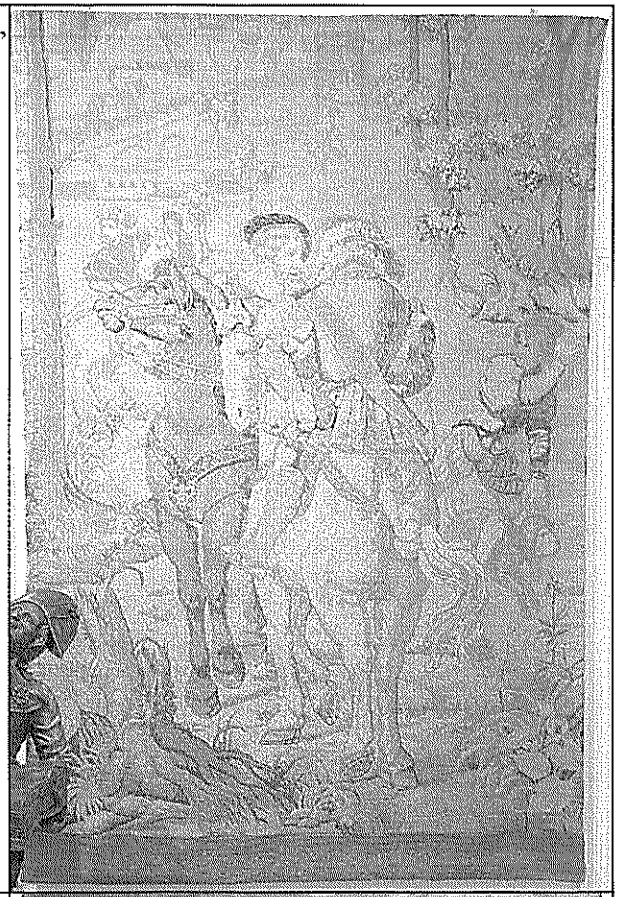
177.	KM GEK-1386	87 x 65 cm.	Paveikslas. Šventoji šeima. Nežinomas XVI a. I pusės italų dailininkas. Palma Vecchio (1480 – 1528) rato dailininko kūrinys. Medžio lenta, aliejus. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/70143951?searchId=13659696	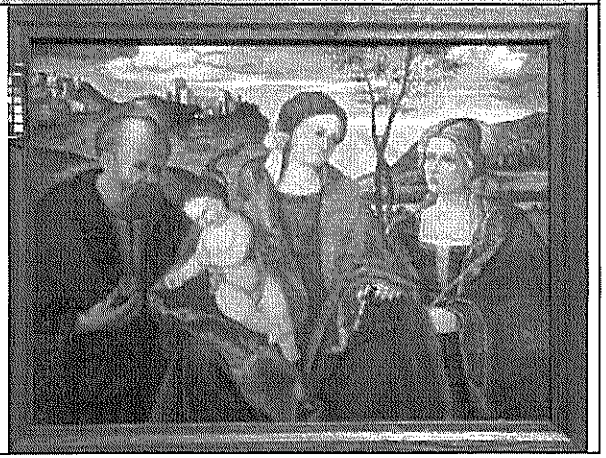

178.	KM GEK-3815	50 x 34,7 cm	Paveikslas. Nukryžiavimas. Nežinomas XVIII a. dailininkas. Kaltinė vario skarda, aliejus. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/70155942?searchId=28851610	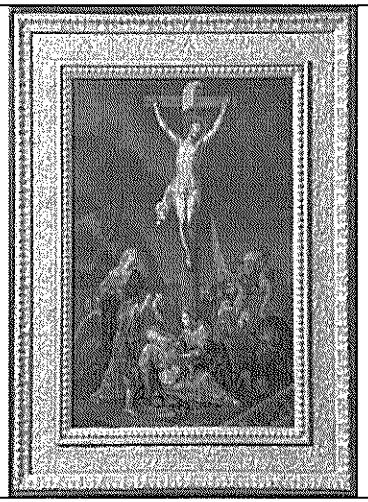
179.	KM GEK-443	28,5 x 28,5 cm	Paveikslas. Mergaitės portretas. Nežinomas XIX a. dailininkas. Jean Baptiste Greuze (1725 – 1805) paveikslo kopija. Popierius, pastelė.	
180.	KM GEK-1431	56,5 x 68,5cm	Paveikslas. Marija su kūdikiu. Nežinomas XIX a. dailininkas. Popierius, pastelė.	

181.	KM GEK-1426	22 x 28,2 cm	Paveikslas. Dama. Nežinomas XIX a. fotografas. Paspalvinta fotografija. Pastaba: Laukia restauracijos.	
182.	KM GEK-1384	86 x 63 cm	Paveikslas. Sūpuoklės. Nežinomas XVIII a. dailininkas. Jean-Antoine Watteau (1684 – 1721) pasekėjo kūrinys Drobė, aliejus.	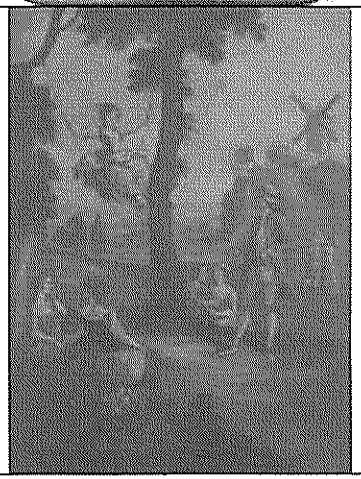
183.	KM GEK-1387/1-13	27 x 39,5 cm	Paveikslai (13 vnt.): Kryžiaus kelio stotys. Nežinomas XVIII a. italų liaudies dailininkas. Medžio lentelės, aliejus.	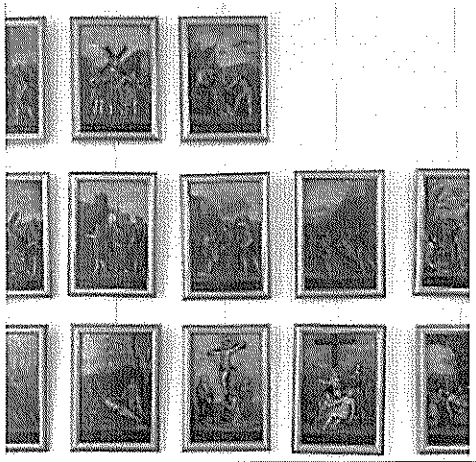

184.	KM GEK-448	aukštis – 78 cm	Skulptūra. Dainininkas (pavadinimas gali būti netikslus). Než. skulptorius. Medis. XIX a.	
185.	KM GEK-1223	aukštis – 18,5 cm	Skulptūra. Merkurijus. Metalas. XIX a. pab. –XX a. pr.	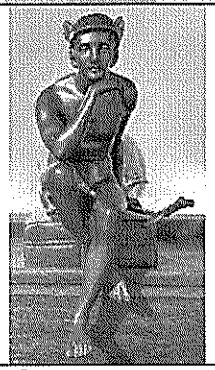
186.	KM GEK-14141	aukštis – 44 cm	Skulptūra „Premiere gerbe“ (Pirmas pjūvis). Aut. C. Anfrie (1833-1905), Prancūzija.	

187.	KM GEK-3540	aukštis – 47 cm	Skulptūra. Riteris. Bronza. XIX a. Pastaba: Būtinas valymas.	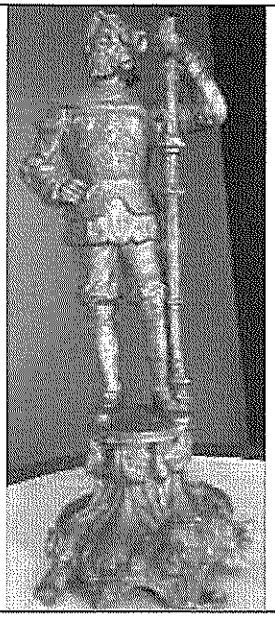
188.	KM GEK-12677	auštis – 15,5 cm	Skulptūra. Moteris su liutnia. Porcelianas. XIX a.	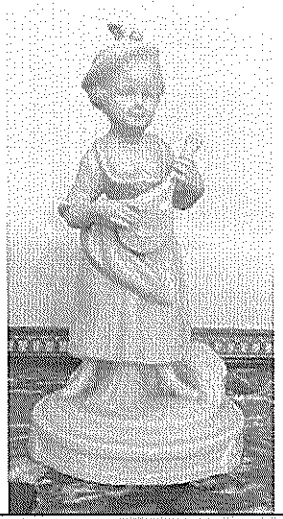
189.	KM GEK-464	73 x 17 cm	Skulptūra. Stumbrai. Aut. Franz Iffland. Metalas. XX a. pr.	

190.	KM GEK-1364	26 x 17 cm	Biustas. Diana. XIX a. Marmuras.	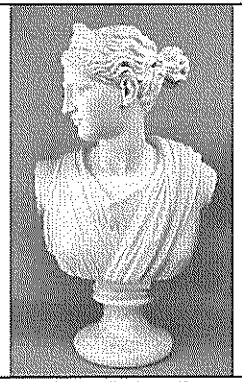
191.	KM GEK-435	aukštis – 71 cm	Skulptūra (medžio drožinys). Stovintis juodaodis išilgintomis rankomis. Indonezija, XIX a. (?). Pastaba. Reikalinga restauracija.	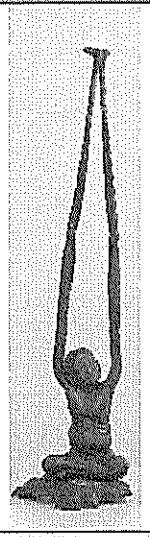
192.	KM GEK-436	aukštis – 71 cm	Skulptūra (medžio drožinys). Stovintis juodaodis išilgintomis kojomis. Indonezija, XIX a. (?). Pastaba. Reikalinga restauracija.	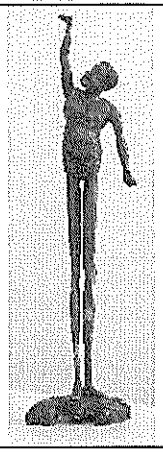

193.	KM GEK-1323	18,5 x 13,6 cm	Skulptūra „Sfinksas“. Marmuras, žalvaris. XIX a. – XX a. pr. Pastaba: Būtina restauracija.	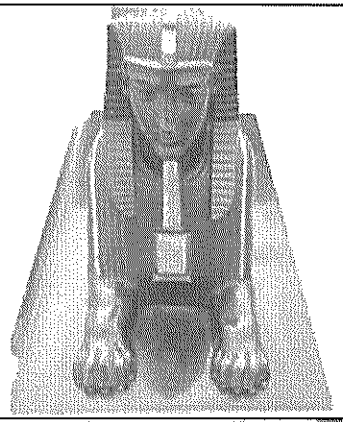
194.	KM GEK-431	aukštis – 61,5 cm	Merginos biustas. Florencija. Itališkas marmuras. XIX a. Pastatyta ant paaukštinimo-kolonos.	
195.	KM GEK-447	aukštis – 180 cm	Vaza, puošta kinietiškais motyvais, keramika, XIX a.	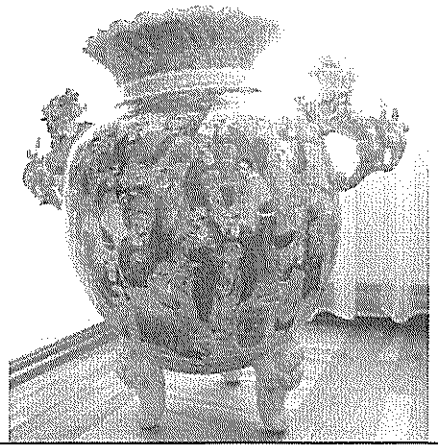

196.	KM GEK-422	diametras – 26 cm	Vaza saldainiams arba smulkiems vaisiams, metalas, XIX a.	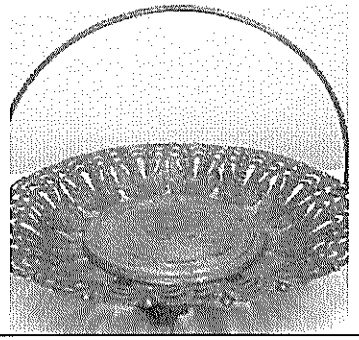
197.	KM GEK-424	aukštis – 27 cm; diametras – 34 cm, ilgis – 44 cm	Vaza vaisiams, metalas, XIX a.	
198.	KM GEK-12672	diametras – 24,5 cm	Vaza, metalas, XIX a Pastaba: Metalas reikia nuvalyti.	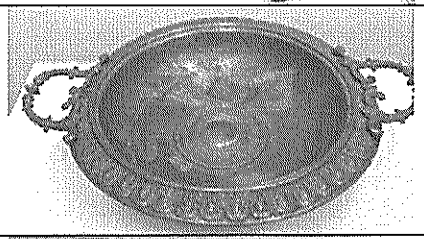
199.	KM GEK-430	aukštis – 42 cm	Varinės vazos (2 vnt.), ornamentuotos vynuogių šakelėmis. XIX a.	

200.	KM GEK-433	aukštis – 52,5 cm	Vaza su angelo atvaizdu. Porcelianas, aukso spalvos metalas. Sankt Peterburgas, Rusija,1861 m.	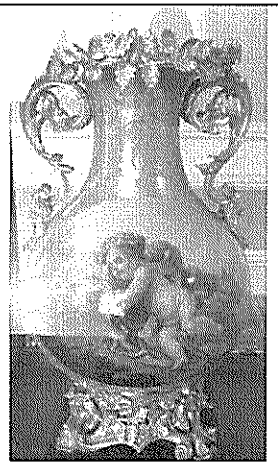
201.	KM GEK-411/1-2	aukštis – 49cm.	Vazos (2 vnt.), japoniško stiliaus. Japonija, XIX a. Pastaba: Viena vaza neturi dangčio	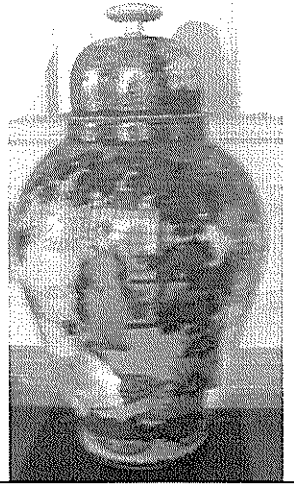
202.	KM GEK-432	Ilgis – 97 cm, plotis – 27 cm, aukštis – 23,5 cm	Vaza, laivo su nuogais berniukais pavidalo (sodinukų vazonas, naudotas Žiemos sode). Fajansas, Delfino Masjė keramikos dirbtuvės, Antibas (Valoresas), Prancūzija, 1865–1902 m.	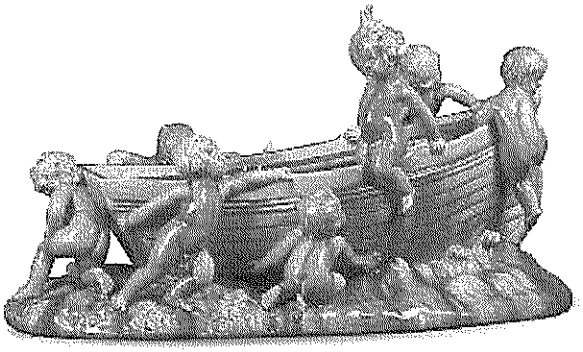

203.	KM GEK-4856	aukštis – 14,5 cm	Vazelė. Porcelianas. XIX a. pab. – XX a. pr.	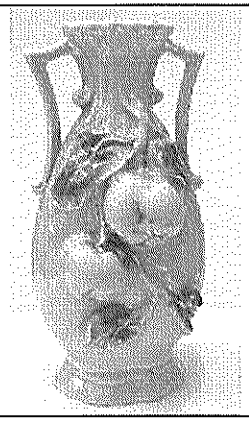
204.	KM GEK-8311	aukštis – 14 cm., ilgis – 16 cm	Vazonėlis. Keramika. Prancūzija, XX a. pr.	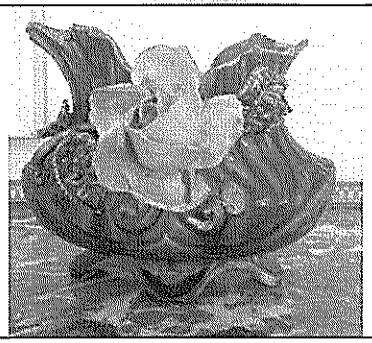
205.	KM GEK-470/1–2	aukštis – 34 cm, diametras – 38 cm	Sodinukų vazonai (2 vnt.). Ornamentuoti, dominuoja mėlyna ir pilkos spalvos. Keramika, XIX a. Naudoti Žiemos sode.	
206.	KM GEK-13003	35 x 15 x 10 cm	Rašalinės komplektas (stovas, rašalinės, peilis vokams), metalas, XIX a.	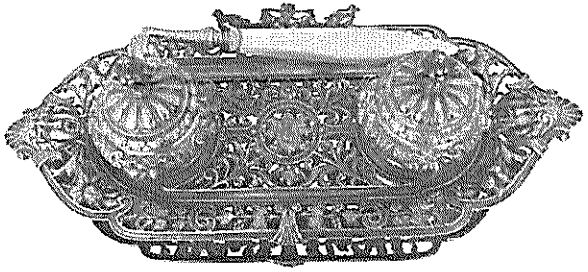

207.	KM GEK-9025	18 x 19,7 cm	Lopetėlė šiukšlėms surinkti. Metalas. XIX a. pab. – XX a. pr.	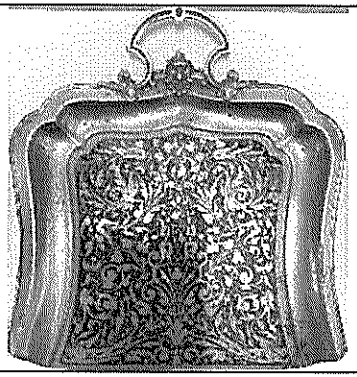
208.	KM GEK 5862/1,2	Aukštis – 32,5 cm	Žvakidės. ornamentuota augalinių ornamentu, amforos formos. Metalas. XIX a. Pastabos: Reikalingas valymas. Viena nestabili.	
209.	KM GEK-444/1–2	Aukštis – 95 cm	Šviestuvai (2 vnt.). Skulptūriniai. Metalas. XIXa. pab. – XX a. pr. Pastaba: Vienam reikalinga restauracija.	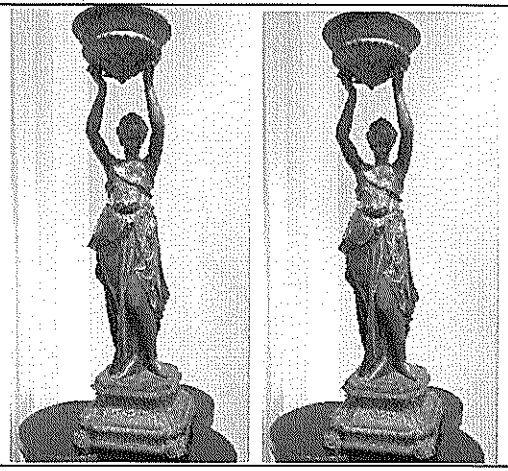

210.	KM GEK-1354, 1355	Aukštis – 65,5 cm	Žvakidės (2 vnt.), skulptūrinės „Angelas". XIX a. pab. – XX a. pr.	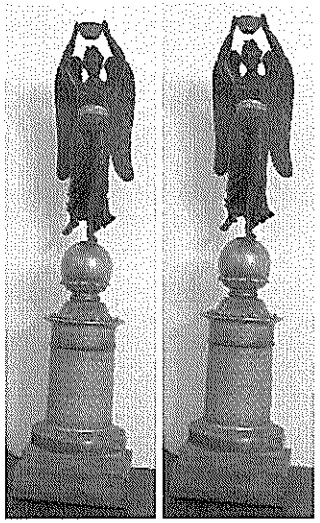

211.	KM GEK-12674	Diametras apačios – 10 cm, aukštis – 21 cm	Žvakidė, skulptūrinė. Dekoruota mergaitės skulptūra. Porcelianas. XIX a.	
212.	KM GEK-1359	aukštis – 56,5 cm	Žvakidė. Krištolas. Italija. XIX a. Pastaba: reikalinga restauruoti.	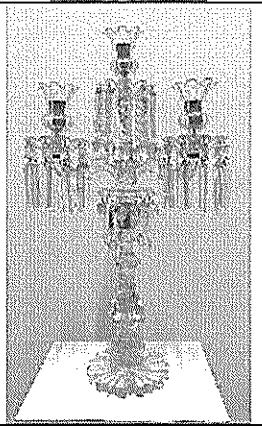

213.	KM GEK-416/12	aukštis – 31,5 cm	Žvakidės. M e t a l a s . XIXa. pab. – XX a. pr. Pastaba: Vienai žvakidei reikalinga restauracija.	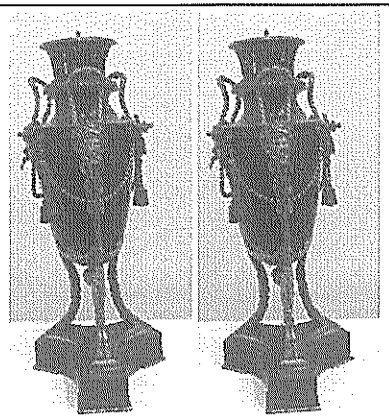

214.	KM GEK-445/1–2	aukštis – 56 cm	Žvakidės-skulptūrinės: Moters su gėlė skulptūra. Aukso spalvos metalo. XIX a. pab. – XX a. pr.	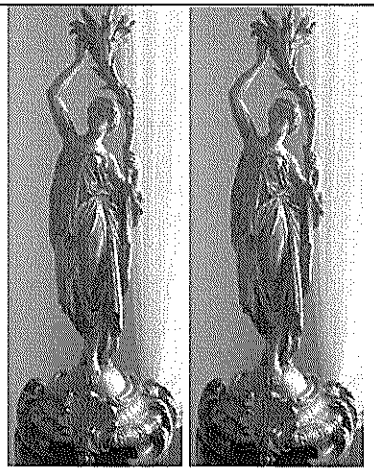
215.	KM P-1199, 1200	aukštis – 110 cm, skersmuo apačioje – 47 cm, viršuje – 26 cm	Kolonos (2 vnt.), medinės, skulptūrai, žvakidei pastatyti. XIX a	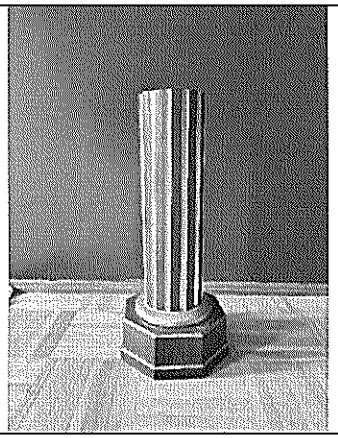

216.	KM GEK-446	Aukštis – 67 cm, pagrindo dydis – 70 x 24,5 cm	Laikrodis. Prancūzija. Aukso spalvos metalas, XVIII a.	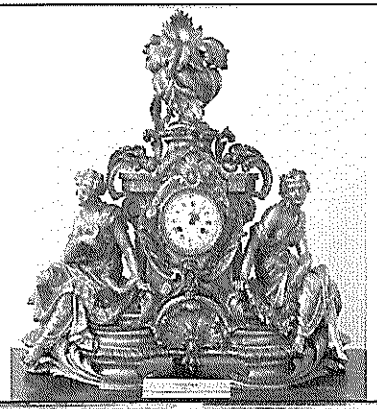
217.	KM GEK-1105	Plotis – 55 cm, aukštis – 47,3 cm ir 42 cm, gylis – 34,5 cm	Boulingo skrynia. Eglės medis, žalvaris. Su rankais. XIX a.pab. – XX a.pr. Dekoruota viduramžių kaimo siužetų motyvais.	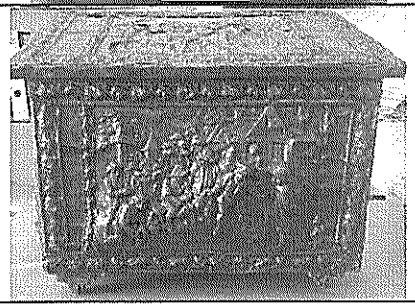
218.	KM GEK-6921–6924	Aukštis – 102 cm, plotis – 47,5 cm	4 kėdės. Medis, audinys. XIX a.	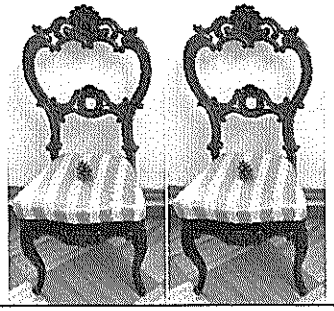
219.	KM GEK-6920.	Ilgis – 194 cm, aukštis – 106 cm	Sofa. Medis, audinys. XIX a.	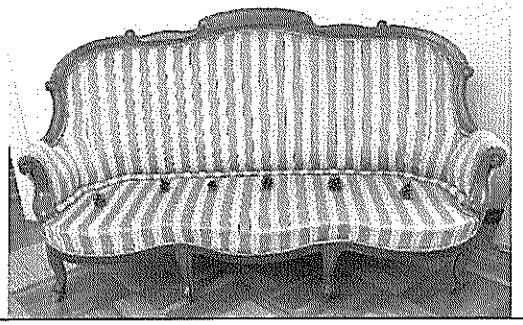

220.	KM GEK-449	149 x 103 cm	Stalas su veidrodiniu paviršiumi. Medis. XIX a. pab. – XX a. pr.	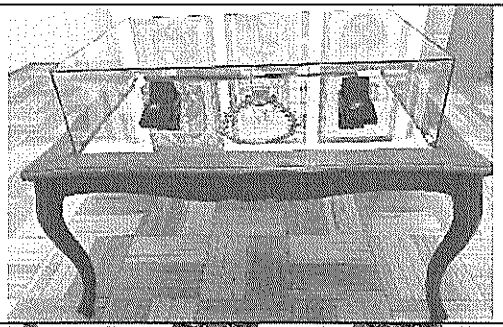
221.	KM GEK-3025	Diametras – 172 cm, h – 78 cm	Kabinetinis ovalo stalas. Karelijos beržo medis. Drožyba. Ovalo formos, ant vienos kojos. XIX a.	
222.	KM GEK-9303	82,5 x 82,5 cm; aukštis – 70,5 cm	Saloninis staliukas, baltos spalvos. Buvęs dažytas gelsva spalva. Medis. XIX a. Pastaba: Reikalinga restauracija.	
223.	KM GEK-8935	94,5 x 65,5 cm, aukštis – 81 cm	Kabinetinis stalas. Medis. Darytas apie 1840(?). Naudojosi Juozapas ir Aleksandras Tiškevičiai.	

224.	KM GEK-454, 455	aukštis – 98,5 cm, sėdynės 55 x 65 cm	Krėslai. Medis, audinys, puošta sfinksų figūrėlėmis. XIX a	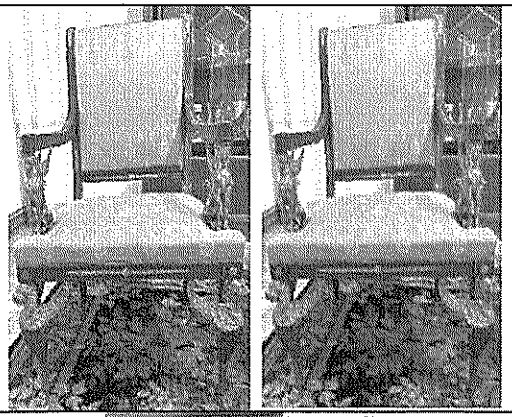
225.	KM GEK-5969	95 x 55 cm	Krėslas. Medis, auksavimas. XIX a. pr.	
226.	KM GEK-1332/1–4; GEK-1333/1–3	105 x 47 cm	Kėdės, 7 vnt. Medis. Drožyba, su Lelivos herbu. XIX a.	

227.	KM GEK-451	71,5 x 57,5 cm	Staliukas. Provincijos barokas (baroketas). Medis, gipsas. XIX a. pab.	
228.	KM GEK-6919	aukštis – 77 cm	Staliukas. Medinis, raudonmedis, ant vienos kojos. XIX a. II pusė	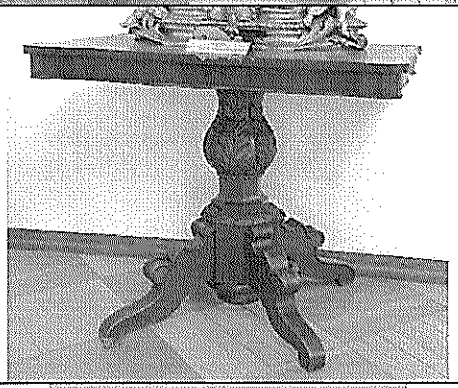
229.	KM GEK-450	77 x 53 cm	Veidrodis. Sieninis, medis, auksavimas. Veidrodis įrėminas į auksinės ir juodai žalsvos spalvos rėmus. XIXa.	

230.	KM GEK-434	aukštis – 113 cm	Staliukas–stovas. Medis, puošta ornamentu. XX a.pr.	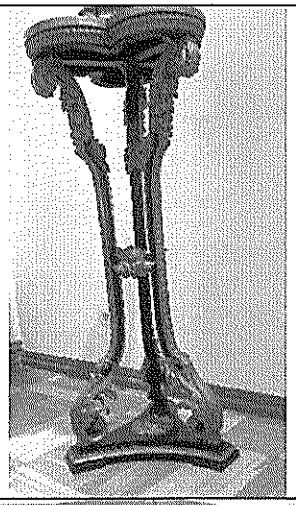
231.	KM GEK-14408	aukštis – 208 cm, ilgis – 112 cm.	Indauja- vitrina. Medis, stiklas. XIX a. vid.	
232.	KM GEK-34802	diametras – 24 cm	Lėkštė. Porcelianas. Lėkštės krašte yra polichrominis grafų Tiškevičių giminės herbas "Leliwa".	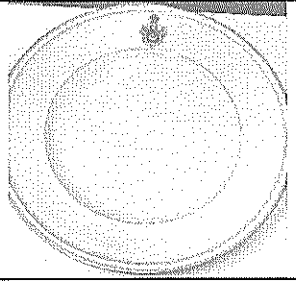

233.	KM GEK-15080/1–6; GEK-15082/1–6	Diametras – 24,8 cm ir 21,3 cm	Lėkštės, 12 vnt. Meissenc porcelianas. Dekoras „Svogūnų raštas“. XIX a. pab. – XX a. pr.	
234.	KM GEK-12991	40 x 29,5 cm	Lėkštė bendram stalo patiekalui. Suapvalinto ovalo forma. Anglija. XIX a. I puse.	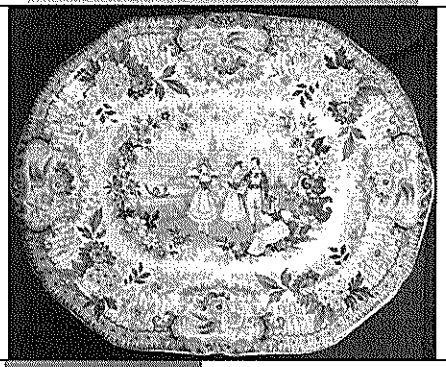
235.	KM GEK-8971/1–3.	Kavinuko aukštis – 24,5 cm, puoduko diametras – 7 cm	Kavos servizas „ Žalios gebenes lapas“ (Green Ivy Vine Leaf): kavinukas ir du puodeliai. Meiseno manufaktūra, Vokietija. Porcelianas. 1820-1825 m.	
236.	KM GEK-31178	10,5 x 13 x 21 cm	Padažinė. Meisseno porcelianas. Dekoras “Svogūnų raštas”. XX a.	

237.	KM GEK-12993	Aukštis – 20 cm	Ąsotis. Fajansas. Dekoruotas augaliniu ornamentu. M.S. Kuznecovo fabrikas Apie 1910 m. Pastaba: Reikia restauruoti.	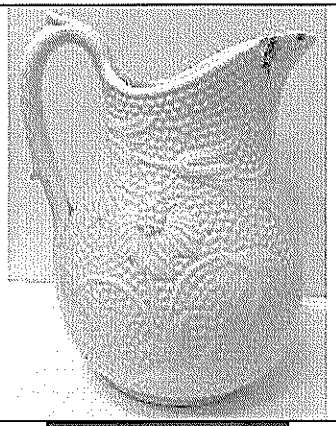
238.	KM GEK-4855	aukštis – 25 cm, apačios diemetras – 9,8 cm	Bokalas su rankena. Keramika. metalas. XIX a.	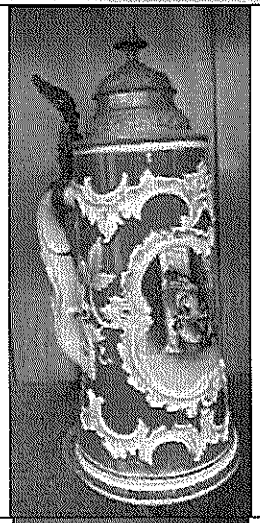
239.	KM GEK-4644	Aukštis – 22 cm, apačios diametras – 10,7 cm	Bokalas. Keramika. XIX a.	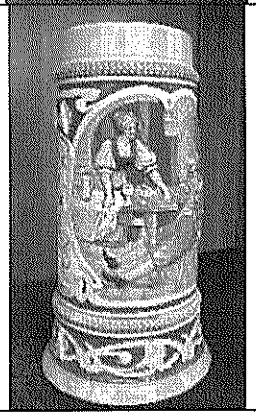

240.	KM GEK-3225	aukštis – 19,8 cm, apačios diametras – 10,8 cm	Bokalas su rankena. Keramika. XIX a.	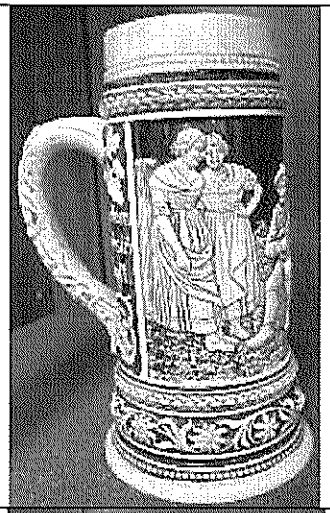
241.	KM GEK-405	Skersmuo – 20 cm	Stalo indas. Iš dviejų dalių – viduryje gerves skulptūra, Porcelianas. XIX a. pab. – XX a. pr.	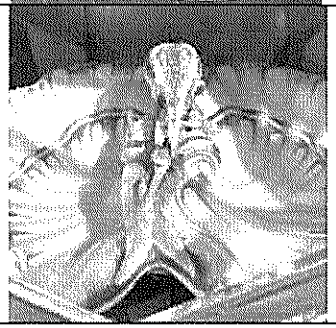
242.	KM GEK-419	Aukštis – 29,5 cm, apačios diametras – 21,7 cm	Stovas buteliui. Metalas. XIX a. pab. – XX a. pr.	

243.	KM GEK-420	Aukštis – 31 cm, apačios matmenys 21 x 18,5 cm	Stovas prieskoniams. Metalas. XIX a. pab. – XX a. pr. Pastaba: Prieskonių indelių nėra. Pastaba: Reikalingas valymas.	
244.	KM GEK-9038	Aukštis – 11,5 cm.	Kavinukas. Metalas. XIX a. pab. – XX a. pr. Pastaba: Reikia nuvalyti.	
245.	KM D-1776	124 x 102 mm	Pakvitavimas Nr. 886 dėl išmokos Palangos mėgėjiško teatro išlaidoms, pasirašytas Vladislovo Tiškevičiaus. 1883-07-01. Lenkų k. Popierius, rašalas, antspaudų tušas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/816819312?searchId=15661456 Pastaba: Ekspozicijos skyriui apie Tiškevičių kultūrinę veiklą daroma kopija, nes originalas įrištas į 1883 m. liepos mėn. dvaro kasos išlaidų knygą.	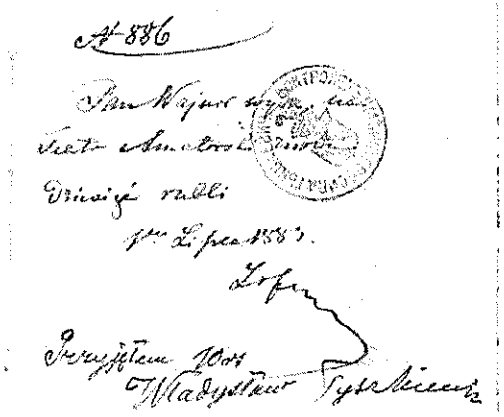

246.	KM D-1394	289 x 221 mm	Berlyno Karlo Bechšteino pianinų gamyklos sąskaita Nr. 2395, išrašyta grafienei Sofijai Tiškevičienei už pianino pagaminimą 1883-09-26. Vok. k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/763189018?searchId=27186538 Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas. Pastaba: Dokumento originalas įrištas į 1883 m. spalio mėn. Dvaro kasos išlaidų knygą.	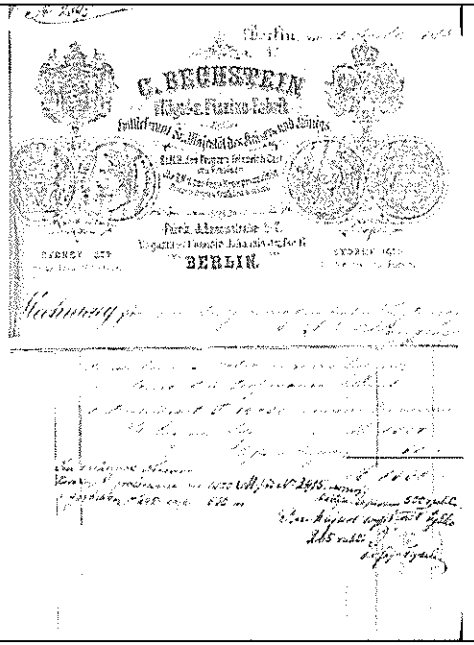
247.	KM GEK-35048	211 x 129 mm	Nuorašas, Telšių privačios gimnazijos įkūrimo ir išlaikymo draugijos 1912-07-15 rašto Nr. 33. Popierius, rašalas.	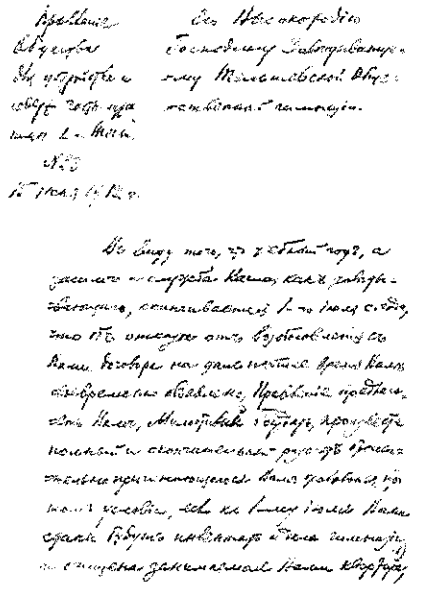

248.	KM D-964	271 x 214 mm	Brėvikių dvarininko Stanislovo Narutavičiaus laiškas grafui Aleksandrui Tiškevičiui dėl jų iniciatyva įkurtos Telšių lenkų gimnazijos draugijos reikalų. Telšiai, 1910- 03-03. Popierius, rašalas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/674640554?searchId=82135429	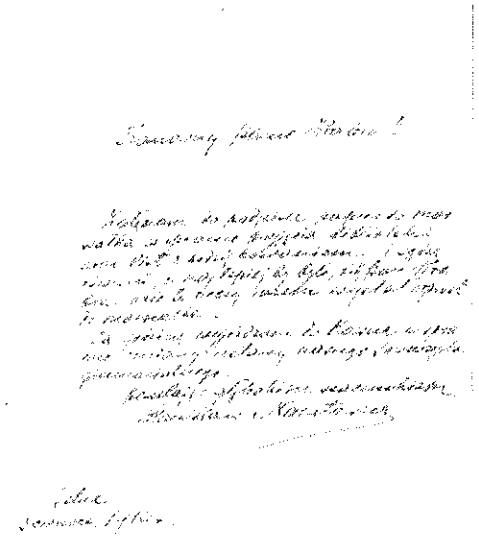
249.	KM IF-7122	301 x 357 mm	Fotografija. Vladislovo Tiškevičiaus antikvariatas Milane. Fot. Komerija L. K. Milanas, XX a. 1 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6788271?searchId=19776287	
250.	KM IF-7123	300 x 356 mm	Fotografija. Vladislovo Tiškevičiaus antikvariatas Milane. Fot. Komerija L. K. Milanas, XX a. 1 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6788307?searchId=99553092	

251.	KM P6840/1	118 x 88 mm	Fotografija. Ūkvedžio Vl. Bortkevičiaus dukterėčia, Kretingos daraktorė, dvariškių vaikų mokytoja Sofija Bortkevičiūtė su mokine, dvaro arklininko dukra Sofija Tutlaite. Kretinga, 1909 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/222406740?searchId=70304200	
252.	KM P-6865/30	239 x 177 mm	Fotografija. Kretingos dvaro ligoninė ir prieglauda, kurioje 1898 m. įkurtas pirmasis Lietuvoje lietuviškas vaikų darželis. Mongird P. Kretinga, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92941735?searchId=60750488	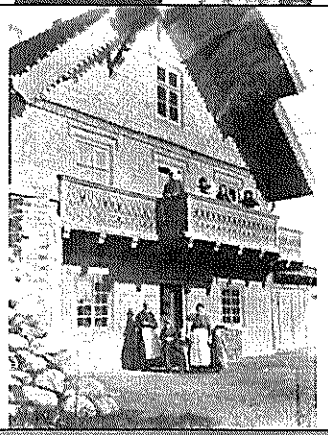
253.	KM GEK-17279	250 x 180 mm	Palangos grafienės Antaninos Tiškevičienės dovanotų Kretingos muziejui senovės gintaro dirbinių piešinių albumas-katalogas. Popierius, kartonas, grafitas	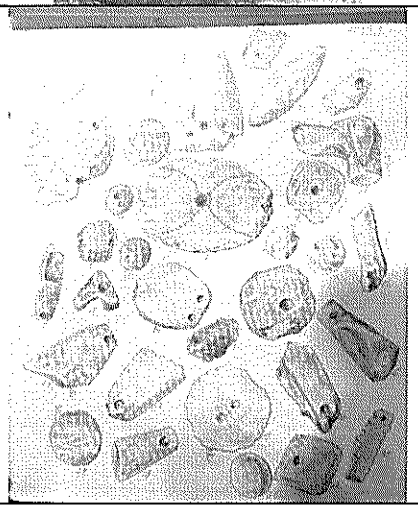

254.	VDKM AR-1591/1-136	Įvairūs dydžiai: 22 x 25 mm – 40 x 33 mm, skersmuo – 11–71 mm, 119 x 76 x 31 mm ir pan.	Palangos grafienės Antaninos Tiškevičienės 1936 m. dovanota Kretingos muziejui senovės gintaro dirbinių kolekcija. 136 vnt. Deponuota iš Vytauto Didžiojo karo muziejaus. V tūkst. pr. Kr. – XIII a. po Kr.	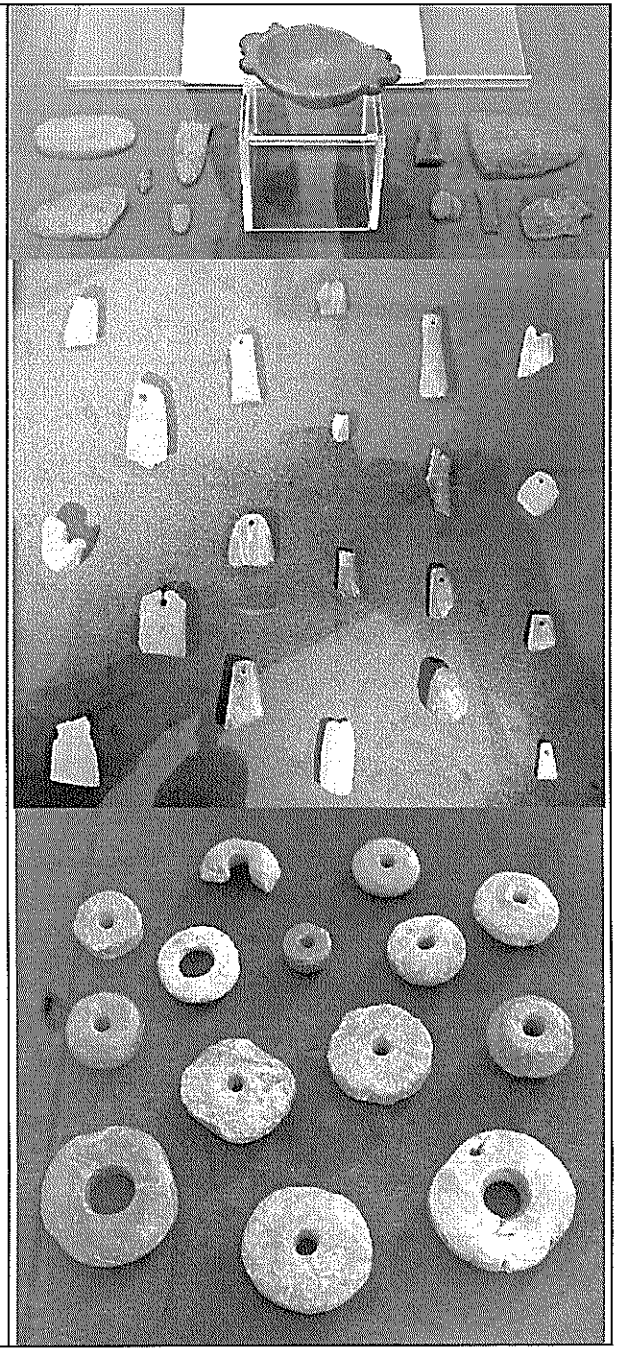

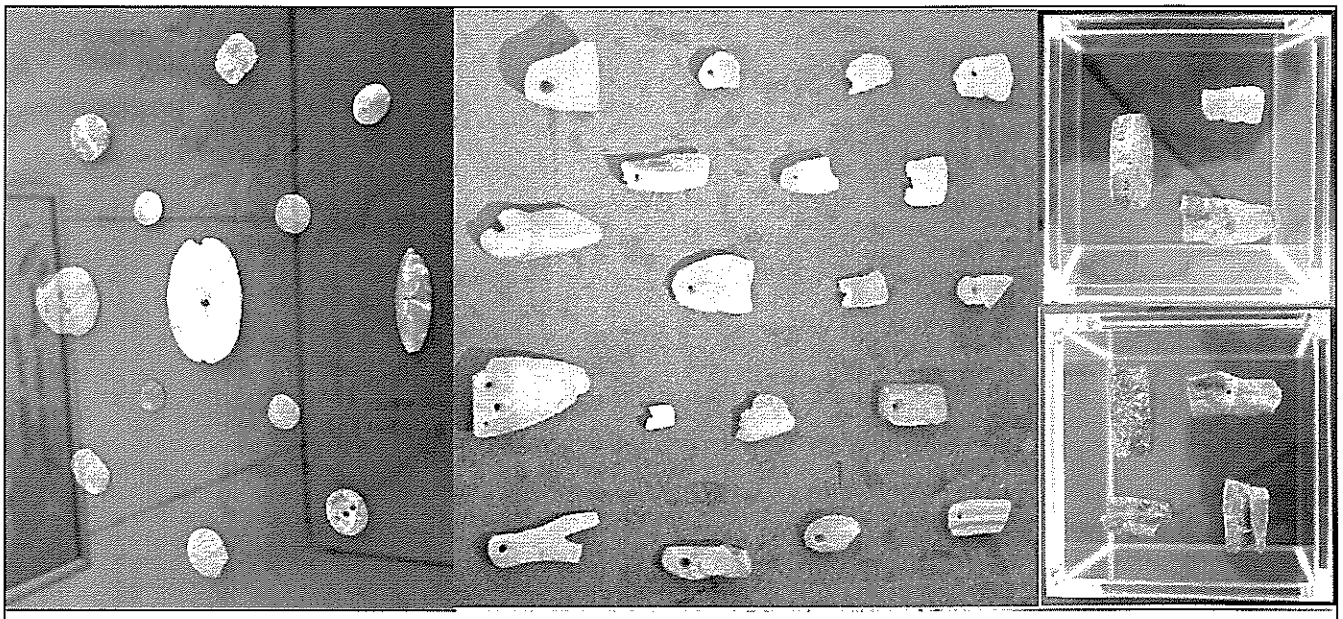

255.	KM D-1721	161 x 112 mm	Grafų Potockių 1913-08-05 Krokuvoje surengto pokylio pusryčių meniu. Spaustuvė „Čas“. Krokuva, 1913 m. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/804842739?searchId=89750432 Kartonas, poligrafiniai dažai, grafitas.	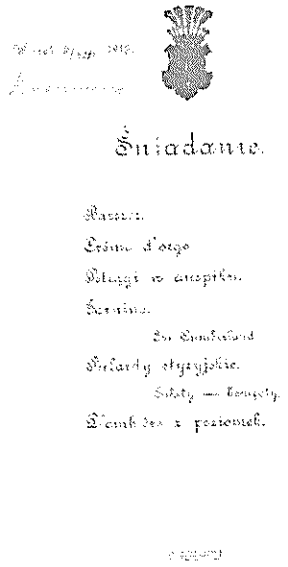 Śniadanie.
256.	KM D-1722	162 x 113 mm	Grafų Potockių 1914-01-21 Krokuvoje surengto pokylio pusryčių meniu. Spaustuvė „Čas“. Krokuva, 1914 m. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/804852776?searchId=56616958 Kartonas, poligrafiniai dažai, grafitas.	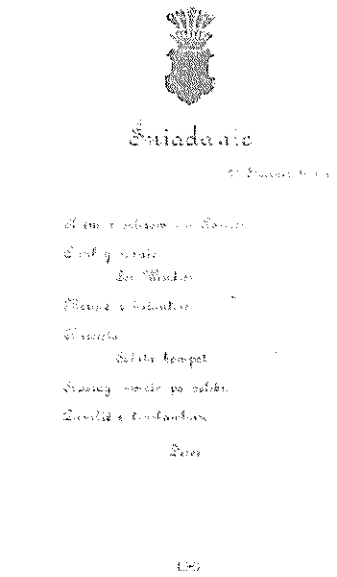 Śniadanie

257.	KM D-2280	95 x 146 mm	Kvietimas, Vladislovo Boguckio šeimos grafui Aleksandrui Tiškevičiui dalyvauti 1897-02-24 Varšuvos Saksų viešbutyje rengiamame vakarėlyje. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/839525837?searchId=21658870 Kartonas, poligrafiniai dažai, rašalas.	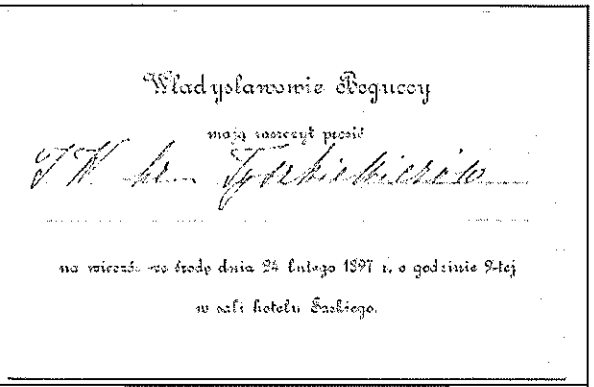 Władysławowie Bogucey mają zaszczyt prosić na wieczór we środę dnia 24 lutego 1897 r. o godzinie 9-tej w sali hotelu Saskiego.
258.	KM IF-6914	154 x 120 mm	Fotografija. Tiškevičių surengto Palangoje labdaros renginio dalyviai. Mongird P. Palanga, XIX a. pab. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6765064?searchId=31782394	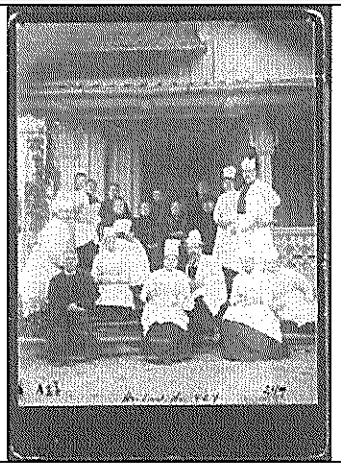
259.	KM IF-6910	217 x 136 mm	Fotografija. Marija Tiškevičiūtė atlieka Žanos d'Ark vaidmenį. Tiurkelio ir Šteinerio spaustuvė. Fot. Mieczkowski Jan. Varšuva, XIX a. 9 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754873?searchId=22837047	

260.	KM P8919/1	90 x 70 mm	Fotografija. Dvaro stalius ir orkestro muzikantas Pranciškus Suchanekas. Fot. Bavarski A. Čekija, XIX a. II p. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/146016238?searchId=17059247	
261.	KM GEK-4499/1	Ilgis – 70 cm, skersmuo – 3 cm	Dvaro orkestro muzikanto Pranciškaus Suchaneko fleita. Medis, metalas. XIX a. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/288381728?searchId=13396919	
262.	KM GEK-4499/2	Ilgis – 70 cm, skersmuo – 3 cm	Dvaro orkestro muzikanto Pranciškaus Suchaneko fleita. Medis, metalas. XIX a. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/288384167?searchId=13396919	
263.	KM S67	149 x 30 mm	Šaukštelis, arbatinis, sidabrinis, su išgraviruotu grafų Tiškevičių gimirės didžiuoju herbu "Leliwa". Rusijos imperija, 1860 m.	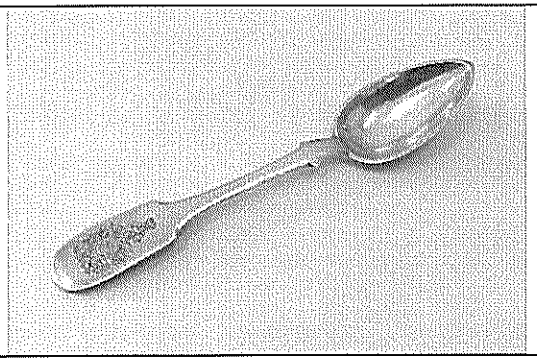

264.	KM- S68–S71	177 x 36 mm	Šaukštai (4 vnt.), desertiniai, sidabriniai, su išgraviruotu grafų Tiškevičių herbo "Leliwa" ženklu. Filanderio Sanuelio Zacharias (1809-1868) dirbtuvė Sankt Peterburge, Rusijos imperija. 188[illegible] m.	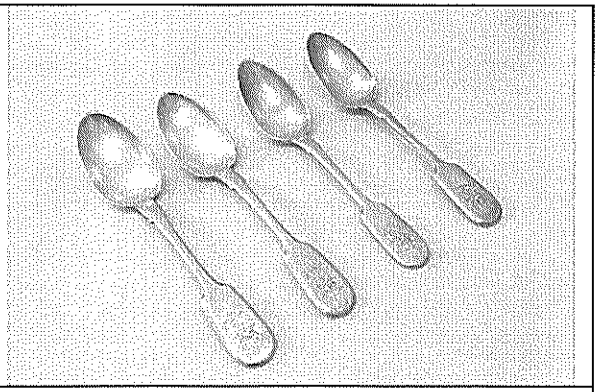
			V. Ūkinė veikla ir inovacijos	
265.	KM D-987	970 x 1225 mm	Kauno gubernijos Telšių apskrities Kretingos dvaro žemės valdų planas. Apie 1861 m. Braižomasis popierius; tušas; dažai; marlė; klijai https://www.limis.lt/valuables/e/805661/681032070?searchId=43790278	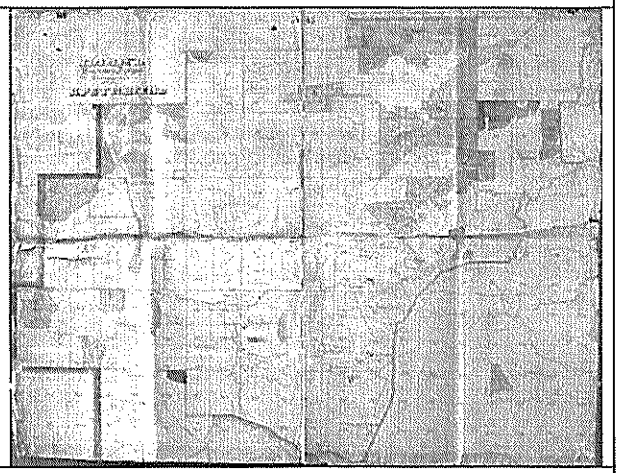
266.	KM D-1695	278 x 220 x 2 mm	Grafo Juozapo Tiškevičiaus Polesės valdų kasos pajamų ir išlaidų mėnesinė ataskaita. 1882-02-01 – 1882-03-01. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/803925588?searchId=75529948 Popierius, siūlas, rašalas	

267.	KM GEK-11852 D-989	660 x 675 mm	Grafo Juozapo Tiškevičiaus Kretingos valdų Pryšmančių dvaro su Platonavo palivarku planas, 1879 m. Braižomasis popierius; tušas; dažai; marlė; klijai https://www.limis.lt/valuables/e/805661/681108843?searchId=98934215	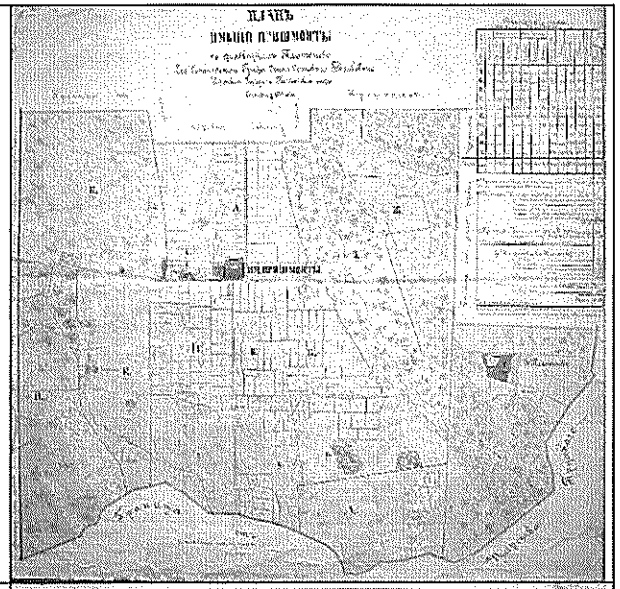
268.	KM D-988	485 x 660 mm	Grafienės Sofijos Tiškevičienės Dimitravo palivarko planas, Telšių apskr., Kauno gubernija. 1899 m. Braižomasis popierius; tušas; dažai; marlė; klijai https://www.limis.lt/valuables/e/805661/681083505?searchId=62309142	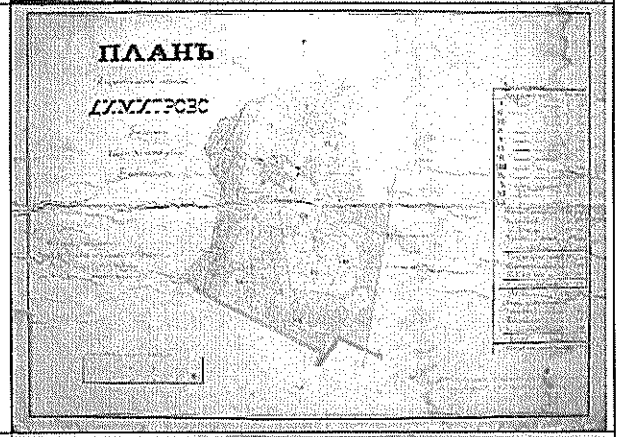
269.	KM D-996	194 x 129 x 14 mm	Sofijos Tiškevičienės išlaidų dienynas, 1889-1894 m. Kartonas, kolenkoras, popierius, geležis, klijai, poligrafiniai dažai, rašalas, tušas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/701898057?searchId=46887016	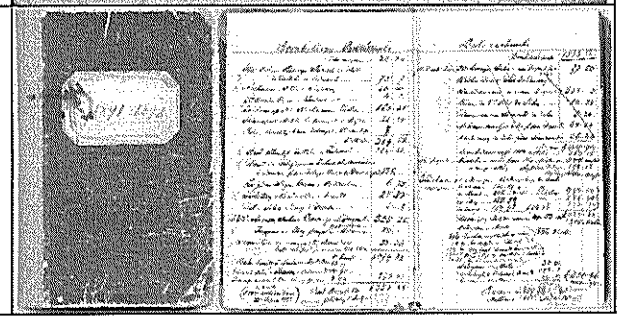

270.	KM GEK-30894 D1773–D2262	385 x 260 x 30 mm	Grafo Juozapo Tiškevičiaus valdų Kretingos dvaro kasos 1883 m. liepos mėn. išlaidų apskaitos dokumentai. Lenkų, vokiečių, rusų k. Kartonas, popierius, rašalas, poligrafiniai dažai, antspaudų tušas, siūlai. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/929914265?searchId=54538013&menuIndex=0&digitalObjectId=929914304	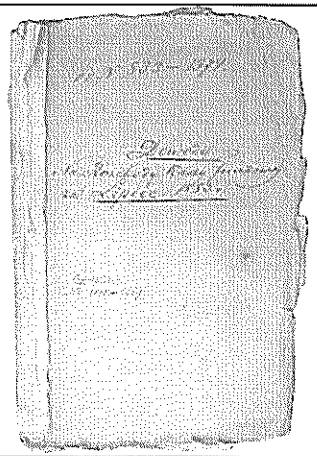
271.	KM F206A-TA-UK-1884	Po 380 x 270 x 25 mm	Kretingos dvaro kasos išlaidų knygos, 4 vnt., 1884 m. sausis, vasaris. Kartonas, popierius, rašalas, poligrafiniai dažai, antspaudų tušas, grafitas, siūlai.	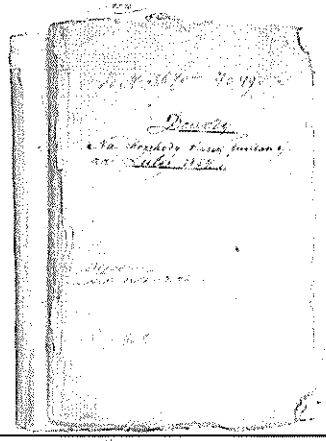
272.	KM D-1262	1720 x 333 mm	Kretingos dvaro tvenkinių projektas. Aut. matininkas Jonas Šostakas, 1878 m. Popierius, tušas, dažai. Brėžinys konservuotas: skersai perkirptas į dvi dalis, kurios priklijuotos prie dviejų horizontaliai pailgų vatmano lapų, nugarinėje pusėje sujungtų impregnuoto tekstilės audinio nugarėle. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/716683517?searchId=81073351	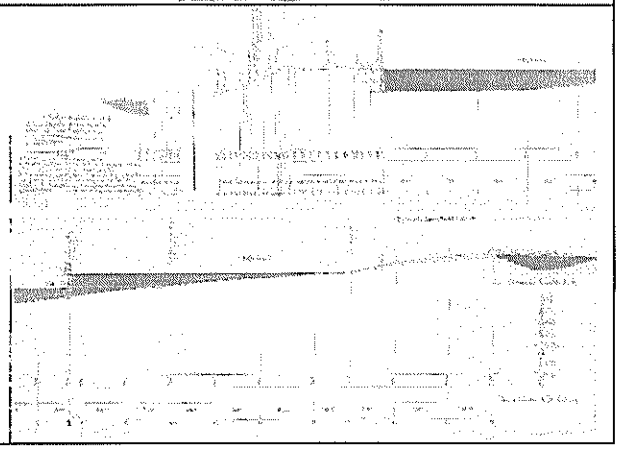

273.	KM D-1261	1370 x 307 mm	Kretingos dvaro naujojo tvenkinio projektas. Aut. matininkas Jonas Šostakas, 1878 m. Popierius, tušas, dažai. Brėžinys konservuotas: skersai perkirptas į dvi dalis, kurios priklijuotos prie dviejų horizontaliai pailgų vatmano lapų, nugarinėje pusėje sujungtų impregnuoto tekstilės audinio nugarėle. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/716351370?searchId=40580024	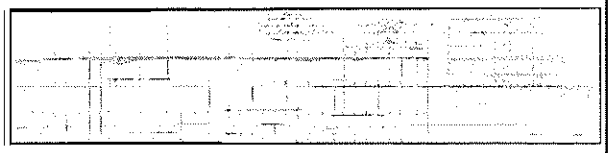
274.	KM D-228	222 x 167 mm	Kretingos dvaro kumečio atsiskaitymo knygelė. 1910 m. Popierius; poligrafiniai dažai; geležis; kartonas; tušas; rašalas https://www.limis.lt/valuables/e/805661/704579340?searchId=11408740&menuIndex=0&digitalObjectId=704579381	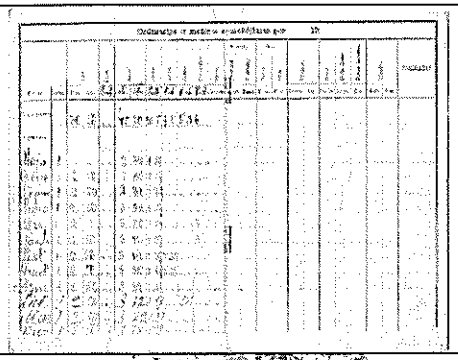
275.	KM P-6865/34	238 x 178 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro kumetyno kampelis. Mongird P. 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92942829?searchId=61919957	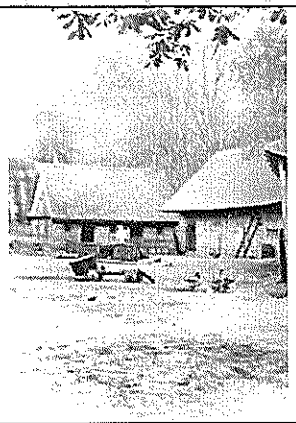
276.	KM GEK-11840	970 x 550 mm	Grafo Juozapo Tiškevičiaus Lentvario vinių fabriko planas. Matininkas Jonas Šostakas, 1882 m. Braižomasis popierius; tušas; dažai; marlė; klijai	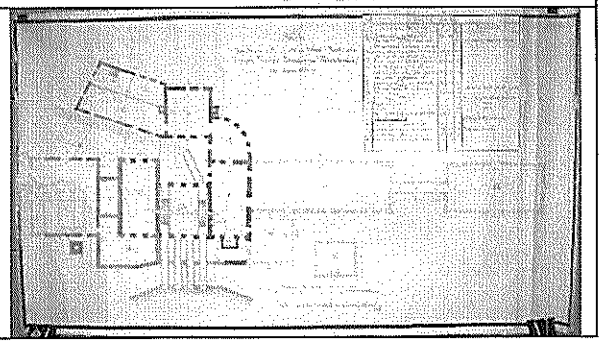

277.	KM D-2259	175 x 133 mm	Kretingos muitinės kvitas Nr. 1369 apie J L. Huberio sumoketą muito mokestį už įvežamą elektros mašiną dvare rengiamai pirmajai Lietuvoje elektrinei. 1883-04-28. Rusų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/825743982?searchId=12546434 Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas. P.S.: Dokumento originalas įrištas į 1883 m. liepos mėn. dvaro kasos išlaidų knygą.	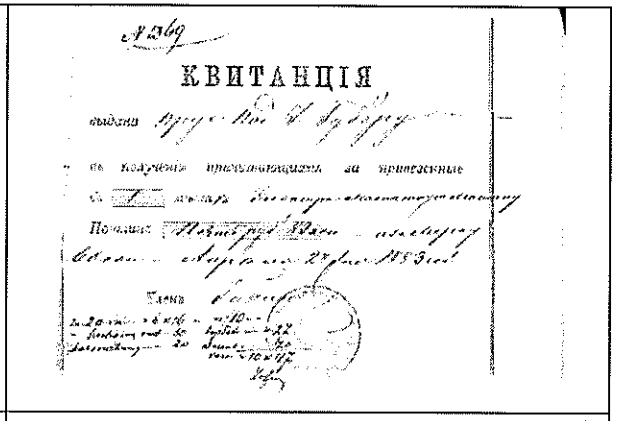
278.	KM D-1746	125 x 201 mm	Sofijos Tiškevičienės raštelis dėl išlaidų elektrinei įrengti. 1884 m. Lenkų k. Popierius, rašalas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/266452394?searchId=56994809	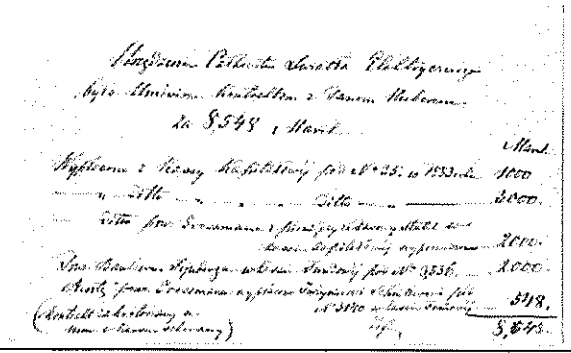
279.	KM GEK-30991/29825	218 x 176 mm	Klaipėdos Onglėjaus firmos sąskaita Kretingos dvarui už pateiktas skriemulius elektrinei. 1883-12-04. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas.	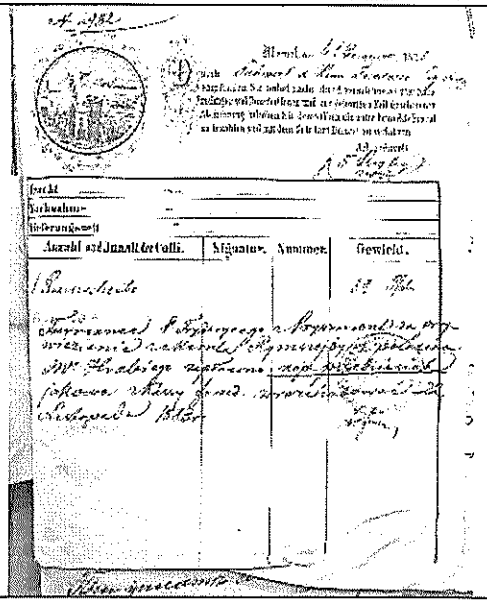

280.	KM P-6865/29	176 x 239 mm	Fotokopija. Kretingos dvaro sodyba nuo Basanavičiaus gatvės. Ties viduriu matosi medžių pridengtas elektrinės pastatas su virš jo kilančiu garo katilo kaminu. Fot. P. Mongird, 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92941493?searchId=63773366	
281.	KM D-2008	177 x 114 mm	Kretingos dvaro kasos išlaidų raštelis Nr. 1117 apie grafo Juozapo Tiškevičiaus telefono ragelio remontą. 1883-07-14. Lenkų k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/826427671?searchId=77356760 Popierius, rašalas, antspaudų tušas. P.S.: Dokumento originalas įrištas į 1883 m. liepos mėn. dvaro kasos išlaidų knygą.	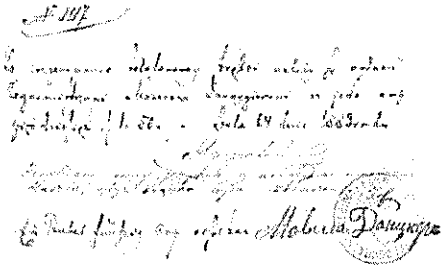
282.	KM GEK-30992/372	140 x 202 mm	Tiškevičių Kretingos dvaro kasos kvitas Nr. 1794, kuriuo J. Baltmiškiui išmokėtas atlygis už 1883-07-6/12 ir 1883- 08-03 atliktus Darbėnų, Grūšlaukės ir Genčų dvarų telefonizavimą. Popierius, rašalas, antspaudų tušas. P.S.: Dokumentas įrištas Tiškevičių Kretingos dvaro kasos 1883 m. rugpjūčio mėn. išlaidų apskaitos dokumentų byloje.	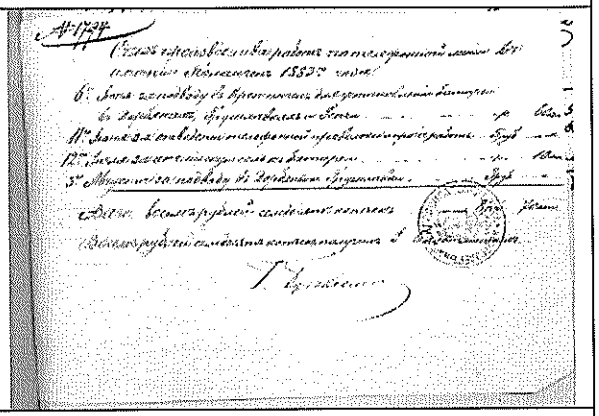
283.	KM D-1486	27 x 105 mm	Kretingos pagalbinės telegrafo stoties raštelis Nr. 55/2482, patvirtinantis, kad išsiųsta telegrama į Lentvarį. 1883-10-15. Rusų https://www.limis.lt/valuables/e/805661/777830837?searchId=70905044 Popierius, rašalas, antspaudų tušas. P.S.: Dokumento originalas įrištas į 1883 m. spalio mėn. dvaro kasos išlaidų knygą.	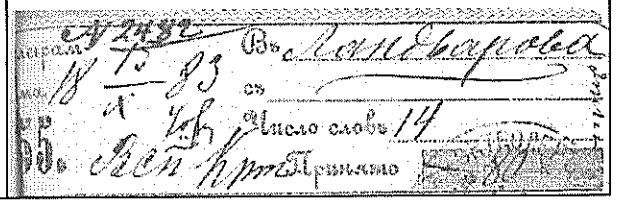

284.	KM D-2296	178 x 113 mm	Anoniminis laiškas, grafui Tiškevičiui dėl į Kretingos dvarą perkeliamą Vilimiškių dvaro kumečio Leono Kazlauskio. 1935-03-12. Lietuvių k. Medžiaga: popierius, rašalas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/983272859?searchId=45717804	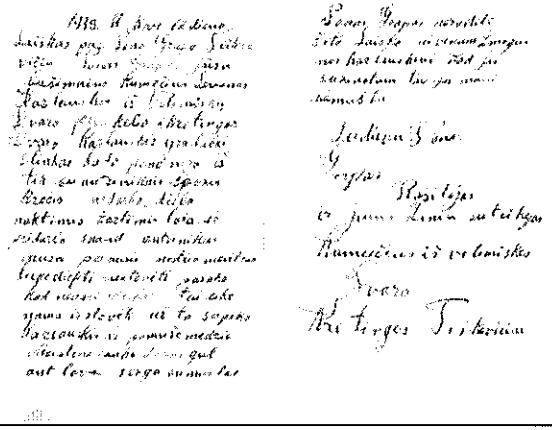
285.	KM GEK-35013	180 x 113 mm	Samdinio atmintinė. Parengė A. Vizbaras, Palanga, 1931-12-16. Lietuvių k. Popierius, rašalas.	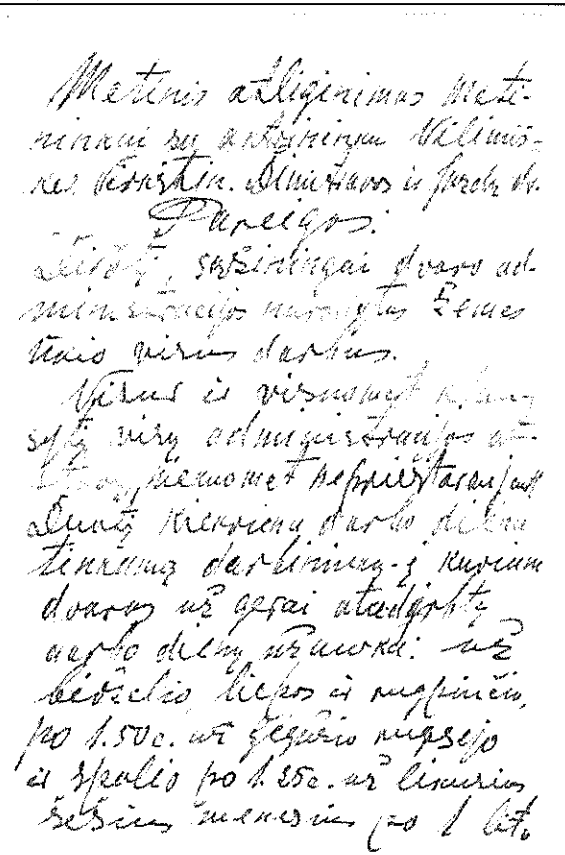

286.	KM D-1397	367 x 232 mm	Kretingos pirklio Izraelio V. Glikmano sąskaita Nr. 2398, išrašyta Kretingos dvarui už 1883 m. birželio mėn. pristatytas prekes. 1883 m. Rusų, vok. k. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/763203572?searchId=55386500 Popierius, rašalas, antspaudų tušas. P.S.: Dokumento originalas įrištas į 1883 m. spalio mėn. dvaro kasos išlaidų knygą.	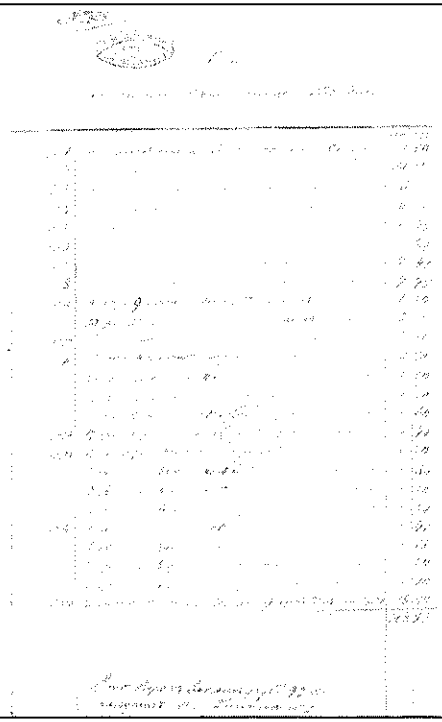
287.	KM F206A-D1922-03-06	100 x 165 mm	Kretingiškio kratuvininko A. Simono sąskaita grafo Aleksandro Tiškevičiaus Žadeikių dvarui už parduotas prekes. 1922-03-06. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas.	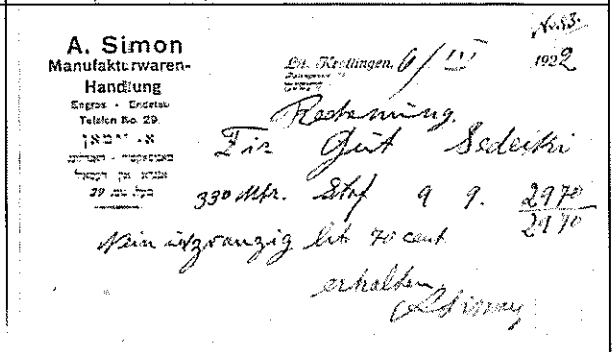 A. Simon Manufakturwaren-Handlung Rechnung Für Gut Sedeikiai 330 Mk. Ein und zwanzig lit 70 cent erhalten
288.	KM F206A-TA-KVB-19241216	105 x 175 mm	Kretingos vartotojų bendrovės sąskaita Kretingos dvarui. 1924-12-16. Liet. k. Popierius, rašalas, antspaudų tušas.	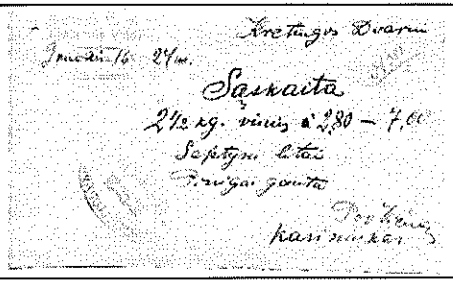 Kretingos Dvarui Sąskaita

289.	KM F206A-D1923-01-11	140 x 100 mm	Kretingos geležies, skardos ir plieno prekių krautuvininko P. Zegermano sąskaita grafo Aleksandro Tiškevičiaus Žadeikių dvarui už išduotas prekes. 1923-01-11. Popierius, rašalas, antspaudų tušas.	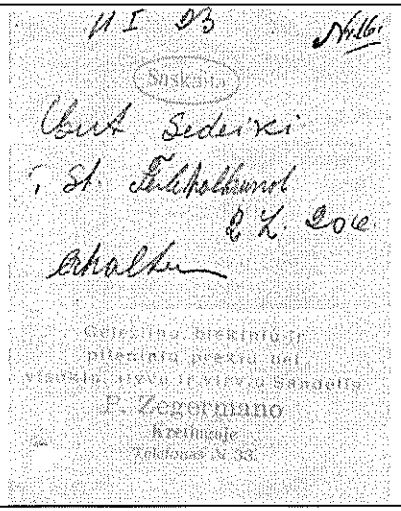
290.	KM F206A-D48943	138 x 140 mm	Kretingos A. Zolkovo degalinės „Benzino automatas“ sąskaita Kretingos dvarui už degalus. XX a. 4 deš. Popierius, poligrafiniai dažai, grafitas.	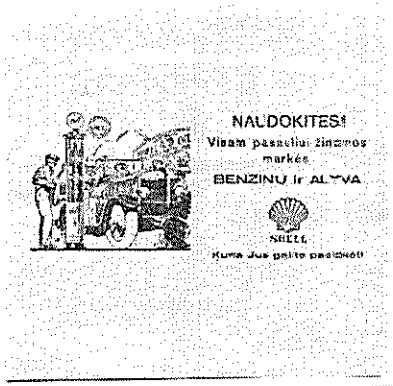 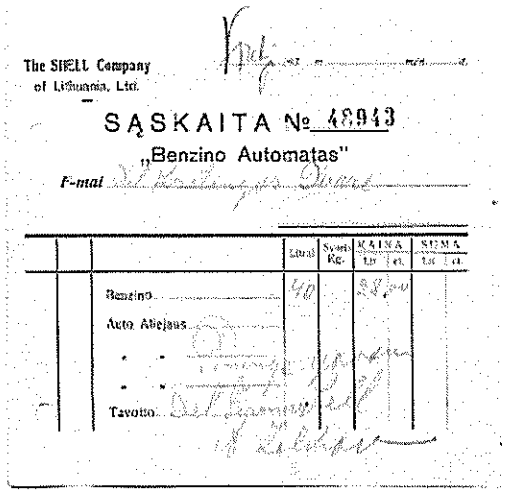
291.	KM F206A-TA-RVS-19240822	90 x 130 mm	Kretingos M. Milnerio krautuvės „Vaistų sankrova“ kvitas apie išduotus vaistus Kretingos dvarui. 1924-08-22. Liet. k. Popierius, antspaudų tušas, grafitas.	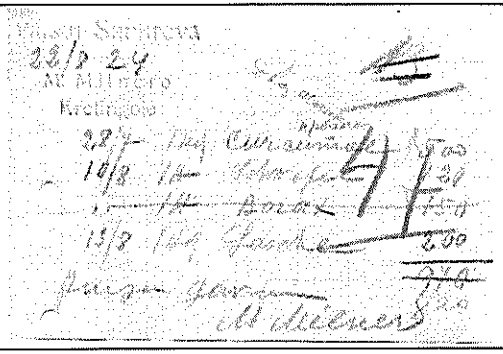

292.	KM F206A-TA-PS-19340731	317 x 135 mm	Kretingos krautuvininko L. Kanc sąskaita dvaro krautuvei „Šatrija“ už pateiktas prekes. 1934-07-31. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas.	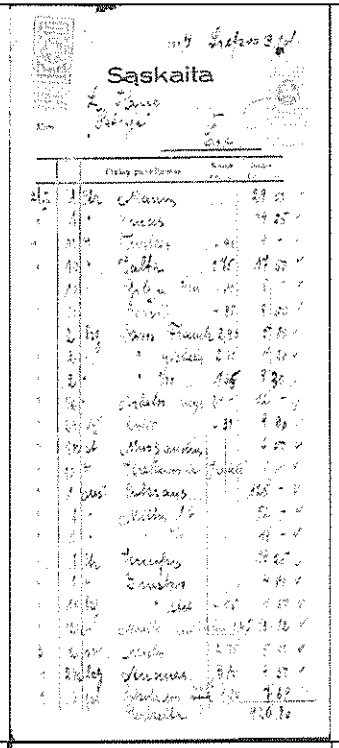	
293.	KM F206A-TA-PS-19341213	278 x 150 mm	Kretingos krautuvininko I. Kolumbaus sąskaita dvaro krautuvei „Šatrija“ už pateiktas prekes. 1934-12-13. Liet. k. Popierius, poligrafiniai dažai, grafitas, antspaudų tušas.	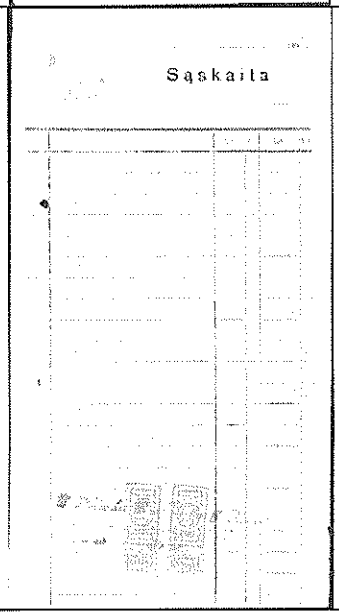	

294.	KM F206A-TA-PS-18830517 KM F206A-TA-PS-18830904	Po 180 x 145 mm	Kretingiškio pirklio B. Kacenelenbogeno sąkaita Kretingos dvarui. 1883-05-17, 1883-09-04. Rusų, lenkų k. Popierius, rašalas, antspaudų tušas.	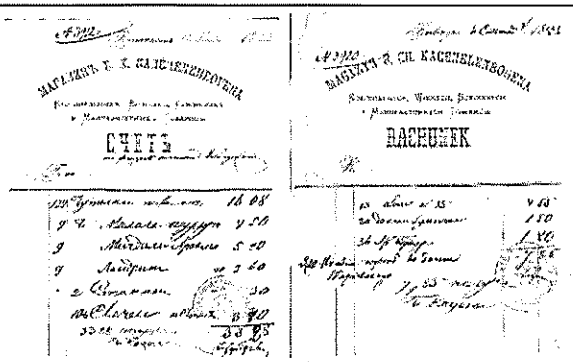
295.	KM F206A-TA-PS-19080501	180 x 110 mm	Kretingos krautuvininko I. Glikmano sąskaita už grafo A. Tiškevičiaus Palangos vilai pateiktas prekes. 1908-05-01. Rusų, vokiečių k. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas.	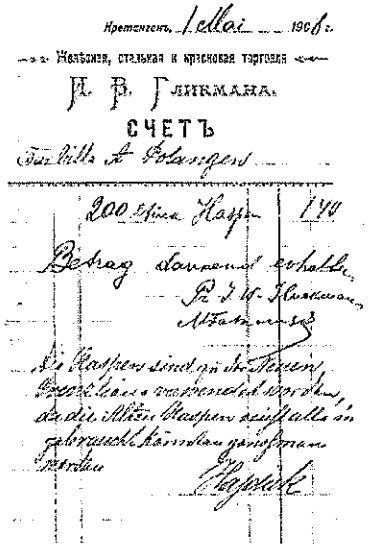
296.	KM F206A-TA-PS-18830925-2147	99 x 156 mm	Kretingos K. Šenbergo vaistinės kvitas, išduotas Kretingos dvarui už įsigytas prekes. 1883-09-23. Rusų k. Popierius, rašalas, antspaudų tušas.	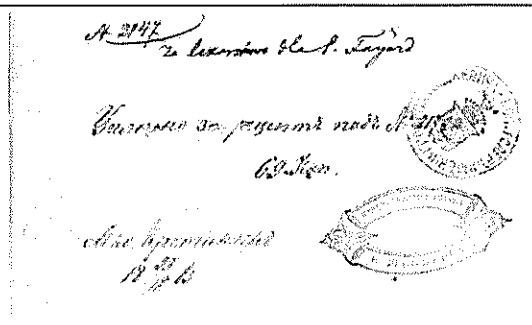

297.	KM F206A-TA-PS-19341201	220 x 165 mm	Kretingos elektros stoties sąskaita dvaro akcinei bendrovei „Šatrija“ už pateikta elektros energiją. 1934-12-01. Liet. k. Popierius, poligrafiniai dažai, grafitas.	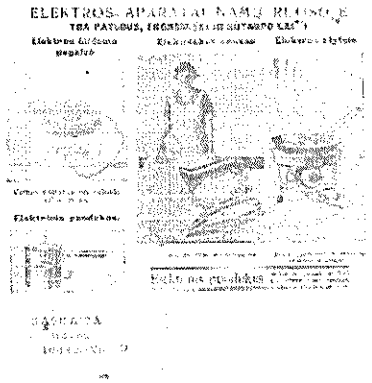 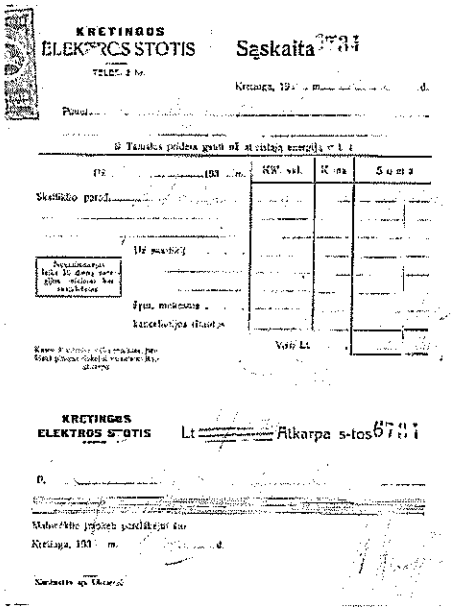
298.	KM F206A-TA-PS-193408	227 x 143 mm	V. Zolkovo saldainių dirbtuvių Kretingoje sąskaita dvaro krautuvei už pateiktas konditerijos prekes. 1934-08. Liet. k. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas, grafitas.	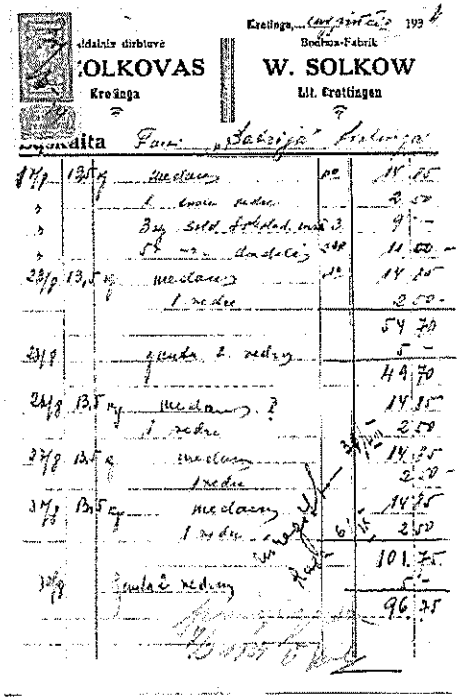

299.	KM F206A-TA-PS-1935-04-11	200 x 145 mm	Kretingos krautuvininko A. Milnerio sąskaita dvaro parduotuvei „Šatrija“ už pateiktas prekes. 1935-04-11. Liet. k. Popierius, poligrafiniai dažai,	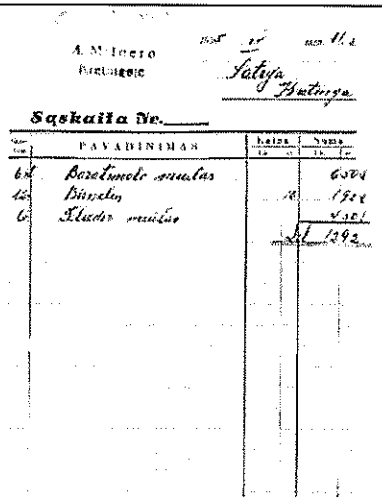
300.	KM F206A-TA-PS-1883-09-25	200x 220 mm	Kretingos verslininko S. Tubianskio sąskaita už grafo A. Tiškevičiaus Žadeikių dvarui pateiktas prekes. Vokietių k. Popierius, poligrafiniai dažai, grafitas.	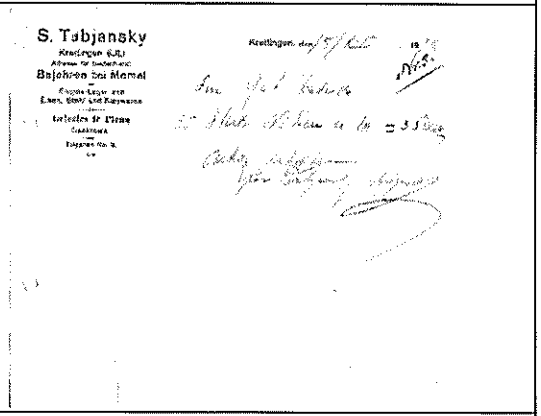
301.	KM F206A-TA-PS-19240310	148 x 139 mm	Kretingos krautuvininko S. Tubianskio sąskaita grafo A. Tiškevičiaus Žadeikių dvarui už pateiktas prekes. 1924-03-10. Lietuvių, vokiečių k. Popierius, rašalas, antspaudų tušas.	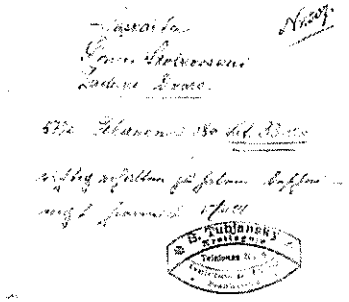

302.	KM F206A-TA-PS-19241121	168 x 195 mm	Kretingos A. Šležo popieriaus ir knygų krautuvės sąskaita dvaro medaus ir tepalo dirbtuvei „Šatrija“ už pateiktas prekes. 1924-11-21. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas.	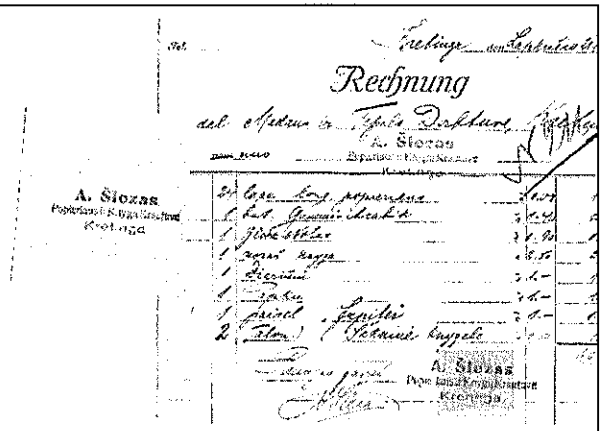 Rechnung A. Šlezas A. Šlezas Kretingos
303.	KM F206A-TA-PS-19250211	230 x 145 mm	S. Izraelovičiaus sąskaita grafo A. Tiškevičiaus Žadeikių dvarui už pateiktas prekes. 1925-02-11. Lietuvių, vokiečių k.	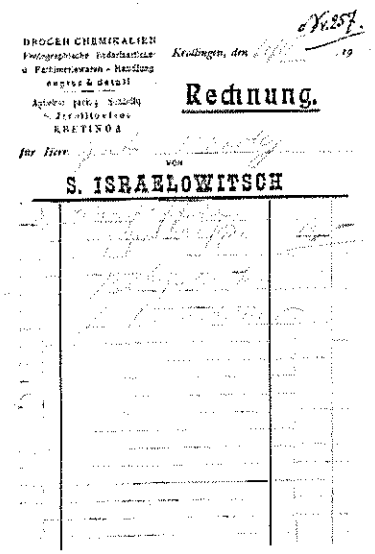 DROGEN CHEMIKALIEN Rechnung. S. ISRAELOWITSCH
2304.	KM F206A-TA-PS-19270519	145 x 224 mm	Amerikos lietuvių prekybos akcinės bendrovės „Amlit“ sąskaita grafui Kazimierui Tiškevičiui 1927-05-19. Lietuvių, vokiečių k. Popierius, poligrafiniai dažai.	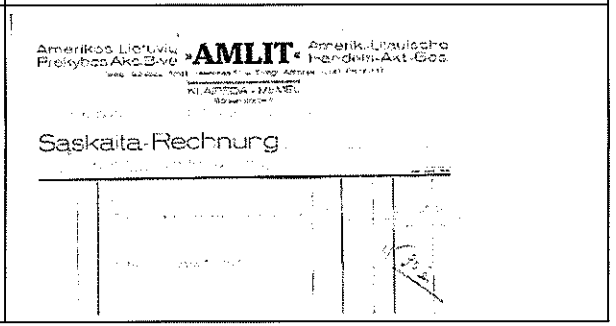 Amerikos Lietuvių Prekybos Akc.-Bvė »AMLIT« Amerik.-Litauische Handels-Akt.-Ges. Sąskaita-Rechnung

305.	KM GEK-14668	109 x 55 mm	Kleimas grafų Tiškevičių medienai žymėti. XIX a. vid.–II p. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/706723331?searchId=45052138&menuIndex=0&digitalObjectId=708798505	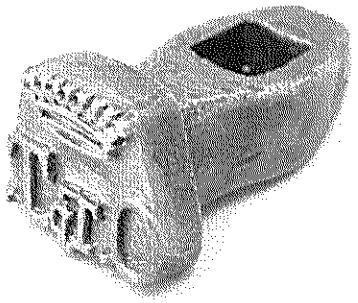
306.	KM P-6209	Ilgis – 102 mm, skersmuo – 82–89 mm	Beržo fragmentas su firminio gr. J. Tiškevičiaus kleimo įspaudu. XIX a. II p. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/708769215?searchId=80355202	
307.	KM D-229	163 x 105 mm	Kretingos dvaro aliejaus fabriko „Oelvit“ darbininko B. Dziubinsko atsiskaitymo knygelė. 1925-10-10–25. Popierius; poligrafiniai dažai; rašalas; geležis https://www.limis.lt/valuables/e/805661/704616719?searchId=68091724	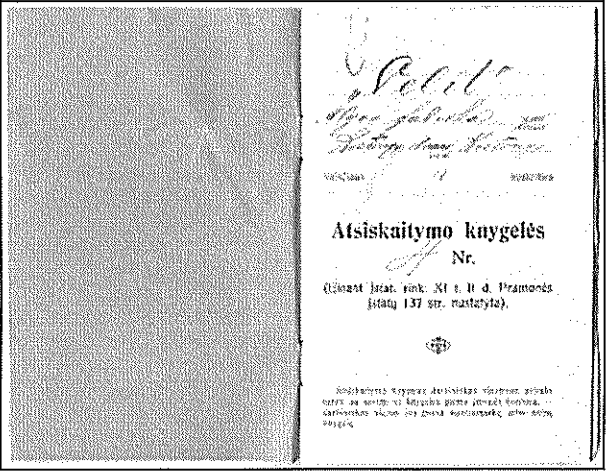 Atsiskaitymo knygelės Nr.

308.	KM F206A-TA-PS-19240801	330 x 290 mm	Kazimiero Tiškevičiaus ir verslininko Juozapo Kopalovskio sutartis dėl bendros pramonės įmonės degutui, medui, sirupui ir kitai produkcijai gaminti įsteigimo. 1924 m. rugpjūčio 1 d. Popierius, rašalas.	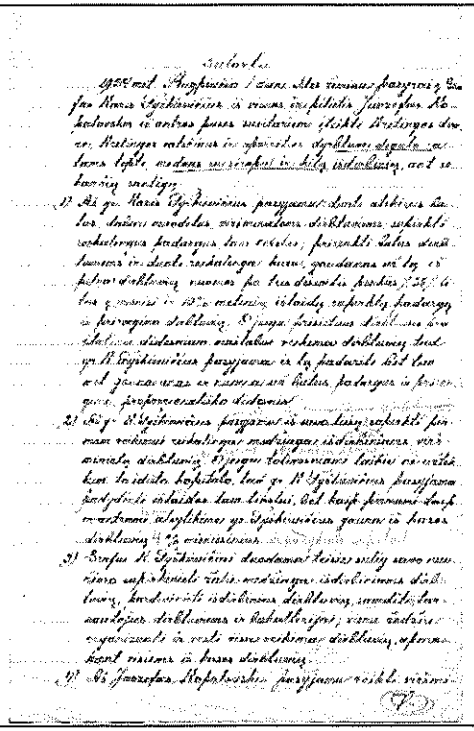
309.	KM F206A-TA-PS-19250215	276 x 215 mm	Klaipėdos verslininko Mykolo Šviliaus sutikimas savo krautuvėje realizuoti Kretingos čvaro saldainių, medaus ir sirupo dirbtuvių „Šatrija“ produkciją. Klaipėdoje. 1925- 02-15. Liet. k. Popierius, rašalas.	

310.	KM F206A-TA-PS-19250206	212 x 170 mm	Kretingos dvaro saldainių, medaus ir sirupo dirbtuvių „Šatrija“ sąskaita Klaipėdos krautuvininkui Mykolui Šviliui už pateiktas prekes. 1925-02-06. Liet. k. Popierius, poligrafiniai dažai, rašalas.	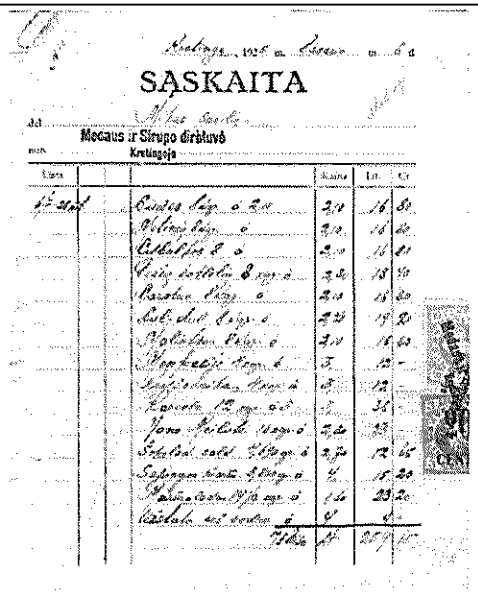 SĄSKAITA Medaus ir Sirupo dirbtuvė Kretingoje
311.	KM D-970	207 x 108 mm	Kretingos dvaro parduotuvės „Šatrija“ sąskaitos blankas. XX a. 4 deš. Popierius, poligrafiniai dažai, grafitas. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/674578780?searchId=25208415	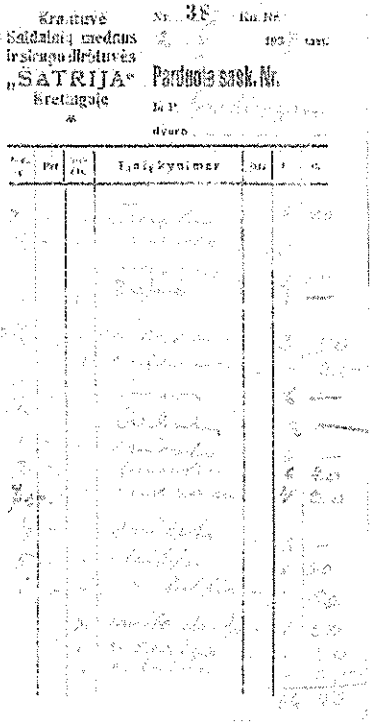 Kretingos Saldainių, medaus ir sirupo dirbtuvės „ŠATRIJA“ Kretingoje Parduotos sąsk. Nr.

312.	KM D-971	217 x 279 mm	Kretingos dvaro saldainių, medaus ir sirupo dirbtuvės „Šatrija“ produkcijos pakuotės etiketė. Klaipėdos popieriaus prekių gamykla. XX a. 3-4 deš. Pakavimo popierius, poligrafiniai dažai. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/674607149?searchId=71987667	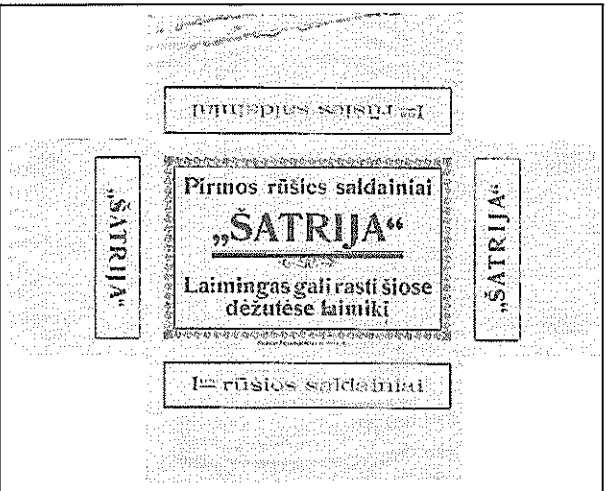
313.	KM F206A-TA- PS-19360729	117 x 300 mm	Vekselis, kuriuo grafas Kazimieras Tiškevičius iš kretingiškio verslininko Zalmano Tubianskio pasiskolino 200 litų sumą. 1936-07-29. Liet. k. Popierius su vandenženkliais, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas.	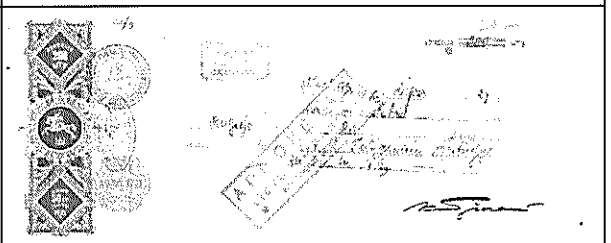
314.	KM F206A-TA-PS-19261103	112 x 290 mm	Vekselis, kuriuo grafas Kazimieras Tiškevičius iš kretingiškio verslininko P. Užgalio pasiskolino 500 litų sumą. 1926-11-03. Liet. k. Popierius su vandenženkliais, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas.	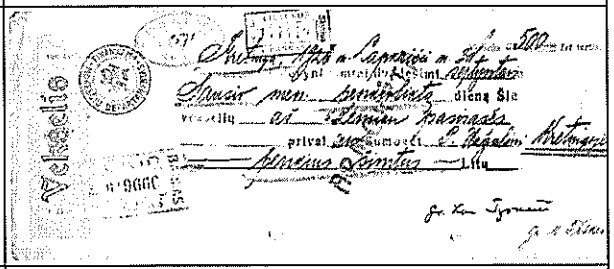
315.	KM F206A-TA-PS-19270722	113 x 290 mm	Vekselis, kuriuo grafas Kazimieras Tiškevičius iš banko pasiskolino 1 000 litų sumą. 1929-07-22. Liet. k. Popierius su vandenženkliais, poligrafiniai dažai, rašalas, antspaudų tušas.	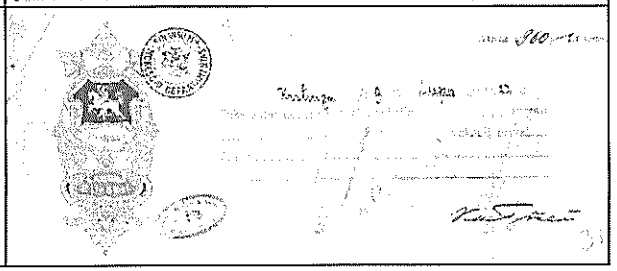

316.	KM F206A-TA-PS-19300601	112 x 168 mm	Kvitas, liudijantis, kad Kretingos dvaras atsiskaitė su žemės ūkio darbininku J. Liutkum: už 1930 m. gegužės mėn. 1930-06-01 Liet k. Popierius, poligrafinia: dažai, rašalas.	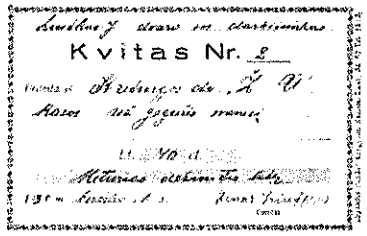 Kvitas Nr. 2
317.	KM F206A-TA-PS-19300702	180 x 224 mm	Kretingos dvaro administratoriaus pakvitavimas, kad darbininkas Kazys Matula atleidžiamas iš darbo savo noru nuo 1930 m. liepos 2 d. ir kad jam buvo sumokėta alga. 1930-07-02. Liet. k. Popierius, rašalas.	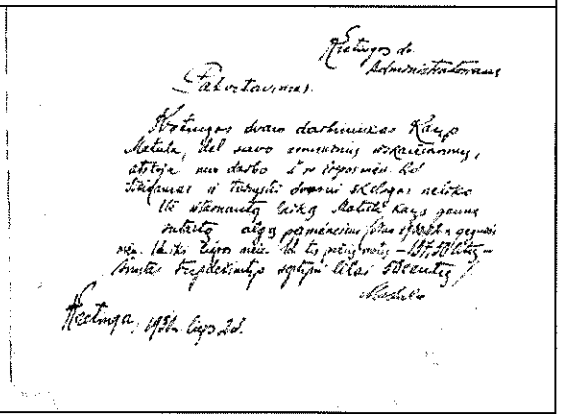
318.	KM GEK 1341 E 2527	Aukštis – 41 cm, plotis (su rankena) 31cm	Dulkių siurblys „Davis". XIX a. II p.	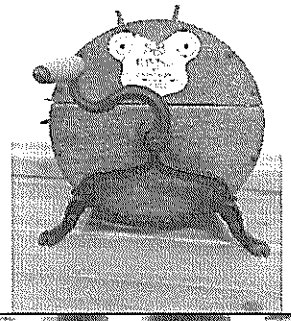
319.	KM IF-7036	193 x 254 mm	Fotografija. Aleksandras Tiškevičius su giminaičiais ir palivarkų ūkvedžiais prie Kretingos rūmų. Fot. I. Stropus. Kretinga. 1914 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6780995?searchId=79130828	

320.	KM IF-6884	240 x 302 mm	Fotografija. Aleksandras Tiškevičius su ūkvedžiais. Fot. I. Stropus. Kretinga, ~1913 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6754221?searchId=20389880	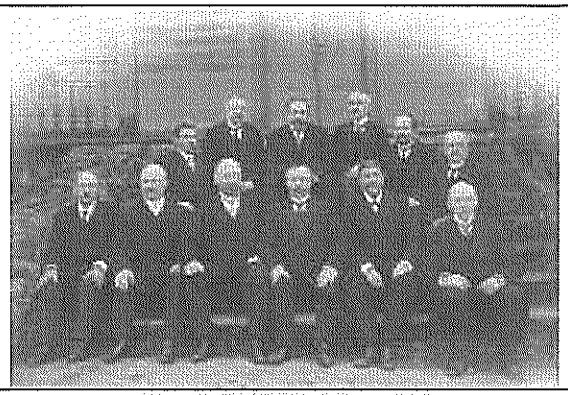
321.	KM IF-7018	90 x 70 mm	Fotografija. Kretingos dvaro parko, fontanų ir tvenkinių matininkas Jonas Šostakas. Fot. Dosas N. Sankt Peterburgas, 1875 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/6780264?searchId=43243620	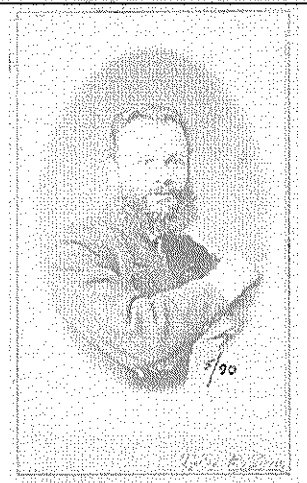
322.	KM IF-7245	104 x 63 mm	Fotografija. Kretingos dvaro daržininkas Liudvikas Haidukas. Fot. Mai és Társa. Budapeštas, XIX a. 8 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/220674387?searchId=66673208	

323.	KM IF-7244	55 x 39 mm	Fotografija. Kretingos dvaro daržininkas Andrejus Bagdonas. 1936 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/220671814?searchId=27022292	
324.	KM IF-7345	88 x 139 mm	Fotografija. Kretingos dvaro daržininkystės skyrius. Dešinėje stovi daržininkas Andrejus Bagdonas. Apie 1927 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/289158981?searchId=40240211	
325.	KM IF-7214	88 x 135 mm	Fotografija. Kretingos dvaro stalių dirbtuvės ir elektrinė (buv. Vandens malūnas). XX a. 4 deš. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/44351848?searchId=89666703	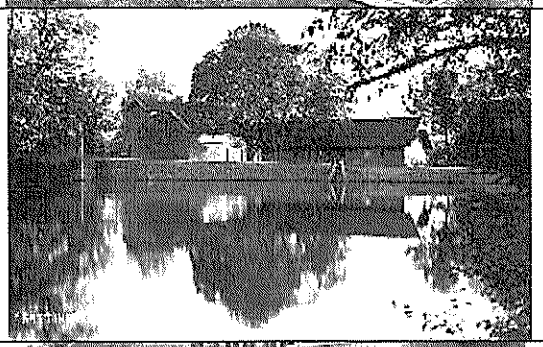
326.	KM IF-7390	87 x 138 mm	Fotografija. Vyrų grupė prie automobilių Kretingos dvaro ratinės ir dirbtuvių kieme. XX a. 4 deš. pr. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/31327549?searchId=96751706	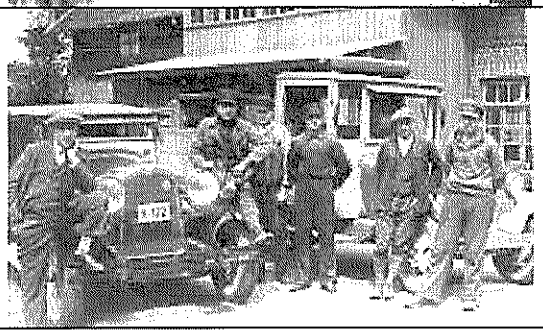

327.	KM IF-7184	88 x 139 mm	Fotografija. Kretingos dvaro dirbtuvėse remontuojamas automobilis. ~1930 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/15698316?searchId=76211818	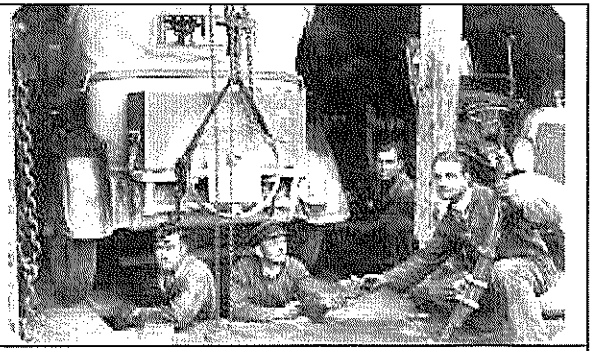
328.	KM IF-7892	102 x 151 mm	Fotografija. Kretingos dvaro vairuotojas Pranas Gedrimas su Lietuvos kino studijos operatoriais. 1929 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/10601767?searchId=53496143	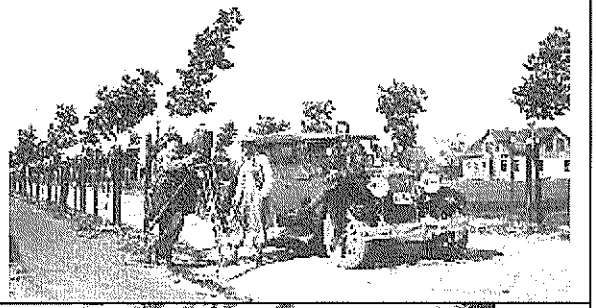
329.	KM P-6865/21	239 x 177 mm	Fotokopija. 1883-1884 m. J. Tiškevičiaus nutiesta gatvė nuo dvaro iki miesto (dab. Vilniaus g.). Mongird P. 1890 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/92883159?searchId=47163234	

330.	KM IF-10082	85 x 133 mm	1883–1884 m. grafo Juozapo Tiškevičiaus nutiesta Vilniaus gatvė ir pastatytas pirmasis mieste mūrinis tiltas. 1930 m. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/854477451?searchId=35977945	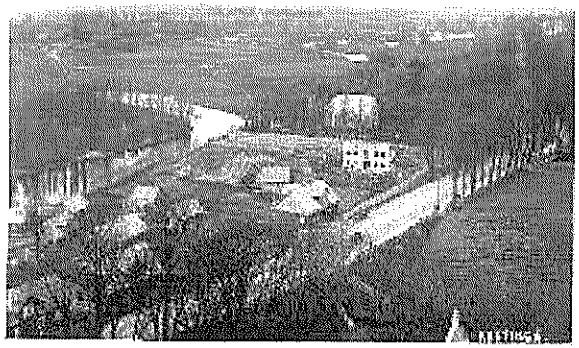
331.	KM D-990	880 x 815 mm	Grafų Tiškevičių vasaros rezidencijos Genčų palivarke gėlynų ir želdinių projektas. Matininkas J. Bernranas, 1887 m. Braižomasis popierius; tušas; dažai; marlė; klijai https://www.limis.lt/valuables/e/805661/701399840?searchId=36827106	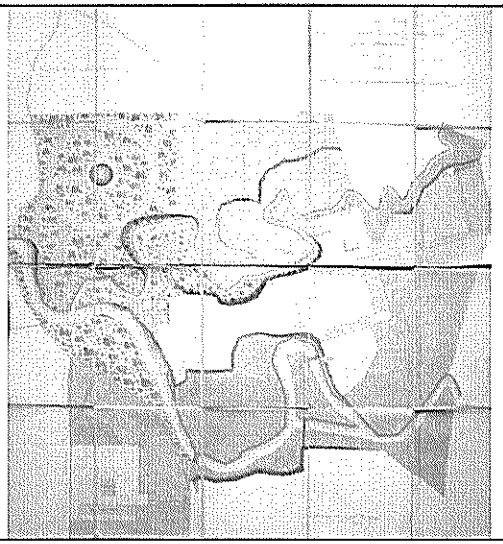
332.	KM D-1260	507 x 305 mm	Grafų Tiškevičių vasaros rezidencijos Genčų palivarke vila. Pastato gyvenamojo namo kapitalinio remonto projektas. Architektas Edmundas Giedrimas. Kretinga, 1978 m. Vatmanas, tušas, dažai. https://www.limis.lt/valuables/e/805661/717272028?searchId=60898135	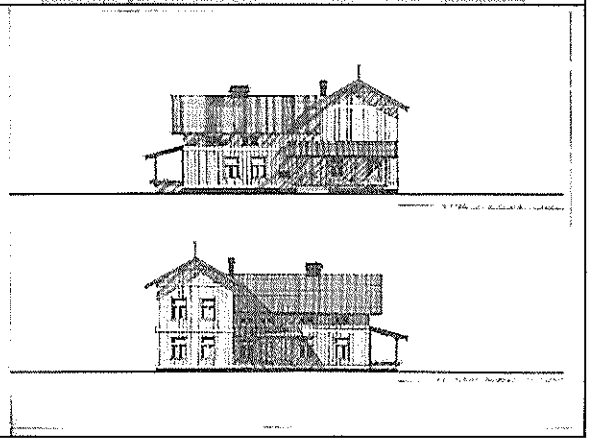

2. Muziejaus neturimų, tačiau rekomenduotinų Tiekėjui įtraukti į Ekspozicijos konceptą ir projektą, objektai:

2.1. Grafų Tiškevičių giminės „kelio“ iš Berdyčivo (Ukraina) iki Kretingos (Lietuva) vizualizaciją.

2.2. Grafo Juozapo Tiškevičiaus valdų Kauno, Kuršo, Vilniaus ir Minsko gubernijose žemėlapį.

2.3. Pirmosios Lietuvos elektrinės Kretingos dvare maketą, perteikiantį elektros gamybos procesą.

2.4. Pirmojo telefono aparato, naudoto Kretingos dvare, repliką.

2.5. Pirmosios Lietuvos telefono linijos Kretinga–Rietavas ir grafo Juozapo Tiškevičiaus Kretingos ir Palangos valdų telefono linijos vizualizaciją.

2.6. Kretingos dvaro sodybos 1884–1891 m. su rūmais, pagalbiniais, ūkiniais ir gamybiniais pastatais bei vasaros sodu (parku), tvenkiniais, kaskada, elektriniu apšvietimu maketą.

2.7. Kretingos katalikų bažnyčios, pastatytos dvaro ir parapijiečių lėšomis, su vienuolynu 1909–1941 m. maketą.

2.8. Grafų Marijos ir Aleksandro Tiškevičių auksinių vestuvių lazdų replikas.

EKSPOZICIJOS ERDVIŲ APRAŠYMAS

Bendras ekspozicijos plotas — 445,23 kv. m

Ekspozicijai skirtos erdvės, kurias reikia jai pritaikyti ir jose įrengti ekspoziciją:

Antras aukštas: Holas (2-1), Parodų salė (2-15), Biblioteka (2-16);

Trečias aukštas: Holas (3-1), Ekspozicijos salė (3-2), Ekspozicijos (3-3), Koridorius (3-4), Ekspozicijos salė (3-5), Ekspozicijos salė (3-6), Ekspozicijos salė (3-7), Parodų salė (3-8), Pagalbinė patalpa (3-9), Koridorius (3-10), Ekspozicijos salė (3-11).

Ekspoziciniais tikslais taip pat gali būti naudojamos ir kitos erdvės, ypač susisiekiančios su ekspozicijos erdve, netrukdant pagrindinei tose patalpose numatytai funkcijai.

Patalpos numeris projekte	**Istorinis kontekstas (bendrai orientacijai, nebūtina atspindėti ekspozicijoje)**	**Numatyta funkcija**
2-1	Holas (vestibiulis, laukiamasis), 52,47 kv. m. Patalpa, kurioje rinkdavosi pro paradinį įėjimą į rūmus patekę svečiai. Iš holo buvo patenkama į Baltąją (pokylių) ir Rausvąją (Muzikos) sales bei į saloną. Holo laiptinė jungė II aukštą su I aukštu (tarnautojų ir ūkinėmis patalpomis) bei III aukštu (vaikų ir guvernančių kambariais). 1911–1912 m. holas skersine siena buvo padalintas pusiau, jame pastatyta krosnis. Per XX a. 8 deš. restauraciją holas įgavo šių dienų išvaizdą: skersinė siena nugriauta, laiptai perstatyti, panaikintas nusileidimas į I aukštą, kuriam pasiekti iškirsta anga sienoje į patalpą 2-14. Šiuo metu iš holo patenkama į rūmų II ir III aukštuose veikiančią Dvaro istorijos ir kultūros ekspoziciją, į Žiemos sodą (pro Rausvąją salę, 2-2), į I aukšte įrengtas sanitarines patalpas, rūbinę bei archeologijos ekspoziciją.	Ekspozicinė – reprezentacinė. Šioje patalpoje yra pasitinkami visi Muziejaus lankytojai, perkami bilietai. Patalpa turi derėti su greta esančia Baltąja sale (2-17), kuri taip pat naudojama kultūriniams-reprezentaciniams renginiams.
2-15	Parodų salė, 30,68 kv m. Pirminė paskirtis: Mažasis salonas (?), XX a. I p. – grafo miegamasis. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą nėra. Iki 2024 m. pab. joje veikė Muziejaus rūbinė, kurią iškėlus, patalpa paversta parodine sale. Į ją patenkama iš holo (2-1), o rytų pusėje patalpa jungiasi su Bibliotekos sale (2-16). Baltąją salę (2-17) naudojant kultūriniams ir reprezentaciniams renginiams, ši patalpa lieka vienintele jungtimi su Bibliotekos sale (2-16).	Ekspozicinė
2-16	Bibliotekos salė, 46,54 kv. m. Pirminė paskirtis: Didysis salonas (?), XX a. I p. – grafo darbo kabinetas-biblioteka su archyvu. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą neišliko. Nuo 1992 m. – ekspozicinė salė. Jungiasi su Parodų sale (2-15) ir Baltąja sale (2-17). Baltoje salėje (2-17) vykstant kultūriniams ar reprezentaciniams renginiams, į Bibliotekos salę iš holo galima patekti tik pro Parodų salę 2-15.	Ekspozicinė
3-1	III aukšto holas, 23,57 kv. m. Su II aukšto holu sujungtas mediniais laiptais. Rūmų III aukštas buvo skirtas grafų šeimynai: čia gyveno vaikai ir guvernantės, taip pat grafienė. Viename iš kambarių vykdavo pamokos, o apie pamokų pradžią ir pabaigą skelbdavo sieninis laikrodis. Muzikos ir vokiečių kalbos mokytojos kambaryje stovėjo pianinas, kuriuo	Ekspozicinė

	mergaitės mokėsi groti. Hole ir Ekspozicinėje salė 3-7 rinkdavosi pabendravimui šeimyniškiai. Duomenų apie buvusį dekorą nėra. Iš holo galima patekti į III aukšto koridorius ir abipus jų esančias patalpas, o pro Ekspozicinę salę 3-7 – į rūmu balkoną. Dabartinį vaizdą koridorius įgavo XX a. 8 deš., po restauracijos. Ekspozicinei paskirčiai naudojamas nuo 2012 m. (iki tol pateko į Muziejaus administracijos zoną).	
3-2	Ekspozicinė salė, 31,70 kv. m. Pirminė paskirtis: Vaikų/ guvernančių kambarys, XIX a. pab. - XX a. I p. – Jaunųjų grafų (berniukų) kambarys. Į kambarį buvo patenkama iš III a. holo (3-1) ir berniukų mokytojo kambario (3-3). Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą neišliko. Dabartinį vaizdą patalpa įgavo po XX a. 8 deš. restauracijos. Tarybinio ūkio-technikumo laikais naudota administracinei paskirčiai, nuo 2005 m. joje veikia Muziejaus ekspozicija.	Ekspozicinė. Pro langą atsiveria vaizdas į senąjį tvenkinį bei kitapus jo esančią Muzikantų altanos kalvą ir už jos stovintį muzikantų namą.
3-3	Ekspozicinė salė, 52,12 kv. m. Pirminė paskirtis: čia buvo 2 vaikų/guvernančių kambariai, perskirti skersai išmūrytos sienos; XX a. I p. rytinėje dalyje veikė vaikų ir mokytojų rūbinė, o vakarinėje – berniukų mokytojo kambarys; į abi patalpas buvo patenkama iš koridoriaus 3-4, taip pat iš mokytojo kambario buvo įėjimas į berniukų kambarį (3-2). Pertvara išgriauta ir buv. rūbinės durų anga užmūryta XX a. 8 deš., o naujai suformuotoje patalpoje įrengtas tarybinio ūkio-technikumo dėstytojų poilsio kambarys. Ekspozicijai patalpa naudojama nuo 2005 m. Ji jungiasi su koridoriumi 3-4 ir kita ekspozicine sale 3-2.	Ekspozicinė. Iš patalpos atsiveria panorama į senąją tvenkinį bei kitame jo krante esančią kaskadą su akmens suolu – Sostu, Meilės akmeniu (šiuos parko objektus šiuo metu uždengia želdiniai).
3-4	Koridorius, 20,74 kv. m. Iš jo buvo patenkama į abipus buvusius grafų vaikų ir guvernančių kambarius (3-3, 3-5, 3-6). Vienu galu koridorius jungiasi su holu (3-1), o kitu remiasi į sieną su langu. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą neišliko. Dabartinį vaizdą įgavo XX a. 8 deš. po restauracijos. Ekspozicinei paskirčiai naudojamas nuo 2012 m.	Ekspozicinė. Pro koridoriaus gale esantį langą atsiveria dvaro parko fragmentas su tvenkiniu ir priešingame krante veikusia kaskada.
3-5	Ekspozicinė salė, 27,46 kv. m. Pirminė paskirtis: Vaikų/ guvernančių kambarys, XX a. I p. – grafienės rūbinė. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą neišliko. Dabartinį vaizdą įgavo XX a. 8 deš. po restauracijos. Naudotas tarybinio ūkio-technikumo ir Muziejaus administracinei paskirčiai (darbo kabinetas). Ekspozicijai pritaikytas 2005 m. Patalpa jungiasi su koridoriumi (3-4).	Ekspozicinė
3-6	Ekspozicinė salė, 30,84 kv. m. Pirminė paskirtis: vaikų/ guvernančių kambarys; XX a. I p. – grafienės miegamasis. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrangą neišliko. Dabartinį išplanavimą įgavo XX a. 8 deš. Po restauracijos naudotas tarybinio ūkio-technikumo ir Muziejaus administracinei paskirčiai (darbo kabinetas). Ekspozicijai naudojamas nuo 2005 m. Patalpa jungiasi su koridoriumi 3-4 ir Damų kambariu 3-7.	Ekspozicinė

3-7	Ekspozicinė salė, 27,13 kv. m. Pirminė paskirtis: Damų kambarys (buduaras). Kambarys šviesus, turi erdvius langus ir išėjimą į balkoną. Į kambarį patenkama iš holo 3-1 (dvejos dvigubos durys), ekspozicinės salės 3-6 ir parodų salė 3-8. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrangą neišliko. Dabartinį išplanavimą įgavo XX a. 8 deš. po rūmų restauracijos. Naudotas tarybinio ūkio-technikumo ir Muziejaus administracinei paskirčiai (laukiamasis, sekretorės darbo vieta). Ekspozicijai naudojamas nuo 2005 m.	Ekspozicinė. Patalpa turėtų derėti su šalia esančiu balkonu, kuris iki šiol nėra įveiklintas. Pro kambario langus ir iš balkono atsiveria dvaro parko parterio panorama.
3-8	Parodų salė, 33,49 kv. m. Pirminė paskirtis: vaikų/guvernančių kambarys. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą neišliko, dabartinį vaizdą įgavo po XX a. 8 deš. restauracijos, po kurios patalpa naudota kaip tarybinio ūkio-technikumo, vėliau – Muziejaus, direktoriaus kabinetas. Nuo 2012 m. joje rengiamos teminės parodos, susijusios su krašto istorija. Patalpa jungiasi su koridoriumi 3-10 ir Damų kambariu (3-7).	Ekspozicinė
3-9	Pagalbinė patalpa, 23,88 kv. m. Pirminė paskirtis: vaikų/ guvernančių kambarys. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą neišliko. Dabartinį vaizdą įgavo po XX a. 8 deš. restauracijos. Nuo pokario iki šiol naudojama administracinei paskirčiai: pagalbinio personalo persirengimo ir poilsio kambarys. Patalpa jungiasi su koridoriumi 3-10 ir yra šalia Žiemos sodo balkono.	Ekspozicinė
3-10	Koridorius, 20,64 kv. m. Jungia III aukšto holą (3-1) su vakarų pusėje esančiomis patalpomis (3-8, 3-9, 3-11, 3-16), sanitariniu mazgu (3-12, 3-13, 3-14, 3-15) ir Žiemos sodo III aukšto balkonu. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą nėra, dabartinį vaizdą įgavo XX a. 8 deš. Iki 2012 m. buvo tarybinio ūkio-technikumo ir Muziejaus administracinių patalpų sudėtine dalimi. Iki šiol ekspozicinei-parodinei paskirčiai naudojamas fragmentiškai.	Ekspozicinė. Koridorius turi derėti su šalia esančiu Žiemos sodo balkonu.
3-11	Ekspozicinė salė, 23,97 kv. m. Pirminė paskirtis: vaikų/ guvernančių kambarys; XX a. I p. – vonios kambarys su sanitariniais mazgais. Duomenų apie buvusį dekorą ir įrengimą neišliko. Dabartinį vaizdą įgavo po XX a. 8 deš. restauracijos. Pokariu naudota administracinei paskirčiai, o nuo 2012 m. joje veikia ekspozicija. Patalpa jungiasi su koridoriumi 3-10.	Ekspozicinė

Techninės specifikacijos priedas_c

EKSPOZICIJOS „GRAFAI TIŠKEVIČIAI – ŠEIMA Į KRETINGĄ ATVEŽUSI VAKARŲ EUROPĄ“ TEMINIS PLANAS

Kretingos dvaro sodyba – tai ne tik kultūros paminklas, bet ir svarbus Kretingos krašto istorijos, kultūros, švietimo bei bendruomenės simbolis, formavęs šio pajūrio mikroregiono tapatybę nuo XVI a. Šiandien Kretingos dvaro rūmuose ir pagalbiniuose pastatuose veikia Kretingos rajono savivaldybės muziejus, kviečiantis lankytojus pažinti šiaurės vakarų Lietuvos materialinę kultūrą, Kretingos krašto, miesto ir dvaro priešistorę, istoriją, kultūrą ir meną. Rūmai ir juos supantis parkas išlieka svarbia savivaldybės bendruomenių susibūrimo vieta, kurioje vyksta edukacinės programos, šventės, organizuojami reprezentaciniai renginiai. Kretingos dvaras simbolizuoja miesto ir savivaldybės savarankiškumą, kultūrinį identitetą ir bendruomenės vienybę. Jo išlikimas ir puoselėjimas – tai pagarba praeičiai ir įsipareigojimas ateičiai.

Šių dienų Kretingos dvaro sodyba atspindi paskutiniųjų dvaro savininkų, vienos įtakingiausių XIX a. – XX a. pr. Lietuvos aristokratų giminės, grafų Tiškevičių paliktus šio pajūrio krašto istorijoje ir materialinėje kultūroje pėdsakus. Grafo Juozapo Tiškevičiaus laikais, t y 1875–1891 m., dvaras tampa Kretingos širdimi – čia telkiama kultūrinė, ūkinė ir socialinė veikla, dvare diegiamos Vakarų Europos kultūros vertybės, Vakarų civilizacijos mokslo ir technikos naujovės. Grafas rekonstruoja rūmus, įrengia įspūdingą Vasaros sodą (mišraus stiliaus parką) ir jo miniatiūrą Žiemos sodą – vieną didžiausių privačių oranžerijų Europoje. Be to, dvare įrengiama pirmoji Lietuvoje elektrinė, tiekianti šviesą parkui ir Žiemos sodui, dvaro rūmai telefono ryšio linija sujungiami su palivarkais ir kaimynais kunigaikščiais Oginskiais. Šie inovatyvūs sprendimai liudija dvaro reikšmę kaip pažangos ir modernizacijos židinio.

Pasakojimas apie šią giminę – tai ne tik apie rūmus, dvarus ir mecenatystę. Tai – apie progresyvią viziją, kurią XIX a. II pusėje – XX a. pr. jie diegė čia, šiaurės vakarų Žemaitijoje, o kartu ir apie tai, kaip šios idėjos rezonuoja mūsų visuomenėje dabar. Muziejus tampa vieta, kur praeities aristokratijos fenomenas iš naujo reflektuojamas ne kaip uždaras, privilegijuotas pasaulis, bet kaip dvasinės aristokratijos šaltinis tokios, kuri grįsta atsakomybe, išsilavinimu, pagarba kitam, visuomeniniu įsitraukimu.

Grafai Tiškevičiai Kretingoje atvėrė ne tik naujus dvarų architektūros, telefono linijos ar elektros horizontus – jie atvėrė vakarietiško miesto kultūros galimybę, kurioje pažanga eina išvien su kultūra, švietimu ir žmogišku orumu. Ekspozicija turėtų siūlyti ne tik stebėti, bet ir susimąstyti: kuo šios praeities idėjos gali būti gyvos šiandien? Ką reiškia būti pilietišku šiandien? Kokios vertybės kuria tvarų, stiprų visuomeninį audinį?

Norime kviesti į muziejų ne tik kaip į istorinę kelionę, bet ir kaip į erdvę pokalbiui. Mūsų tikslas – kad lankytojai ne tik susipažintų su praeitimi, bet ir pajustų asmeninį santykį su ja. Kad kiekvienas apsilankęs užduotų sau klausimą: „Kuo aš galiu būti naudingas savo miestui? Kokias vertybes nešu ir perduodu toliau?“ Ekspozicija – tai ir vieta susitikimams, diskusijoms, tyrinėjimams. Kalbėsime apie dvarą, miestą, visuomenę, Tiškevičių giminę, inovacijas, vertybes, kurias kūrė grafai ir jų aplinka – ne tik per meno kūrinius, baldus ar dokumentus, bet ir per idėjas, kurios skleidėsi iš šių rūmų. Siekiame tapti ne tik praeities saugotojais, bet ir šiandienos dialogo skatintojais.

Prieš pradedant pasakojimą apie grafus Tiškevičius, būtina apžvelgti Kretingos ir jos dvaro istoriją, šio pajūrio mikroregiono tapatybę, rasti tas vertybes ir priežastis, kurios paskatino grafų šeimą palikti į jų tradicijas ir aristokratišką gyvenimo būdą įaugusius Vilnių ir Lentvarį, ir išsikelti į patį tuometinės imperijos pakraštį.

Dokumentuotos Kretingos istorijos ištakos siekia 1253 m., kai pirmąkart rašytiniuose istorijos šaltiniuose paminima Kretingos pilis ir jos valdovas Veltūnas. Dokumentai ir archeologiniai duomenys mena, kad priešistoriniais ir ankstyvaisiais istoriniais laikais Kretingos teritorijoje gyvena pagoniškos ideologijos terpėje susiformavusi kuršių bendruomenė. Ji 1252–1257 m. atsiduria

christianizacijos akiratyje, priima krikštą ir priskiriama Klaipėdos šv. Mikalojaus parapijai. Tradicinės pagonybės puoselėtojų ir kaimynų žemaičių, skatinusių pagonybės ir krikščionybės konfrontaciją, įtakoje po Durbės mūšio Kretingos naujakrikštai atsigręžia nuo krikščionių, atmeta jų atneštas naująsias vertybes, o savo pilį paverčia priešakine tvirtove kovoje su Vokiečių ordinu. Krikščioniams pilį 1263 m. sudeginus, priešprieša trunka dar ne vieną dešimtmetį, pareikalaudama daugybės aukų, nualindama kraštą, pakeisdama jo demografiją, etninę sudėtį. Kretingos dvaro sodyboje išliko ryškūs kuršių materialinės kultūros pėdsakai. Tai aukštumos kyšulyje tarp Akmenos ir senojo tvenkinio esantis X–XIII a. kuršių kapinynas bei pavieniai radiniai iš suardytų XIII–XIV a. kapų dvarvietės kultūriniame sluoksnyje.

Vokiečių ordinui Melno taikos sutartimi dalį Kretingos pilies apygardos perleidus Lietuvos Didžiajai Kunigaikštystei, XV a. prasideda naujasis, šiuolaikiškos, jau sužemaitėjusios, Kretingos istorijos raidos etapas. Jo dominante iki XX a. pr. buvo Kretingos dvaras, valdomas iškilių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Abiejų Tautų Respublikos, o vėliau – ir Rusijos imperijos, garsių lietuvių, rusėnų, lenkų, rusų kilmės didikų šeimų, tarp kurių buvo Žemaičių seniūnai Kęsgailos, Lietuvos didieji kunigaikščiai Žygimantas Senasis ir Žygimantas Augustas, didikai Chodkevičiai, Sapiegos, Masalskiai, Potockiai, Zubovai ir labiausiai Kretingą išgarsinę grafai Tiškevičiai. Visos šios garsios Kretingą valdžiusios šeimos mūsų laikais sutinkamos Lietuvos, Lenkijos, Gudijos, Ukrainos, taip pat Latvijos, Rusijos istorijos vadovėliuose.

Kretingos žemės tuo metu driekiasi abipus Akmenos upės, palei valstybinę sieną su Vokiečių ordinu. Jose XV a. II p. – XVII a. pr. iškyla dvaras, iš kurio administruojami jam priskirti apylinkės kaimai, sudarantys valsčių, taip pat kontroliuojama valstybinė siena su Vokiečių ordinu. Per Kretingą eina svarbus prekybos kelias, jungiantis šiaurės vakarų Žemaitiją su Klaipėdos uostu, todėl XVI a. pab. Kretinga tampa miesteliu, svarbiu užsienio prekybos centru.

Tolesnę vietovės socialinę ir ekonominę raidą iš esmės XVII a. pakeičia Žemaičių seniūnas, Lietuvos didysis etmonas ir Vilniaus vaivada Jonas Karolis Chodkevičius (1570/1571–1621). Jis garsėja kaip genialus karvedys, puikus administratorius, vienuolynų, bažnyčių ir miestų statytojas. Vadovaudamas Lietuvos kariuomenei, pergalingai kovoja su švedais dėl Livonijos žemių, su jungtine Lenkijos, Lietuvos ir Zaporožės kazokų kariuomene sėkmingai atlaiko Abiejų Tautų Respubliką užkariauti siekiančios Osmanų imperijos kariaunos išpuolius. Didžiausią šlovę tuometiniame pasaulyje didžiajam karvedžiui atneša pergalė 1605 m. Kircholmo (Salaspilio) mūšyje, kai jo vadovaujama kariuomenė sutriuškina trigubai gausesnes švedų karaliaus Karolio IX pajėgas. Atsidėkodamas Viešpačiui už pergales, Jonas Karolis 1602 m. Kretingos kapinėse pastato pirmąją, medinę bažnytėlę, įsteigia parapiją, kuria rūpintis paveda broliams bernardinams/pranciškonams, 1607–1617 m. pastato mūrinį vienuolyno ir bažnyčios ansamblį, o priešais jį įkuria miestą, kuriam 1609 m. suteikia Magdeburgo teisę ir savo vardą, pavadindamas Karolštatu (Karolio miestu, taip Kretinga oficialiai vadinta iki XVIII a. pab.).

Reziduodamas Bychove ir Liachovičuose (Gudija) pasistatytose miestuose-tvirtovėse, Jonas Karolis su žmona Sofija mėgsta lankytis Kretingoje, pasėdėti po dvare augančiais ąžuolais, apsilankyti bernardinų/pranciškonų vienuolyne, tarti maldos žodžius bažnyčioje. Joje, po didžiuoju altoriumi, įrengia šeimos kriptą ir palaidoja abu anksti amžinybėn iškeliavusius sūnus Jeronimą Krizostomą ir Joną Kazimierą. Šalia sūnų 1619 m. atgula jų motina Sofija Mieleckaitė-Chodkevičienė. Čia vietą amžinam poilsiui pasirenka ir Jonas Karolis. Antrajai žmonai Onai Aloizei Ostrogiškei-Chodkevičienei neįvykdžius paskutiniosios jo valios, o karvedžio palaikams pradingus sudėtinguose istorijos verpetuose, jo atminimą Chodkevičių kriptoje saugo 2021 m. pastatytas kenotafas.

Po Chodkevičių seka blankesnius pėdsakus Kretingos istorijoje palikę Sapiegų (1622–1745 m.), Masalskių (1745–1794 m.) ir Potockių (1795–1806 m.) valdymo laikotarpiai. Visoms šioms giminėms dvaras atitenka kaip nuotakos kraitis. Jo savininkai siekia pagerinti savo pavaldinių, ypač – miestiečių, padėtį, rūpinasi vienuolynu ir bažnyčia, investuoja į dvaro ekonominę raidą, ne visada iš to gaudami naudos, kurią nurėžia besikartojantys karai, suirutės, maro epidemijos.

Iš Sapiegų giminės paminėtini Lietuvos didysis raštininkas Kazimieras Leonas Sapiega (1609–1656), apie 1640 m. suteikęs Kretingos-Karolštato miestui herbą su šv. Kazimiero atvaizdu (iki tol herbe, kaip ir šiandien, vaizduota Švč. Mergelė Marija), įtakingiausi to meto valstybės veikėjai, Vilniaus vaivados ir Lietuvos didieji etmonai, tėvas ir sūnus Povilas Jonas Sapiega (1609–1665) ir Kazimieras Jonas Povilas Sapiega (1637–1720). Pastarajam perėmus Kretingą, dvaro sodybą 1672 m. sudarė mediniai rūmai, svirnas, arklidės, kluonas, ratinė, vandens malūnas ir keli ūkiniai statiniai. Sodybą juosė griovys ir akmenų mūro siena su vartais ir pakeliamu tiltu nuo miesto pusės. Kitapus tvenkinio jau stovėjo palivarko sodyba. Archeologai dvarvietėje aptiko Sapiegų laikus menančio XVII a. viduryje – II pusėje statyto pastato akmeninius pamatus su pusrūsiu, daug keramikinių žiestų ir apžiestų indų šukių, puodyninių ir plokščiųjų koklių fragmentų, molio tinko, geležinių kaltinių vinių, žvėrių ir galvijų kaulų, degėsių, anglių, dvare lietų švininių šratų (kulkų) muškietoms, XVII a. signetinį žiedą, sidabro monetų – Vengrijos denarą, Švedijos karaliaus Gustavo Adolfo Livonijos šilingą, Švedijos karalienės Kristinos Livonijos šilingą ir kitų radinių. Dvaro inventoriai liudija, kad Sapiegų ir Masalskių laikais Kretingos dvaras prekybinius ryšius su Vakarais palaiko ne tik per Klaipėdos, bet ir per Rygos, Liepojos uostus. Sapiegų lėšomis 1672 m. rekonstruojamas vienuolyno pastatas, o prie kuklaus gotikinio bažnyčios fasado pristatomas masyvus keturkampis bokštas su aukšta smaile.

Kunigaikščiai Masalskiai valdo tik pusšimtį metų, tačiau per tą laiką pastebimai pakeičia Kretingos socialinę ir urbanistinę raidą. Lietuvos didysis etmonas ir Vilniaus kaštelionas Mykolas Juozapas Masalskis (1697–1768) tituluojasi Kretingos, Muišės ir Liachavičų grafu, o Kretingos dvaro valdas pradeda vadinti grafyste. Jis rūpinasi miestu, 1761 m. magistratui išsiunčią raštą, kuriuo reikalauja neapkrauti papildomais mokesčiais vokiečių amatininkų, priekaištauja, kad namai iki šiol be kaminų, o stogai tebėra dengti šiaudais, reikalauja, kad „kaminai virš stogo turi būti išvesti, gink, Dieve, kad neatsitiktų gaisras".

Medinį Kretingos veidą mūriniu imasi keisti Mykolo Juozapo sūnus, Vilniaus vyskupas Ignotas Jokūbas Masalskis (1726–1794). Jis paliepia dvaro sodyboje pakelti ant akmenų pamato visus medinius pastatus, o naujus imasi statyti mūrinius. Jam valdant iškilo akmenų mūro ratinė su arklidėmis, vandens malūnas, bravoras (alaus darykla ir spirito varykla) su tvartu kieme, kalvė, palivarko tvartas, grūdų sandėlis. Miesto centre vyskupas taip pat reikalauja naujus namus statyti tik mūrinius, tam įsakydamas dvaro lėšomis pastatyti antrą plytinę. Jo pradėtos mūrinės statybos rezultatai atsispindi 1833 m. statistikoje, pasak kuriuos tuo metu miesto centre stovėjo 31 mūrinis namas. Jų skaičiumi Kretinga nusileido tik Vilniui (742 namai), Kaunui (66 namai) ir Kėdainiams (48 namai). Mūriniai namai sudarė 19 % visų pastatų, o Kretinga šiuo rodikliu po Vilniaus (55,8 %) buvo antra, lenkdama Kauną (12,2 %), Kėdainius (9,5 %), Jurbarką (4 %) ir Ukmergę (2,9 %). Dalies pastatų projektų autoriumi tampa garsus lietuvių architektas Laurynas Stuoka-Gucevičius, kuris 1793 m. parengia vyskupo Ignoto Jokūbo Masalskio namų Kretingoje abrisus.

Nykų, per dvaro, prieglaudos ir vienuolyno dirbamus laukus einantį, kelią nuo dvaro iki bažnyčios vyskupas apsodina liepų alėja, o dvaro sodyboje įkuria porą vaismedžių sodų. Prie tvenkinio priešais rūmus pasodina 16-kos vaismedžių sodą, kurį kerta skroblų alėjos. Kitą, didžiulį 320 rūšių vaismedžių sodą, į 16 dalių skaidomą liepų alėjų, užveisia buvusiose dvaro dirvose ir ganyklose į pietus nuo rūmų.

Rupindamasis jaunimo švietimu, vyskupas nesitenkina miesto rotušėje veikiančia parapine/pradine mokykla, todėl jo vadovaujama Lietuvos edukacinė komisija 1775 m. atidaro pirmąją Vakarų Žemaitijoje vidurinę mokyklą – Karolštato aukštesniąją mokyklą. Jai vyskupas suteikia prie turgavietės stovėjusius dvaro namus, o šiems sudegus, 1789–1790 m. pastato naują dviejų aukštų mūrinį mokyklos ir bendrabučio pastatą.

Masalskiai proteguoja žydų bendruomenės kūrimąsi. Nors Magdeburgo teisės suteikimo Kretingai privilegija draudė mieste gyventi žydams, tačiau Masalskiai, suvokdami verslių šios tautos atstovų nešamą naudą miesto ir dvaro iždui, leidžia jiems kurtis už miesto sienos, kur netrunka atsirasti Žydų Naumiestis, vėliau tapęs miesto dalimi. Vyskupas Ignas Jokūbas Masalskis savo reikalų

patikėtiniu pasirenka Kretingoje gimusį pirklį Bereką Joselevičių (1764–1809), tapusį T. Kosciuškos sukilimo dalyviu, pirmojo modernioje istorijoje žydų pulko organizatoriumi ir vadu, Abiejų Tautų Respublikos didvyriu.

Trumpiausiai dvarą valdžiusiai grafų Potockių šeimai paskendus skolose, Kretingos grafystė iš grafo Vincento Potockio (1740–1826) 1802 m. paimama į valstybės iždą ir inventorizuojama, o 1802–1804 m. teisme nagrinėjama byla dėl jos paėmimo valstybės nuosavybėn. Vincentui Potockiui pradėjus išpardavinėti nekilnojamąjį turtą, Kretingos dvarą su Tarvydų kaimu 1806 m. nupcrka ir prie savo Šiaulių ekonomijos valdų prijungia Rusijos valstybės ir karo veikėjas, buvęs imperatorės Jekaterinos II favoritas, kunigaikštis, grafas Platonas Zubovas (1767–1822). Kretinga tampa menka, nuomininkų valdoma, didiko valdų dalelyte, kurioje pats savininkas vargu ar lankėsi. Tiesa, senieji kretingiškiai yra kitos nuomonės. Pasak jų, parke stukso senas akmens suolas, seniau vadintas Sostu, o šiandien labiau žinomas kaip Meilės akmuo, ant kurio sėdėjusi rusų imperatorė Jekaterina su savo meilužiu Platonu Zubovu, atvykusi jo aplankyti. Be šio akmens, iš Platono Zubovo laikų dvaro sodyboje išliko 1816 m. statyta akmenų mūro tvora.

Naujas Kretingos dvaro pakilimas prasideda jo savininku 1827 m. tapus Platono broliui, generolui majorui Dmitrijui Zubovui (1764–1836). Nors šis čia negyvena, bet, rūpindamasis Kretingos valdos ateitimi ir ekonomine nauda, imasi plėtoti palivarkinę ūkio sistemą, 1829 m. panaikinto Tarvydų kaimo žemėje įsteigia Dimitravo palivarką, Kretingos dvaro sodyboje ima statyti plytų mūro ūkinius pastatus. 1834 m. rekonstruoja vyno ir spirito varyklą (bravorą), įkuria peizažinį (angliškojo stiliaus) parką su kaštonų alėjomis. Grafui mirus, jo valdas 1839 m. paveldi vienintelis sūnus, tikrasis valstybės patarėjas Nikolajus Zubovas (1801–1871). Šis, reziduodamas Ginkūnuose, Kretingos dvare renovuoja mūrinius ūkinius ir gamybinius pastatus, pastato neoklasicistinius mūrinius rūmus, plečia palivarkinę ūkio sistemą įsteigdamas Pryšmančių, Zaštardų/Platonavo, Žadeikių, Miniuvkos ir kitus palivarkus. Dvarą paveldėjus jauniausiam sūnui, atsargos pulkininkui Gavrilui Zubovui (1835–1891), už paveldėtojo skolas valdą netrukus teismas areštuoja ir 1874 m. varžytinėse parduoda pagrindiniam kreditoriui Juozapui Tiškevičiui. Formaliai Gavrilas Zubovas turi teisę per vienerius metus dvarą išsipirkti, tačiau to, suprantama, nepadaro. Žodinė tradicija byloja, kad jis Kretingą grafui Juozapui Tiškevičiui pralošė kortomis. Tačiau šis pasakojimas atsirado tik todėl, kad to meto supratimu aristokratui pralošti savo turtą atrodė garbingiau, negu prarasti jį už skolas.

Tokiu būdu po pusę amžiaus trukusio rusų didikų Zubovų valdymo Kretingos dvaras atitenka vieno turtingiausių XIX a. II pusės grafų Tiškevičių giminės atstovo Juozapo Tiškevičiaus (1835–1891) šeimai, iki tol rezidavusiai Vilniaus rūmuose ir Lentvario dvare. Smalsiam lankytojui žingeidu plačiau sužinoti apie grafų Tiškevičių giminės istoriją, jos kelią nuo savo ištakų Berdyčive iki Kretingos, žymesnių giminės atstovų nuopelnus.

Grafai Tiškevičiai tradiciškai save kildina iš didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino vyriausiojo sūnaus Mantvydo. Tačiau istoriškai giminės pirmtakas buvo Kijevo kunigaikščio Švitrigailos Algirdaičio patarėjas bajoras Kalenikas Miškovičius, už ištikimą tarnybą XV a. gavęs nemažai valdų Voluinėje. Tiesioginiu giminės pradininku tapo Kaleniko sūnus Tiška Kalenikovičius (~1452–1501). Jo sūnūs rašytiniuose šaltiniuose vadinami Tiškovičiais, o vėliau, lenkų kalbos įtakoje – Tiškevičiais. Iš pradžių Tiškevičiai buvo stačiatikiai. Po Bresto bažnytinės unijos XVI a. pab. tapo unitais, o XVII a. dauguma jų priėmė katalikybę ir sulenkėjo.

Tiškevičiai naudoja senas ištakas turintį Lelivos herbą, kurio skydo mėlyname lauke puikuojasi gulsčias auksinis pusmėnulis ir virš jo pakilusi šešiakampė žvaigždė. Manoma, kad į Europą šį ženklą iš Artimųjų Rytų atsivežė kryžiuočių riteriai. Pirmasis Lietuvoje šį herbą 1413 m. Horodlės unijos aktu iš Lenkijos šlėktų priėmė Vilniaus vaivada Albertas Vaitiekus Manvydas, laikęs save gediminaičiu – Gedimino sūnaus Mantvydo palikuonimi. Manvydų giminei 1505 m. tiesiogiai pasibaigus, giminės herbą perėmė Tiškevičiai. Šį simbolį naudojo daugiau kaip 830 Abiejų Tautų Respublikos bajorų giminių. Tiesa, XIX a. pab. – XX a. 2 deš. kai kurios Tiškevičių šeimos, tame tarpe kretingiškis Aleksandras Tiškevičius, herbe vietoje šešiakampės naudoja penkiakampe

žvaigždę. Giminės herbu buvo puošiami rezidencijų portalai, kartušai, durys, interjero puošybos detalės, baldai, indai, stalo įrankiai, firminiai vokai ir laiškų popierius, antspauduojama korespondencija ir pan.

Kiekviena didikų giminė turi savo devizą. Grafų Tiškevičių šūkis yra lotyniška frazė „Nec aspera terrent" („Sunkumai nebaugina"). Ji nusako giminės motyvaciją ar intenciją, ragina giminės atstovus būti bebaimiais, ryžtingai ir kryptingai darbuotis bei kovoti dėl šeimos, giminės, tėvynės ir valstybės gerovės bei šviesios ateities. 1903 m. Poznanėje išleistoje Tiškevičių giminės istorijoje „Tyszkiewiciana" rašoma, kad giminės devizas lotyniškai skelbė „Deligas quem diligas" („Išsirink, ką myli"). Kai kurios Tiškevičių šeimos turėjo savo devizus. Pasak paskutiniojo Palangos grafo Alfredo Marijos Tiškevičiaus, jų šeimos šūkis buvęs: „Świećcie na bezdrożach życia" (pažodinis vertimas: „Švieskite gyvenimo bekelėse"; interpretacija: „Būkite žiburiais gyvenimo klystkeliuose").

Tiškevičių giminės židiniu tapo Berdyčivo dvaras Ukrainoje. Palenkės vaivadai Vasiliui Tiškovičiui (1492–1571) persikėlus arčiau LDK sostinės Vilniaus, nuo 1567 m. Kretingos Tiškevičių protėviai rezidavo Lahoisko dvare, netoli Minsko (Gudija). Čia jie 1569 m. gavo paveldimą grafo titulą ir įkūrė grafų Tiškevičių giminės I (Lahoisko) liniją. Ryškiausi Lahoisko linijos atstovai Žemaičių vyskupai, Žemaičių Kalvarijos įkūrėjas Jurgis Tiškevičius (1596–1656) ir Antanas Domininkas Tiškevičius (1692–1762), Abiejų Tautų Respublikos nepriklausomybės šalininkas, 1794 m. Lietuvos sukilėlių vado Jokūbo Jasinskio adjutantas, Varšuvos kunigaikštystės brigados generolas, 1812 m. Napoleono kariuomenės žygio į Rusiją dalyvis, o 1831 m. sukilimo Laikinosios lenkų centrinės vyriausybės Lietuvoje pirmininkas Tadas Tiškevičius (1774–1852), Lietuvos istorijos ir materialinės kultūros tyrinėjimų pradininkai, ekonomistas, archeologas, etnografas, geografas, dailės istorikas, kolekcininkas Konstantinas Benediktas Stanislovas Tiškevičius (1806–1868) ir jaunesnysis jo brolis, Vilniaus laikinosios archeologijos komisijos ir Senienų muziejaus (1857 m.) įkūrėjas Eustachijus Tiškevičius (1814–1873).

Šeimai ir jos įtakai augant, plėtėsi ir valdos. Iš Lahoisko dalis Tiškevičių keliasi į etnines lietuvių žemes rytų ir pietų Lietuvoje, iš kunigaikščių Radvilų 1811 m. išsiperka Biržų valdą ir įkuria nedalomą Biržų majoratą, tapusį etnografinėje Lietuvoje įsikūrusios grafų Tiškevičių giminės II (Biržų) linijos lopšiu. Toliau grafų Tiškevičių žvilgsnis krypsta į Lietuvos vakarus. Biržų dvarininkas Mykolas Juozapas Tiškevičius (1761–1839) susidomi pajūrio žemėmis ir 1824 m. už 177 171,88 sidabro rublio iš generolo Pranciškaus Ksavero Niesiolovskio nuperka Palangos valdą su Palangos ir Darbėnų dvarais, o 1828 m. iš rusų generolo Dmitrijaus Zubovo už 250 000 sidabro rublių išsinuomojo 9 metams Kretingos valdą. Nuo to laiko grafai Tiškevičiai tampa šiaurės vakarų Žemaitijoje plytėjusių valdų savininkais, prie Palangos valdos prijungia iš grafų Zubovų nupirktą Grūšlaukės dvarą.

Palangos valdą paveldi Mykolo Juozapo sūnus, Voložino dvarininkas Juozapas Mykolas Tiškevičius (1805–1844), kuris valdos administraciniame centre Darbėnuose stato mūrinę Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus bažnyčią, netoli Vilniaus nusiperka Trakų Vokės dvarą. Su žmona Ona Zabielaite užaugina tris sūnus – Mykolą, Juozapą ir Joną Vitoldą Emanuelį Juozapą.

Vyriausiasis sūnus Mykolas Tiškevičius (1828–1897) iš dėdės Jono Konstantino paveldi Biržų majoratą, gyvena Paryžiuje ir Romoje, daug keliauja, kolekcionuoja meno vertybes ir senienas, domisi archeologija, dalyvauja Egipto, Pompėjos ir Herkulanumo archeologiniuose tyrinėjimuose, o, nutaręs persikelti nuolat gyventi į Romą, Biržų majoratą 1872 m. perduoda vyriausiajam sūnui Juozapui Tiškevičiui (1850–1905).

Mykolo brolis Jonas Vitoldas Emanuelis Juozapas Tiškevičius (1831–1892) paveldi pagrindinę tėvo valdą Valažiną ir Trakų Vokės dvarą, kuriame pastato šeimos rezidenciją. Jo sūnus Jonas Juozapas Tiškevičius (1867–1903) Trakų Vokėje įsteigia žuvivaisos ūkį, o rezidencijoje formuoja naują parką, kuriam sukurti pasikviečia prancūzų landšafto architektą Eduardą Fransua Andrė.

Nepilnametis Mykolo ir Jono Vitoldo jaunėlis brolis Juozapas Tiškevičiui (1835–1861) paveldi Gudijoje šalia Valažino buvusį Izabelino dvarą ir Palangos, Darbėnų bei Grūšlaukės dvarus

Žemaitijoje. Anksti tėvo netekusio Juozapo auklėjimu rūpinasi dėdė, Biržų ordinatas Jonas Konstantinas Tiškevičius, testamentu užrašęs pasakišką tuo metu sumą – milijoną rublių. Baigęs Sankt Peterburge kavalerijos mokyklą, jaunas karininkas paskiriamas į Vilniaus 1-ąjį Sumų husarų pulką, krikštatėvio ir įtakingų tėvo draugų rekomenduojamas tampa Vilniaus generalgubernatoriaus adjutantu.

Generalgubernatoriaus adjutantas grafas Juozapas Tiškevičius (1835–1891) pasižymi silpnybe patrauklioms moterims, iki susilaukia trijų nesantuokinių vaikų, kuriuos įsivaikina. Nesantuokiniai vaikai negali paveldėti tėvo titulo ir valdų, todėl jų mokslui ir savarankiškam gyvenimui kiekvienam priskiria iki gyvos galvos po palivarką, iš kurio pajamų jie privalo išsilaikyti. Netoli Vilniaus grafas nusiperka Lentvario dvarą, pagaliau pasiryžęs sukurti šeimą, įsirengia jame rezidenciją, į kurią 1860 m. iš Barbarovo dvaro (Gudija) parsiveža žmoną – vengrų kraujo turinčią lenkų aristokratę Sofiją Horvataitę (1837–1919). Lentvaryje šeima leidžia vasaras, o likusį laiką gyvena Trakų gatvėje stovinčiuose rūmuose. Šalia Lentvario pradėjus tiesti geležinkelį Varšuva–Sankt Peterburgas ir jo atšaką į Virbalį, grafas apsiima savo lėšomis 1858–1862 m. pastatyti Lentvario geležinkelio stotį su visais tarnybiniais, pagalbiniais ir mechaninių dirbtuvių pastatais. Mainais už tai gauna rusų valdžios lengvatų superkant nusigyvenusių žemvaldžių dvarus, todėl didelę kapitalo dalį jis gali investuoti naujoms valdoms įsigyti.

XIX a. viduryje Tiškevičių giminė pasiekia savo klestėjimo piką, tapdama ne tik viena įtakingiausių, bet ir turtingiausių šeimų Lietuvoje, sudariusių šalies elito branduolį. Apie įtakingą brolių Juozapo ir Mykolo Tiškevičių vaidmenį to meto Lietuvos diduomenėje byloja tai, kad 1858 m. jiems patikima savo Lentvario ir Biržų valdose organizuoti medžioklę Vilniuje viešėjusiam Rusijos imperatoriui Aleksandrui II. Dėkingas caras broliams Juozapui, Mykolui ir Jonui Vitoldui Emanueliui Juozapui Tiškevičiams bei jų palikuoniams 1861 m. gegužės 8 d. patvirtina turėtą paveldimą grafo titulą.

Tiškevičių gyvenimo būdas iš esmės mažai kuo skiriasi nuo to, kas buvo būdinga ir įprasta daugumai to meto Lietuvos bei Europos aristokratų. XIX a. – XX a. pr. paplinta posakiai „kaip pas Tiškevičius", „kaip Tiškevičius", „pagal Tiškevičius", o tai reiškė – labai gerai. Iš kitų Lietuvos aristokratų grafai Tiškevičiai savo klestėjimo laikotarpiu išsiskiria vertingomis bibliotekomis, Vakarų Europos dailės kolekcionavimu, vertingais paveikslais ir kitais meno kūriniais. Grafai Tiškevičiai savo gyvenimo būdu gerokai pranoksta Lietuvos aristokratijos vidurkį. Anot kultūros istoriko Eimanto Gudo, apie Tiškevičius labai dažnai būdavo sakoma, kad jie keistokai atrodo prie Neries krantų, nes jiems labiau tinka Senos pakrantės.

Tarnybinę Juozapo karjerą nutraukia 1863 m. sukilimo įvykiai. Sukilime grafas nedalyvauja, tačiau skiria pinigų sukilėliams apsiginkluoti. Prasidėjus neramumams, atsisako generalgubernatoriaus adjutanto pareigų ir su žmona išvyksta į Paryžių. Grįžęs atgal, lieka tarnauti Vilniaus 1-ame Sumų husarų pulke. Tvyrant rusų valdžios nepasitikėjimui lenkų ir lietuvių aristokratais, prasidėjus krašto rusifikacijai, lenkų ir lietuvių kalbų suvaržymui, Juozapas imasi ieškotis ramesnės vietos šeimos rezidencijai. Be to, tai daryti skatina ir šeimos ramybės drumstėja tapusi geležinkelio stotis: Lentvario rūmai virto savotišku priestočiu arba svečių namais, kuriuose ištisus metus lankosi daugybė svečių – artimųjų, pažįstamų ir nepažįstamų aristokratų, nutarusių pas Tiškevičius praleisti laiką, kol sulauks savo traukinio.

Todėl šeima nusižiuri ir už 70 tukst. 380 sidabro rublių iš varžytinių nusiperka pačiame imperijos pakraštyje, šalia paveldėtosios Palangos esantį praskolintą grafų Zubovų Kretingos dvarą, kuriame 1878–1884 m. įsirengia nuolatinę rezidenciją. Kretingą Juozapas pasirenka ne atsitiktinai. Jį traukia čia išlikusi garsiojo karvedžio Jono Karolio Chodkevičiaus dvasia, vienintelis Vakarų Lietuvoje bernardinų/pranciškonų vienuolynas su bažnyčia, o svarbiausia buvo tai, kad kompaktiškai išplanuotoje dvaro sodyboje dominuoja kapitaliniai mūriniai pastatai, iš kurių išsiskiria balti kaip gulbė puikūs reprezentaciniai rūmai. Ne mažiau svarbus faktorius, padėjęs apsispręsti, buvo ir tai, kad šalia yra vokiečių Memelis – Klaipėda, su savo uostu, Vakarų civilizacijos forpostas carinės Rusijos imperijos pasienyje, patikimas portalas ryšiui su Vakarų Europa.

Kretingos dvaras tampa visų, Kuršo, Kauno, Vilniaus ir Minsko gubernijose išsibarsčiusių 27 dvarų su 400 000 ha žemės ir miško, administraciniu centru, administruojamu grafo Juozapo Tiškevičiaus valdų Kretingos vyriausiosios valdybos, kurios administratoriumi ir valdų kontrolieriumi grafas paskiria Pranciškų Jarmalavičių. Kretingoje prasideda perversmas, grafų Tiškevičių dvarą pavertęs tuo metu moderniausiu dvaru Lietuvoje. Daugeliu atveju Kretingoje grafo įgyvendinti projektai yra pirmieji ne tik Lietuvoje, bet ir visoje carinėje Rusijoje.

Grandioziniai dvaro sodybos pertvarkymo darbai pradedami planuoti 1878–1881 m., o 1882–1884 m. dvaras tampa savotiška Babelio bokšto statybų aikštele, kurioje bendraujama mažiausiai 9 kalbomis. Pertvarkos darbams vadovauja grafo valdų matininkas Jonas Šostakas, technikas Jonas Keturauskas, vyriausiasis daržininkas Liudvikas Haidukas. Dirbama iš karto keliomis kryptimis. Tarp rūmų pagrindinio ir vakarinio korpusų kyla nematytos konstrukcijos statinys – darbininkai stato Žiemos sodo karkasą, veža ir deda stiklo paketus. Kiti statinio viduje prie sienų lipdo iš tolimų kraštų parvežtus koralus.

Dideli pokyčiai vyksta angliškajame parke. Prie senojo tvenkinio statomos altanos, mūrijama vandens kaskada, ant kurios viršūnės jaučių jungas atitempia didžiulį akmenį su jame iškaltais suolais – legendinį Sostą, ant kurio, esą, sėdėjusi imperatorė Jekaterina II. Į rytus nuo senojo tvenkinio samdiniai kastuvais kasa naująjį tvenkinį – ežerą, formuoja jame salą, renka akmenis, karučiais veža gruntą užtvankai supilti. Kita komanda nuo trečiojo tvenkinio tiesia vandentiekio vamzdžius link parko, formuoja virš jų sampilą keliukui, kurio šlaitus grindžia akmenimis ir velėnuoja. Priešais parterį grafo valdų vyriausiojo daržininko Liudviko Haiduko komanda pagal vokiečių parkų architekto Johano Laraso projektus eskizus įrenginėja geometrinę (prancūziškojo stiliaus) parko dalį su Gnomo, Floros, Galijoto, Apolono fontanais, antikinio stiliaus skulptūromis, rožynu, gėlynais, karpomų mažalapių liepų alėjomis, kurių sankirtoje stato rotondą. Parteryje atnaujinamas iš Zubovų laikų išlikęs fontanas su mergaitės skulptūra, priešais rūmus įrenginėjamas ornamentinio stiliaus gėlynas, šalia kurio supilama kalvelė altanai, joje sodinamas atvežtas suaugęs kaštonas, įrengiamas pirmasis Lietuvoje elektrinis apšvietimas.

Susisiekimui tarp dvaro ir miesto pagerinti tiesiama ir akmenimis grindžiama nauja gatvė (dabartinė Vilniaus gatvė), kuriai per Dupulčio upelį 1883 m. vokietis mūrininkas Gotfrydas Koskis stato pirmąjį mieste mūrinį tiltą. Palei gatvę darbininkai kloja pirmąjį Kretingoje šaligatvį, kad miestiečiams pėsčiomis būtų patogiau pasiekti dvaro parką, o dvariškiams – bažnyčią ir miesto centrą.

Šia gatve iš Vokietijos imperijos pro Kretingos muitinę 1883 m. balandžio 28 d. atvežama pirmoji Lietuvoje mašina elektros energijai gaminti, kurią atlydi pats elektrinės statybos generalinis rangovas Hamburgo inžinierius J. L. Huberis. Netrukus, rugpjūtį ir rugsėjį, iš tuometinio Memelio, šių dienų – Klaipėdos, per miestą arklių traukiamais vežimais vežama iki tol nematyta įranga pirmajai šalyje elektrinei, kuri įrenginėjama senajame akmeniniame vandens malūne, dalį jo nugriovus ir pristačius plytų mūro fachverko antstatą. Šalia pastato iškyla didžiulis kaminas elektrinės garo krosniai; tokio aukščio kaminą iki tol galima buvo išvysti tik Klaipėdoje. Elektrinėje šaltkalvis su komanda montuoja vandens turbiną, iš Vokietijos atvykęs mechanikas M. Hauelas su pagalbininkais įrenginėja elektros instaliaciją, keli darbininkai nuo elektrinės link parko parterio kasa griovius elektros kabeliams, prie parterio takų pastato penkis ąžuolinius stulpus su ant jų kabančiais elektrinio apšvietimo žibintais, o Žiemos sode pakabina tris didžiules elektros lempas.

Pertvarkomi ir rūmai. Mūrininkas Gotfrydas Koskis rūmų išorines sienas naujai tinkuoja, skardininkas keičia latakus ir lietvamzdžius. Prie gatvės stovinčio vakarinio korpuso viršutiniame aukšte grafai Juozapas ir Sofija Tiškevičiai įsirengia savo apartamentus su miegamuoju, grafo ir grafienės darbo kambariais, rūmų biblioteka ir voniomis, kuriose maudytis ateina ne tik grafo šeima, bet ir dvariškiai. Grafienė savo kambaryje tarp artimųjų nuotraukų saugo jos rašytą pirmosios savo gyvenime 1857–1858 m. kelionės po Vakarų Europą dienoraštį su spalvotais karoliukais ir auksuotais siūlais puoštu plunksnakočiu. Tai savotiška, tik jai pačiai skirta relikvija, kurią ji karts nuo karto pavarto sugrįždama į praeities prisiminimus. Grafienės ir gafo kabinetuose kabo atidaromi sidabro ir melchioro krucifiksai, kuriuose saugomos šv. Vincento ir šv. kankinio Felikso relikvijos. Ryšiui su

išoriniu pasauliu palaikyti grafo kabinete 1882 m. atsiranda neregėtas negirdėtas stebuklingas aparatas – telefonas, kuriuo pirmąja Lietuvoje telefono linija Juozapas palaiko ryšį su bičiuliais, Rietave ir Plungėje šeimininkaujančiais kunigaikščiais Bogdanu ir Mykolo Oginskiais, taip pat – su savo Darbėnų, Genčų, Grūšlaukės (Pesčių), Palangos dvarų ūkvedžiais bei Vaineikių medžioklės vila, o vėliau – ir su naujai pastatytu Želvių palivarku. Pablogėjus grafo sveikatai, greta apartamentų įrengiamas dvaro gydytojo būstas. Apatiniame aukšte įsikuria grafo Juozapo Tiškevičiaus valdų vyriausiosios valdybos kontora, kurioje nuolat šeimininkauja kasininkas ir reikalų tvarkytojas. Šalia kontoros 1883 m. vasarą grafas, Rusijos valdžiai leidus, atidaro Kretingos pagalbinę telegrafo stotį, o jos telegrafininkui suteikia bustą ir apsiima mokėti atlyginimą.

Pagrindinio, t. y. rytinio, korpuso viduje statybininkai ir dažytojai-apdailininkai įrenginėja reprezentacines Baltąją, Žalsvąją ir Rausvąja sales, Mažąjį ir Didįjį salonus. Rausvoji salė pritaikoma rūmų orkestrui groti, todėl dvariškių pradedama kitaip vadinti Muzikos sale. Reprezentacines sales papuošia iš Vakarų Europos parvežti senoviniai, daugiausia – ampyro stiliaus baldai, Fransua Bušero, Entoni van Diko, kitų Vakarų Europos dailininkų paveikslai. Tik Baltosios salės baldai yra Liudviko XV, didžiojo salono – secesinio, o mažojo salono – pseudogdansko stiliaus. Rūmus puošia žymesnių grafų Tiškevičių giminės atstovų portretų galerija, didžiajame salone kabo trys dideli religinio turinio gobelenai. Salonuose stovi indaujos su Vakarų Europoje ir Sankt Peterburge nupirktais porcelianiniais ir fajanso servizais, sidabriniais ir sidabruotais stalo įrankiais; indus ir įrankius puošia grafų Tiškevičių šeimos herbai. Didžiajame salone pasitinkami svečiai, o mažajame tradiciškai pusryčių, pietų ar vakarienei renkasi grafų šeimyna su tarnautojais. Grafas su grafiene mėgsta naudoti savo stalo įrankius: šaukštus ir šakutes su išgraviruotais jų inicialais, grafas puikuojasi jam vardadienių proga dovanotais puošniais vokiečių meistrų darbo sidabriniais padėklu su bokalu, auksuotomis taurelėmis-puodeliais. Dvaro svečius pasitinka ir aptarnauja šveicorius ir liokajai, kurių livrėjas puošia sagos su grafų Tiškevičių giminės herbu.

Pagrindinio korpuso antrajame aukšte įrengiami kambariai grafų vaikams ir jų guvernantėms, patalpa su suolais ir sieniniu laikrodžiu vaikų mokyklai, o kambaryje šalia balkono – Damų kambarys. Pusrūsiuose atsiranda maisto sandėliai, tarnautojų virtuvė, buitinės ir gyvenamosios tarnautojų patalpos, dvaro vaistinė, o šalia Žiemos sodo – rūmų koplyčia. Koplyčioje grafas paliepia pakabinti kelionės po Italiją metu iš Porto Mauricio pranciškonų vienuolyno parvežtas Kryžiaus kelio stotis, taip pat seną paveikslą „Ecco Homo", kurį Juozapas išgelbėjo iš rusų griaunamos Vilniaus šv. Juozapo Sužadėtinio katalikų bažnyčios, labiausiai už viską brangino ir laikė stebuklingu.

Į baigiamą statyti Žiemos sodą atvežama egzotiškų kraštų augalų – bananmedžių, afrikinių palmių, vijoklių ir kt. Jame iš viršaus uolų kaskada žemyn krenta vanduo, išsiliedamas į tarp augalų vingiuojančius upeliukus, kuriuose nardo dekoratyvinės žuvelės. Medžiuose čiulba kanarėlės, o sienas puošia koralai, kurie, aplieti vandeniu, sužiba įvairiomis spalvomis. Žiemos sodo galerijoje virš krioklio šeimyna vakaroja, švenčia šventes, priima svečius. Greta Žiemos sodo tvenkinio pusėje pristatytoje dalyje įrengiama pagrindinė rūmų virtuvė su pagalbinėmis patalpomis.

Pokyčiai neaplenkia ir Juozapo Tiškevičiaus paveldėtosios Palangos valdos, kurią sudaro Palangos, Darbėnų ir Grūšlaukės (Pesčių) dvarai. Prie jos grafas prijungia dar ir Genčų dvarą, nes jis yra arčiau Darbėnų, iš kurių administruojama Palangos valda. Vilimiškių palivarke šalia Palangos pastato plytinę, o Palangoje 1886 m. įrengia prieplauką privačiam jūros uostui. Jį su plytine sujungia siauruoju geležinkeliu, kuriame vagonetes traukia arkliai. Geležinkeliu atvežtas plytas plytininkas Otas Fachras sandėliuoja greta prieplaukos pastatytame sandėlyje, iš kurio vėliau krauna į Anglijoje įsigytą garlaivį „Feniksas" ir kelis kartus per savaitę plukdo į sparčiai augantį Liepojos miestą ir karo uostą. Kartu gabenama pardavimui žemės ūkio produkcija, atplukdomos pramonės ir užjūrio kraštų prekės, atvyksta ir išvyksta vasarotojai.

Senoji Palangos dvaro sodyba virsta Kretingos grafų Tiškevičiaus šeimos ir giminės vasaros rezidencija, į kurią kurortiniam sezonui suvažiuoja artimi ir tolimi giminaičiai, draugai, pažįstami. Nuo 1877 m. dedami pagrindai kurortui – pastatomos kelios vilos, vasaros teatras, įrengiamos maudyklės, į kurias jūros vanduo pumpuojamas iš jūros požeminiais vamzdžiais. Nustatoma pliažo

lankymo tvarka, jame įrengiamos persirengimo ir maudymosi kabinos. Tarp pliažo ir senojo dvaro plytintį vėjo pustomų smėlynų ruožą sudėtinga įveikti, ypač moterims. Todėl dvare apsistojusių poilsiautojų patogumui grafas leidžia arklininkui iš arklidžių išvesti žirgus ir pabalnoti juos dviviečiais cirko artistų balnais, kad poilsiautojai poromis galėtų nujoti iki jūros ir grįžti atgal. Be to, jis liepia nuo siaurojo geležinkelio iki rūmų nutiesti atšaką, keliose vagonetėse įtaiso suolus, paversdamas jas savotiškomis atviromis konkėmis – arklių tempiamais vagonėliais. Jais svečiai keliauja ne tik į paplūdimį, tačiau nuvežami ir prie legendinio Birutės kalno, link kurio nuo pagrindinės geležinkelio linijos nutiesiama kita atšaka. Senajame parke, kuriame vasarotojai gali apsilankyti tik įsigiję įėjimo bilietą, pastatoma keletas altanų, didžiulė veranda/rotonda, primityvios karuselės vaikams – pora maniežų su besisukančiais arkliukais ir rogutėmis, o 1883 m. liepą priešais senuosius dvaro rūmus iškyla puošnios architektūros statinys kurorto svečių pobūviams, pokyliams ir šokiams – kurhauzas.

Poilsiautojams grafai Juozapas ir Sofija organizuoja vakarones, gegužines, išvykas į Šventosios miškus ir Kretingos dvarą. Vasarotojus linksmina senajame dvaro parke grojantis samdomas pučiamųjų orkestras. Prie Vasaros teatro grafo sūnus Vladislovas suburia vasarojančio grafų Tiškevičių giminės jaunimo mėgėjų trupę, kurį stato įvairius vaidinimus, scenos vaizdelius, gyvuosius paveikslus. Jaunasis grafas Vladislovas 1886 m. su bendraminčiais leidžia kurorto svečiams skirtą rankraštinį savaitraštį „La Limande" („Plekšnė"), kurį sodriu paryžietišku akcentu bažnyčios šventoriuje po pamaldų reklamuoja prancūzė guvernantė Marija Fajard.

Be Palangos, kuriamos naujos poilsio zonos. Statomos vilos Lentvario pušyne, kurį pamėgsta Vilniaus miestiečiai. Kretingoje prie naujojo tvenkinio iškyla svečiams apsistoti skirta vila. Genčų palivarke steigiama šeimos vasarvietė, statoma šveicariško stiliaus vila, namas aptarnaujančiam personalui, nauji pagalbiniai ūkiniai pastatai, suprojektuotas ir pradedamas kurti parkas su gėlynais ir vaismedžių sodu. Ši ramybės oazė nuolat sirguliuojančiam grafui buvo reikalinga pabėgti nuo vis triukšmingesniu tampančio Palangos kurorto. To meto spaudoje pasirodo žinutė, kad Juozapas Tiškevičius ruošiasi nupirkti Birštono kurortą ir pastatyti jame aukšto lygio gydyklų kompleksą. Deja, šio užmojo jam įgyvendinti nebuvo lemta.

Lietuvoje ir Žemaitijoje grafas Juozapas teturi vos vieną turtu, išmone ir polinkiu naujovėms sau lygų konkurentą – Rietavo dvaro savininką Bogdaną Oginskį, su kuriuo draugiškai lenktyniauja ir bendradarbiauja. Bogdanas Oginskis ir Plungėje rezidavęs jo brolis Mykolas Oginskis drauge su Tiškevičiais vasaroja Palangoje, dažnai svečiuojasi Kretingoje. Jų trijų dvarus, kaip jau minėta, 1882 m. sujungia pirmoji Lietuvoje telefono linija. Iš Bogdano Oginskio dvaro į Kretingą grafas pervilioja talentingą daržininką, Habsburgų rezidencijoje šalia Vienos praktiką išėjusį vengrų kilmės sodininką planuotoją Liudviką Haiduką (1856–1914), tapusį grafo valdų vyriausiuoju daržininku ir pagrindiniu Kretingos rezidencijos vasaros ir žiemos sodų kūrėju.

Juozapas yra ryžtingas ir stiprios valios žmogus, kuris, siekdamas savo tikslų, sugeba įveikti visas kelyje pasitaikančias kliūtis. Tvirtą valią jam padeda išlaikyti blaivus gyvenimo būdas. Namiškiams jis leidžia vartoti alų, vyną, tačiau pats svečiuose ir namuose per šventinius pokylius geria tik limonadą. Nors grafas buvo ir liko drąsus karininkas, tačiau jo nuo vaikystės neapleidžia didžiulis baimės jausmas pelėms ir kitiems graužikams, todėl grafų miegamojo viduryje stovinti didžiulė raudonmedžio lova iš visų pusių apkalta vielos tinklu ir primena didžiulį narvą. Tokie pat „narvai" stovi ir medžioklės vilose, į kurias grafas atvyksta medžioti ar trumpam pabėgti poilsiui nuo kasdienių rūpesčių. Susirgęs plaučių liga, jis ima dažnai dusti, negali miegoti gulomis, todėl lovą staliui tenka pritaikyti miegui sėdomis. Ligai paralyžiavus kojas, grafas gali judėti tik invalido vežimėlyje arba nešamas krėsle keturių nešikų. Net ir sunkiai sirgdamas jis lieka kupinas novatoriškų idėjų, kurias įgyvendina padedamas ištikimos gyvenimo bendražygės žmonos grafienės Sofijos Horvataitės-Tiškevičienės, grafui pasiligojus tapusios nuolatine jo slaugytoja.

Vienas iš grafų Tiškevičių giminės bruožų tai, kad jie puikiai išmano ekonomiką ir finansus. Pasakojama, kad kai Vilniuje iš vienų jų rūmų į kitus maišuose buvo vežami grynieji, tai užsikimšo gatvės. Grafai Tiškevičiai sėkmingiau negu daugelis Lietuvos didikų prisitaiko prie kapitalizmo

atėjimo ir baudžiavos panaikinimo. Pirkdamas dvarus, pirmenybę teikia miškingoje žemėje esančioms valdoms, kurių prasiskolinę šeimininkai iškirto mišką, todėl nekilnojamąjį turtą pardavinėja pusvelčiui. Žvelgdamas į priekį, jis yra tikras, kad kol užaugs vaikai, užaugs ir miškai, o valdos taps vertingesnės ir neš pelną palikuoniams. Paskutinį nekilnojamąjį turtą pardavusiems nusigyvenusiems bajorams Juozapas gailestingas, leidžia jiems su šeima pasilikti buvusiuose jų namuose, jų vaikams skiria išlaikymą. Pavyzdžiui, nupirkto Dunilovo dvaro savininką Ignotą Janiševskį paskiria administratoriumi, penkis jo mažamečius vaikus išleidžia į mokslus ir finansiškai paremia juos savarankiško gyvenimo pradžioje, o už vieno sūnaus, tapusio karininku, ištekina nesantuokinę savo dukterį Mariją.

Kretingos Tiškevičių ūkio veikla apdairiai diversifikuota. Pajamos plaukia iš dvarų, palivarkų, dirbamos ar komercinės paskirties žemės sklypų, smuklių ir malūnų nuomos, žemdirbystės, grūdininkystės, gyvulininkystės, medienos eksporto, plytinių produkcijos pardavimo. Būdamas abstinentas ir laikydamasis Žemaičių vyskupo Motiejaus Kazimiero Valančiaus raginimo negirdyti liaudies, Juozapas uždaro Žemaitijos valdose buvusius bravorus (spirito, alaus ir vyno daryklas), o Kretingos bravoro pastate įrengia bustus dvaro tarnautojams, tarnams ir ūkvedžio buveinę. Be tradicinės gyvulininkystės, jis užsiima ir veislinę gyvulininkystę, veisia pamėgtus žemaitukus, kryžmina juos su arabų ir anglų veislės žirgais, Palangos plaže vasaromis rengia žemaitukų lenktynes, kuriose dalyvauja ir apylinkės gyventojų išauginti šios veislės žirgai. Žirgams prižiūrėti samdo keturis arklininkus ir pusbernį arklininko padėjėją, kurie kartu atlieka ir vežėjo pareigas. Pajamas papildo Lentvaryje atidarytas vielos ir vinių fabrikas bei jo padalinys Kairėnų dvare. Visas pajamas ir išlaidas grafo valdų vyriausiosios valdybos kasininkas fiksuojama dvaro kasos knygose, kasos kvitus aprobuoja grafienė Sofija Tiškevičienė, antspaudu su grafų Tiškevičių giminės herbu tvirtina grafo valdų kontrolierius.

Kretingos ir Palangos dvaruose darbininkai gauna didesnius atlyginimus nei pas kitus dvarininkus. Aukštesnį atlyginimą lemia šalia esanti Vokietija, kurios pramonės įmonėse ir žemės ūkyje buvo mokama ženkliai daugiau nei Rusijos imperijoje. Pas grafą Tiškevičių samdomais darbininkais dirba ne tik vietiniai žemaičiai, bet ir Rytų Prūsijos bei Kuršo gubernijos vokiečiai, lietuvninkai, kuršininkai, latviai. Kumečiai gauna ordinariją – išlaikymą šeimai natūra ir pinigais, už papildomą padienį darbą dvaro kasoje jiems atlyginamą papildomai grynais pinigais. Kviesdamas darbams amatininkus – mūrininkus, dailides, kalvius ir pan., grafas pirmenybę teikia Prūsijos karalystės pavaldiniams, kur šių amatų meistrystė labiau pažengusi. Skardinimo darbus atlieka Kretingos žydai skardininkai, pastatų stogus dengia stogdengys Volpertas iš Darbėnų miestelio.

Prekės dvaro reikmėms perkamos daugiausia Klaipėdoje, Karaliaučiuje ir kt. Iš ten į Kretinga atkeliauja vazos Žiemos sodo augalams, rūmų virtuvės įranga ir indai, žemės ūkio padargai, cementas statyboms, anglis kurui, Kretingos ir Palangos plytinių įranga, grąžtas gintaro klodų paieškoms ir pan. Klaipėdoje per tarpininkus grafo reikalų patikėtinis Juozapas Vainoras užsako įrenginius ir pirmajai Lietuvoje elektrinei. Kiekvieną savaitę dvaro vežikas vykdavo į Klaipėdą veždamas į ją su reikalais dvaro administracijos atstovus, patį grafą arba grafienę, parveždamas į Klaipėdą atvykusius grafų svečius. Klaipėdos pakrašty Juozapas nusipirko vilos tipo pastatą su bokštu, kuriame šeimyniškiai apsistodavo atvykę apsipirkti, vizito pas dantų gydytoją, keliaudami į Vakarų Europą ar grįždami iš jos. Elena Klotilda Tiškevičiūtė prisimena, kad grįždamos iš Klaipėdos, grafaitės dalį pirkinių per valstybinę sieną perveždavo kontrabandos būdu – nesumokėjusios muito. Pasinaudodamos tuo, kad Rusijos sienos perėjimo punkto valdininkas jų netikrindavo, o apsiribodavo tik transporto priemonės apžiūra, kojinėse, kišenėse, po plačiais rūbais ir apsiaustais jos išslapstydavo nemažai įvairių prekių, kurias namuose iškraudamos ant stalo lenktyniaudavo, kuri daugiau kontrabandos parsivežė. Tokiu būdu jos parveždavo Vokietijoje išspausdintos lenkiškos literatūros ir lietuviškų maldaknygių, kurias rusų valdžia po 1863 m. sukilimo buvo uždraudusi spausdinti vietoje. Iš Kretingos, per katalikų bažnyčią ir pauparius, arba smulkių daiktų pardavėjus, šios knygos pasklisdavo po Žemaitiją.

Grafai Tiškevičiai naudojasi ir Kretingos krautuvininkų I. V. Glikmano, B. Kacenelenbogeno, A. Simono, P. Zegermano, A. Zolkovo, V. Zolkovo, I. Kolumbaus, A. Milnerio, S. Tubianskio, A. Šležo, S. Josielovičiaus paslaugomis, tokiu būdu paremdami šių smulkių miestelio verslininkų verslą.

Vakarų Europos kultūrai ir progresui prijaučianti Kretingos grafų Tiškevičių šeima formuoja ne tik naują miesto bei pajūrio veidą, bet keičia ir visuomenę. Atviri, svetingi, žingeidūs, modernūs grafai tampa socialinio kismo katalizatoriumi: imasi visuomenės švietimo, mecenatystės, lietuvybės rėmimo. Gyvendami Rusijos imperijoje, Juozapo ir Sofijos vaikai auga Vakarų Europos kultūros įtakoje, jiems samdomi mokytojai iš Lenkijos karalystės, Vokietijos imperijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės, jie mokomi tikėjimo, istorijos, literatūros, gamtos mokslų, geografijos, fizikos, logikos, matematikos, algebros, matematikos, muzikos, dainavimo, lenkų, rusų, prancūzų, vokiečių ir anglų kalbų, bendrauja su mieste gyvenančiais lietuviais, vokiečiais ir žydais, dvaro tarnautojų čekų, vengrų šeimomis, namuose netrūksta užsienietiškų knygų bei periodikos. Tik vėliau berniukai išleidžiami mokytis į Sankt Peterburgo vidurines ir aukštąsias karo mokyklas, kuriose mokosi kartu su daugelio tautybių diduomenės vaikais iš Rusijos imperijos platybių. Tėvai nevaržo jaunųjų Tiškevičių gyvenimiškų sprendimų – Juozapo duktė Marija ir anūkas Kazimieras lieka viengungiais, jie nespaudžiami laikytis to meto šeimos kūrimo papročių. Maža to, Marija draugauja su mergina ir šeima neverčia jos veidmainiauti prieš aplinkinius.

XIX a. šeimoje dažnai bendraujama prancūzų kalba, kurią grafai naudoja susirašinėdami tarpusavyje bei su vaikais. Dažniausia šia kalba laiškus motinai rašo sūnūs Juozapas ir Vladislovas. Vyriausiasis sūnus Aleksandras pirmenybę teikia lenkų kalbai, kuria jis ir broliai laiškais bendrauja ir su tėvu. Išlikusi korespondencija liudija, kad dažniausiai laiškus tėvams, ypač motinai, mėgo rašyti sūnus Juozapas.

Grafai tampa socialinės veiklos pavyzdžiu, užsiima filantropija, karitatyvine veikla. Jie remia vaikų ir senelių prieglaudas, Palangoje ir Kretingoje organizuoja renginius aukoms labdarai rinkti. Juozapas tampa Kauno gubernijos vaikų prieglaudų draugijos nariu, pasirūpina Kretingoje prie kapinių ir bažnyčios pastatyti suolus su stoginėmis, kur išmaldos prašantys elgetos galėtų rasti pastogę lyjant ar sningant. Grafai moko filantropijos savo vaikus, per šventes siunčia juos su lauknešėliais pas neįgalius vargšus žmones ir našlaičius, remia dukrų Marijos, Sofijos ir Elenos Klotildos sumanymą, kuriuo kiekviena iš jų apsiėmė auklėti ir mokyti po našlaitę, kol jos taps pilnametės. Nemažai dėmesio Juozapas skiria dvaro kumečių sveikatai, nes puikiai supranta, kad nuo darbininkų sveikatos priklauso ir dvaro gerovė. Jiems susirgus, kumečius gydo dvaro samdytas felčeris, už vaistinėje nupirktus vaistus apmoka dvaro kasa, o esant rimtesnei ligai ligoniai guldomi į dvare atidarytą ligoninę, kur jų gydymu užsiima dvaro gydytojas. Dėl ligos, traumos ar senatvės darbingumą praradę samdiniai neišmetami į gatvę, jie su šeima gauna dvaro išlaikymą – ordinariją, o likę vienišiais apgyvendinami prie dvaro ligoninės atidarytoje našlaičių ir senelių prieglaudoje, kur prieglobstį randa ir nesantuokiniai vaikai.

Skirtingai nuo kitų didikų, grafai Tiškevičiai neužsidaro savo aplinkoje, lieka atviri miesto, valsčiaus bendruomenei, Palangos ir Juodkrantės kurortų poilsiautojams. Jie leidžia į dvarą užsukusiems pašaliečiams lankytis Žiemos sode, pasivaikščioti parke, į kurį įeiti specialiai įrengia vartelius iš Vilniaus gatvės pusės. Prie vartelių kabanti iškaba skelbia, kad parke draudžiama vedžiotis šunis, mindyti žolynus ir skinti gėles. Norintieji detaliau sužinoti apie augalus, gali išsikviesti dvaro daržininką.

Tiškevičiai mėgsta ir propaguoja muzikos meną. Dar tarnaudamas kariuomenėje, Juozapas suburia kazokų orkestrą, kuris vasaromis groja renginiuose Vilniuje, Lentvario ir Kretingos parkuose. Išėjęs į atsargą nuo 1883 m. rudens imasi burti rūmų orkestrą. Jo branduoliu tampa 1884 m. iš Austrijos imperijos atvykę čekai muzikantai. Jiems apsigyventi kitapus tvenkinio priešais rūmus pastatomas mūrinis namas, o tarp jo ir tvenkinio supilama kalvą orkestro altanai. Orkestras groja altanoje, rūmų Muzikos (Rausvojoje) salėje, o miesto ir apylinkės bendruomenės jo klausytis gali dvaro parke ir rotondoje. Po poros metų orkestras išyra, nes gimtinės išsiilgę muzikantai nutaria grįžti

namo. Dvare gyventi su šeima lieka tik fleitininkas Pranciškus Suchanekas (1852–1922), tarnaujantis dvaro staliumi. Nelikus orkestro, renginiams grafas samdo keliaujančius muzikantus. Dvaro gyvenimui paįvairini vaikų muzikos ir vokiečių kalbos mokytoja Zelma Reti suburia rūmų chorą. Jo koncertai vyksta Žiemos sode, į kurį muzikos mylėtojai susirenka iš Kretingos miesto, Palangos ir apylinkės dvarų ir kaimų.

Grafas Juozapas Tiškevičius moka daug kalbų ir su pavaldiniais stengiasi kalbėti jų gimtąja kalba. Buitiniame lygmenyje jis žino ir lietuvių kalbą, kad galėtų bendrauti su valstiečiais. Rusams draudžiant viešumoje kalbėti lietuviškai, Palangoje, kuri priklauso Kuršo gubernijai ir kurioje šis draudimas negalioja, grafai apmoka Palangos vikarui ir gimnazijos kapelionui Marcijonui Jurgaičiui už vedamas žemaičių kalbos pamokas, o Palangos paveldėtojas Feliksas Vincentas Tiškevičius suteikia patalpas lietuvių inteligentams, 1899 m. susirinkusiems pirmąjį viešąjį lietuvišką vakarą, kuriame vaidinama komedija „Amerika pirtyje“ . Juozapo duktė Marija Tiškevičiūtė remia draudžiamos lietuviškos spaudos knygnešius, savo karietoje parveža iš Klaipėdos į Kretingą lietuviškus katalikiškus leidinius, bendradarbiauja su leidinio „Tėvynės sargas“ redakcija, kuri 1896 m Nr 6–7 publikuoja Laumės Lelivaitės slapyvardžiu Marijos sukurtą istorinę apysaką „Viskantas“ Jos brolis Aleksandras Tiškevičius palaiko ir remia lietuvių tautinį sąjūdį, 1897 m. raštu Kauno gubernatoriui Sergejui Suchodolskiui kritikuoja rusų valdžios politiką lietuvių atžvilgiu ir reikalauja panaikinti lietuvių kalbos draudimą, prie dvaro išlaiko nelegalią mokyklą, kurioje šalia lenkų, rusų kalbų vaikai mokosi gimtosios žemaičių kalbos, ruošiasi I Komunijai. Šią mokyklą lanko ir Aleksandro vaikai. Juozapo anūkas, Aleksandro sūnus Kazimieras Tiškevičius 1918–1921 m. tampa Lietuvos kariuomenės karininku, dalyvauja Nepriklausomybės kovose.

Juozapui 1891 m. mirus, jo šermenys vyksta Palangos dvare. Grafo kūną balzamuoja ir į puošnų sarkofagą paguldo iš Karaliaučiaus atvykęs gydytojas. Atsisveikinti suvažiuoja giminės, pažįstami, kariškiai, valdžios pareigūnai, ateina Palangos progimnazijos moksleiviai ir mokytojai, o iš Darbėnų atvyksta miestelio žydų bendruomenės delegacija su grafui skirta karūna-vainiku ir garbingų bendruomenės narių pasirašytu užuojautos raštu. Po šermenų gedulinga eisena arklių traukiamą katafalką palydi į Kretingos kapines. Dalinantis velionio palikimą, rezidenciją Kretingoje ir Dunilovo dvarą Gudijoje paveldi vyriausiasis sūnus Aleksandras (1864 1945), senąją rezidenciją Lentvaryje – Vladislovas (1865–1936), Kairėnus, Kaišiadoris, Osoviecą ir keletą smulkių pramonės įmonių Vilniuje – Antanas (1966–1920), Užutrakį, Daugirdiškes ir Izabeliną – Juozapas (1868 1917), Palangos dvarą jaunėlis Feliksas Vincentas (1869 1932). Darbėnų, Grūšlaukės ir Jazdų dvarai liko grafienei Sofijai Tiškevičienei, o dukterims nuotakos kraičiui atiteko keli palivarkai (Dimitravas, Kumponai ir kt.).

Vaikų paveldėti dvarai, ypač miškingos valdos Gudijoje, toliau duoda pelną, kuris leidžia Juozapo įpėdiniams išsilaikyti aukštuomenės viršūnėje. Sūnūs veda įtakingų ir turtingų šeimų atžalas. Aleksandro žmona tampa žemvaldžio, Kauno apskrities bajorų maršalkos, Elonoravos ir Išlaužo dvarininko Stanislovo Puslovskio duktė Marija (1865–1939), Vladislovas veda lenkų kunigaikštytę Kristiną Mariją Aleksandrą Liubomirską (1871–1958), Antanas į žmonas paima garsaus Vilniaus vaistininko, oftalmologo, profesoriaus Zenono Civinskio dukrą Eleną (1879–1949), Juozapas susituokia su kunigaikštyte Jadvyga Stefanija Marija Juzefina Sviatopelk-Četvertynska (1878–1939), o Feliksas Vincentas aukso žiedus sumaino su įtakingo Prūsijos karalystės Poznanės Didžiosios Kunigaikštystės politinio veikėjo ir žemvaldžio Vladislovo Tomašo Juozapo Lonckio gražuole dukterimi Antanina Sofija (1870–1951). Jie su žmonomis kviečiami į karininkijos ir aristokratijos rengiamus pokylius, karnavalus, pietus ir kitas iškilmes. Aleksandras skiriamas Telšių apskrities taikos teismo tarėju, vėliau – garbės teisėju.

Visi Juozapo ir Sofijos sūnūs baigia Sankt Peterburge uždaras sukarintas vidurines mokyklas aristokratų vaikams. Aleksandras ir Feliksas Vincentas toliau studijuoja karo inžineriją, Vladislovas – teisę, Juozapas – ekonomiką, ir tik Antanas, per tėvo laidotuves patyręs sunkią galvos traumą ir ilgai gydęsis Vokietijoje, Pulavų žemės ūkio ir miškininkystės institute įgyja agronomo diplomą. Tapę karininkais Aleksandras tarnauja imperatoriaus rūmų leibgvardijoje, Juozapas – kavalergardų

pulke, kur paskiriamas imperatoriaus motinos Marijos Sofijos Frederikos Dangmar Gliuksburg, rusų vadintos Marija Fiodorovna, asmeniniu adjutantu, o Feliksas Vincentas – 1-jame Kaukazo inžinerijos pulke. Aleksandrui suteikiamas imperatoriaus rūmų kamerjunkerio, o broliui Juozapui – kamerhero titulas. Vladislovas paskiriamas į valdinę tarnybą, tarnauja Rusijos teisingumo ministerijoje, vėliau – Rygos teismo apygardos taikos teisėju. Išėję į atsargą ar palikę tarnybą, broliai išvažinėja į savo valdas, kuria šeimas, aktyviai dalyvauja visuomeniniame ir politiniame gyvenime. Vladislovas Tiškevičius reikalauja iš Rusijos valdžius nutraukti žydų pogromus, pasisako valdžios vykdomą antilenkišką politiką, už lenkų kalbos grąžinimą lenkiškose mokyklose ir lenkų teisių praplėtimą ekonominiame ir politiniame gyvenime. Jis išrenkamas į I Rusijos valstybės dūmą, o jo brolis Aleksandras – į Valstybės tarybą.

Vladislovas, Juozapas ir Feliksas Vincentas Tiškevičiai pastato iki šių dienų lankytojus traukiančias reprezentacines Lentvario, Užutrakio ir Palangos dvarų sodybas su gražiausiais krašto parkais, kurių autoriumi tampa garsus prancūzų landšafto architektas Eduardas Fransua Andrė. Juozapas Tiškevičius naujai pasistatytoje rezidencijoje 1901 m. įsteigia Užutrakio majoratą, tampa pirmuoju jo ordinatu ir grafų Tiškevičių giminės III (Užutrakio) linijos pradininku. Vilniuje verslo ėmęsis Antanas Tiškevičius savo rezidenciją įkurdina dabartiniuose Lietuvos rašytojų rūmuose, o paveldėtąjį Kairėnų dvarą palieka poilsio išvykų, pasijodinėjimų žirgais ir žemės ūkio produkcijos auginimo, gamybos vieta. Grafai Feliksas Vincentas, Vladislovas ir Aleksandras tampa pagrindiniais Palangos, Lentvario ir rekonstruojamos Kretingos katalikų bažnyčių statybų rėmėjais. Aleksandras Tiškevičius su būsimu signataru Stanislovu Narutavičiumi ir kitais veikėjais 1909 m. įsteigia Telšių privačią gimnaziją, iki 1915 m. vadovauja gimnazijos draugijai, rūpinasi šios švietimo įstaigos išlaikymu ir veikla.

Vladislovas Tiškevičius garsėja kaip meno žinovas, kolekcininkas, sukaupia didžiulę kultūros, meno ir mokslo vertybių kolekciją, Milane atidaro dailės galeriją-antikvariatą, pavadintą „Galleria Warowland" (lenkiško Lentvario „Landwarów" pavadinimo anagrama), Vilniuje 1906 m. įkuria Mokslo ir meno muziejaus draugiją, į kurios veiklą įtraukia brolius ir daugelį to meto Lietuvos ir Vilniaus inteligentijos, paaukoja šiam muziejui didžiąją dalį meno ir muziejinių rinkinių. Draugijai susiliejus su Vilniaus lenkų mokslo bičiulių draugija, jos meno rinkinius perėmė 1941 m. įkurtas Lietuvos dailės muziejus. Vladislovo brolis Feliksas Vincentas Palangos apylinkėse surenka unikalų senovės gintaro dirbinių rinkinį, kurį sudaro mažiausiai 297 artefaktai – įvairių formų gintaro, taip pat akmens dirbiniai, reprezentuojantys neolito laikotarpio Narvos ir Pamarių kultūras, bei vėlyvojo geležies amžiaus gintaro ir metalo dirbiniai, priklausantys kuršių materialinei kultūrai. Dalį šio rinkinio jis 1908 m. perduoda Vilniaus mokslo bičiulių draugijai, o likusią dalį – 143 gintaro ir 5 akmens dirbinius, jo žmona Antanina Sofija Tiškevičienė 1936 m. padovanoja Kretingos muziejui.

Antanas Tiškevičius steigia ir plėtoja Vilniaus pramonės ir prekybos infrastruktūrą, pastato garinę duonos kepyklą ir įsteigia prekybos taškų kepyklos produkcijai realizuoti tinklą, dalyvauja miesto valdybos veikloje, renkamas valdybos pirmininku, inicijuoja paminklo-skulptūros poetui Adomui Mickevičiui atminti pastatymą Šv. Jonų bažnyčioje.

Seserys Sofija Marija ir Elena Klotilda Marija Tiškevičiūtės, kurioms brolis Aleksandras ir motina Sofija surengia vestuvių iškilmes Kretingoje, išteka už Lenkijos karalystės aristokratų Henriko Alberto Stanislovo Dembinskio ir Aleksandro Antano Felikso Oginskio bei išvyksta gyventi į Pšisuchos ir Korčevo dvarus. Tik vyriausioji sesuo Marija Tiškevičiūtė, vaikystėje pasižadėjusi netekėti, lieka viengungė, o savo asketišką gyvenimą paskiria filantropinei veiklai. Ji prie Kretingos dvaro prieglaudos 1898 m. įsteigia pirmąjį Lietuvoje lietuvišką vaikų darželį, Kretingoje išlaiko mokytoją, mokinančią dvaro tarnautojų ir miestelėnų dukras, gabiausias mergaites siunčia tęsti mokslų į gimnazijas. Motinos rūmuose Vilniuje 1898 m. atidaro vieną pirmųjų mieste privačių ambulatorijų, o ją uždarius, 1904 m. ten pat įsteigia neturtingų siuvėjų (moterų) prieglaudą, pavadintą Šv. Jadvygos namais. Nuo jaunų dienų ji domėjosi senove ir poezija, mėgo bendrauti su Palangoje vasarojančiais intelektualais, daug laiko skyrė žirgams, kuriems meilę jai nuo mažų dienų įskiepijo tėvas. Panašu, kad šie pomėgiai suvedė ją su poetu, prelatu Jonu Mačiuliu-Maironiu. Šis vasarodamas

Palangoje būdavo dažnas grafų Tiškevičių svečias, o 1904 m. lenkų kalba parašė Lietuvos lenkams skirtą poemą „Z nad Biruty" („Nuo Birutės kalno"), kurios pagrindinės veikėjos Celinos prototipu tapo Marija.

Kretingos paveldėtojui Aleksandrui Tiškevičiui vedus Mariją Puslovskytę (1865–1939), 1887 m. Kretingos grafų Tiškevičių šeimos valdos geografiškai ženkliai prasiplečia. Žmona kraičio parsineša Išlaužo dvarą netoli Kauno, Židikų dvarelį ir keletą palivarkų Žemaitijoje, o, tėvui Stanislovui Puslovskiui mirus, paveldi nemažą Eleonoravos dvarą su Panemunės pilimi. Kretingoje Aleksandras rekonstruoja rūmus, sumažina Žiemos sodą, įveda pirmąjį Kretingoje centrinį šildymą, remia evangelikų liuteronų bažnyčios statybą, tampa katalikų (bernardinų/pranciškonų) bažnyčios rekonstrukcijos komiteto pirmininku, pasamdo jai rekonstruoti žinomą Krokuvos architektą Slavomirą Odživolskį. Katalikų kapinėse pastato šeimos koplyčia, kurios kriptoje palaidoja tėvą Juozapą, nepilnametę dukterį Mariją, motiną Sofiją, per 1941 m. birželio sukilimą žuvusį sūnų Kazimierą, iš Užutrakio po sovietų 1939 m. invazijos atvykusią brolienę Jadvygą Tiškevičienę.

Smarkiai visi grafų Tiškevičių dvarai nukenčia per Pirmąjį pasaulinį karą. Karinės valdžios įsakymu grafų šeimoms pasitraukus į Rusijos gilumą, o Feliksui Vincentui į Vokietiją, pas svainį Stanislovą Lonckį, dvaruose imasi šeimininkauti carinės Rusijos kareiviai, kiek vėliau juos išstūmusi kaizerinė Vokietijos kariuomenė. Po Pirmojo pasaulinio karo grafų Tiškevičių valdos atsiduria dviejose valstybingumą atkūrusiose, tačiau priešingose politinėse stovyklose atsidūrusiose valstybėse – Lietuvoje ir Lenkijoje.

Pirmasis Pasaulinis karas ir pokaris išskiria ne tik Kretingos grafų Tiškevičių giminę, bet ir Kretingos paveldėtojo Aleksandro Tiškevičiaus šeimą. Iš sūnų Kretingoje lieka tik Kazimieras. Vyriausiasis sūnus Stanislovas Juozapas Marijonas (1888–1965), prieš karą studijavęs teisę Tartu ir Kazanės universitetuose, apsigyvena Varšuvoje, 1935–1944 m. dirba Varšuvos prezidento atstovu miesto Pietų rajone. Antrasis sūnus Juozapas (1890–1967), Krokuvos Jogailos universiteto absolventas, gyvena Lenkijai atitekusiame Dunilovo dvare, anksti tapęs našliu augina vienturtę dukrą Kristiną, o įsiplieskus naujam karui persikelia į Lodzę. Jauniausias sūnus Jurgis (1899–1939) nuo gimimo turi psichikos negalią. Todėl tėvai tarpukariu išsiunčia jį gydymuisi į Varšuvos psichoneurologinę ligoninę, kurios ligonius 1939 m. sušaudo Varšuvą užėmę vokiečiai. Tėvams atminimui lieka tik I Komunijos proga 1910 m. sūnui dovanotas ausinis kryželis. Į Lenkiją tarpukariu patraukė ir duktė Aleksandra Marija Sofija Marcelina (1893–1983), įstojusi į Kenčiančio Jėzaus Širdies seserų uršuliečių kongregaciją. Ji steigė pilkųjų uršuliečių vienuolynus Seradze, Juodšiliuose, Vilniuje, buvo Seradzo, Kelcų, Lipnicos Murovanos vienuolynų viršininkė. Jos sesuo Ona Marija (1897–?) baigė Petrogrado A. Jasčembskos gimnazijos lenkų skyrių, susirgusi išvyko Austriją. Kretingoje užaugusi kita sesuo Izabelė (1900–?) tarpukariu įgijo buhalterės išsilavinimą ir išvyko į Prancūziją. Jauniausia sesuo Imakulata (1904–1990) tarpukariu gyveno Lenkijoje, studijavo agronomijos mokslus Pulavų žemės ūkio ir miškininkystės institute. Įsibėgėjus Antrajam pasauliniam karui, grįžo į vokiečių užimtą Kretingą, padėjo tėvui šeimininkauti dvare. 1944 m. rudenį pasitraukė į Vokietiją, gyveno Elsteno karo pabėgėlių stovykloje, iš kur išvyko į Prancūziją. Paskutiniąkart šeimyną Aleksandrui ir Marijai pavyksta į krūvą suburti 1937 m. per savo auksines vestuves, į kurias atvyko ne tik vaikai, bet ir Aleksandro seserys su savo vaikais.

Didžiausią smūgį grafų Tiškevičių dvarų pajamoms suduoda Lietuvos žemės reforma. Ją įgyvendinant, iš Aleksandro ir Felikso Vincento Tiškevičių Kretingos ir Palangos dvarų valstybė nusavina tūkstančius hektarų žemės, palikdama nedidelius pavyzdinius ūkius, ūkininkavimas kuriuose duoda menkas pajamas, nebeleidžia išlaikyti ne tik reikalingų pajėgumų darbo jėgos, bet ir pačių dvarų ir palivarkų sodybų. Aleksandras su sūnumi Kazimieru Kretingoje bando suktis: plėtoja pienininkystę ir veislinę gyvulininkystę, kariuomenei ir verslininkams nuomoja ūkinius dvaro pastatus, dvare įkuria aliejaus spaudyklą-fabriką „Oelit", medaus, sirupo ir saldainių dirbtuves „Šatrija", metalo ir medžio tekinimo dirbtuves, miesto centre atidaro parduotuvę „Šatrija", dvare pagamintą produkciją tiekia Klaipėdos krautuvėms.

Nepaisant finansinių sunkumų tarpukariu Kretingos grafai Tiškevičiai stengiasi išlikti visuomeniški. Nors bankas vėluojamus mokėti mokesčius išieško su policija, o pinigus už vekselius tenka skolintis iš bankų ir verslininkų, grafas Aleksandras Tiškevičius remia labdaringą Šv. Vincento Pauliečio draugiją, netoli dvaro įsikūrusį vienuolių pranciškonių moterų vienuolyną, katalikiškas visuomenines organizacijas, dalyvauja jų valdybų veikloje. Nepriklausomybės pradžioje grafas įsijungia į savivaldą, dalyvauja Kretingos valsčiaus bendruomenės veikloje, renkamas valsčiaus tarybos pirmininku, parašo ir Klaipėdoje savo lėšomis išspausdina brošiūra, kurioje aiškina savivaldos svarbą ir aktualumą, ragina nebūti apolitiškais ir aktyviai dalyvauti tiek pačios savivaldos veikloje, tiek ir tarybų rinkimuose. Jo sūnus Kazimieras – Lietuvos nepriklausomybės kovų dalyvis, atsargos karininkas, įkuria Kretingoje Lietuvos verslininkų sąjungos skyrių ir jam vadovauja, remia Jaunųjų ūkininkų ratelius ir apsiima vadovauti Jaunųjų ūkininkų globos tarybos skyriui, taip pat renkamas Kretingos apskrities savivaldybės valdybos nariu. Jis tampa Lietuvos šaulių sąjungos rėmėju, statybinėmis medžiagomis remia miesto parke stadioną statančius Kretingos kuopos šaulius.

Toliaregiškos Kretingos grafų Tiškevičių investicijos duoda grąžą ir šiandien. Meno bei mokslo mecenatystė, filantropija, dalyvavimas krašto politiniame ir visuomeniniame gyvenime yra ryškūs pavyzdžiai po sovietmečio okupacijos vis dar besiformuojančiai šiandieninei šalies visuomenei. Jų pastatytos ir puoselėtos Kretingos, Palangos, Užtrakio sodybos mūsų laikais tapo labiausiai lankomais Lietuvos muziejais, turistų traukos centrais, o Kairėnų dvare įsikūrė Vilniaus universiteto botanikos sodas. Atgimimo laukia ir pirmoji Kretingos grafų Tiškevičių rezidencija – Lentvario dvaras.

XX a. grafai Kretingos Tiškevičiai praranda savo įtaką, giminė ne savo noru smarkiai išblaškoma: vieni atsidūrė Rusijos tremtyje, kiti pasitraukė į Lenkiją, treti emigravo į Jungtinę Karalystę, Prancūziją, Jungtines Amerikos Valstijas. Lietuvoje šis praradimas yra susijęs su abiem pasauliniais karais, kylančiu nacionalizmu ir komunistine ideologija, kai aristokratija tapo nereikalinga. Valstybė ir tauta neteko savo elito, nes naujų giminių, kurios pakeistų senas, atsirado nedaug. Galutinai aristokratijos socialinę terpę sunaikino sovietmetis, kai tuo metu Vakarų Europoje ji išliko ir gyvavo naturaliai. Laikomes nuostatos, kad kiekviena tauta yra verta turėti savo elitą ir jis gali būti sudarytas iš labai įvairių socialinių grupių, o aristokratija yra viena iš jų ir bene svarbiausia. Šiuo metu Lietuvos visuomenėje vyrauja paviršutiniškas supratimas apie aristokratinę kultūrą. Ir nors Lietuvoje aristokratijos luomas prarastas negrįžtamai, būtina šiuolaikiniame kontekste supažindinti lankytojus aktualizuoti šios visuomenės grupės puoselėtas vertybes, formuojančias visuomenės moralinį kodą.

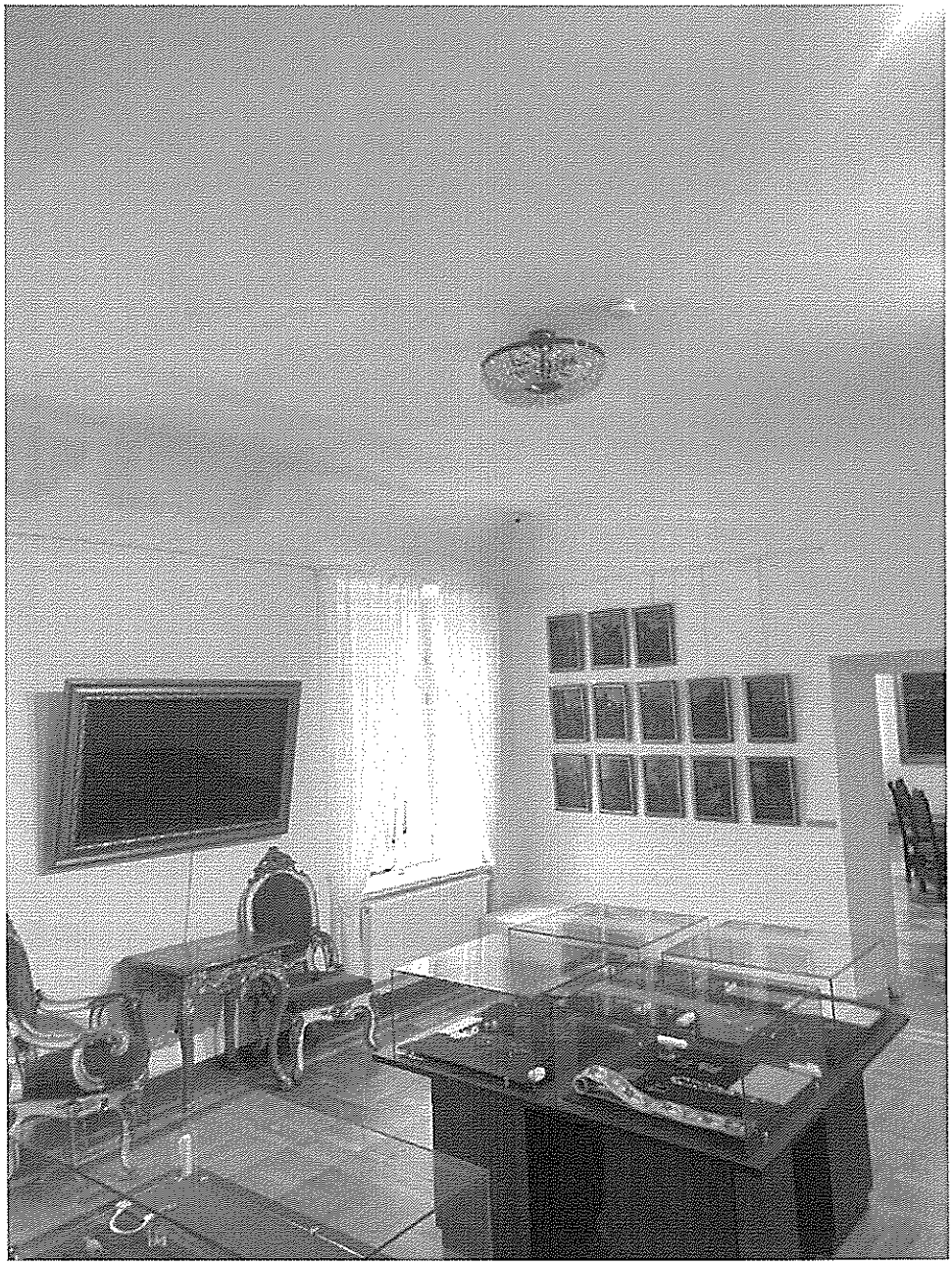

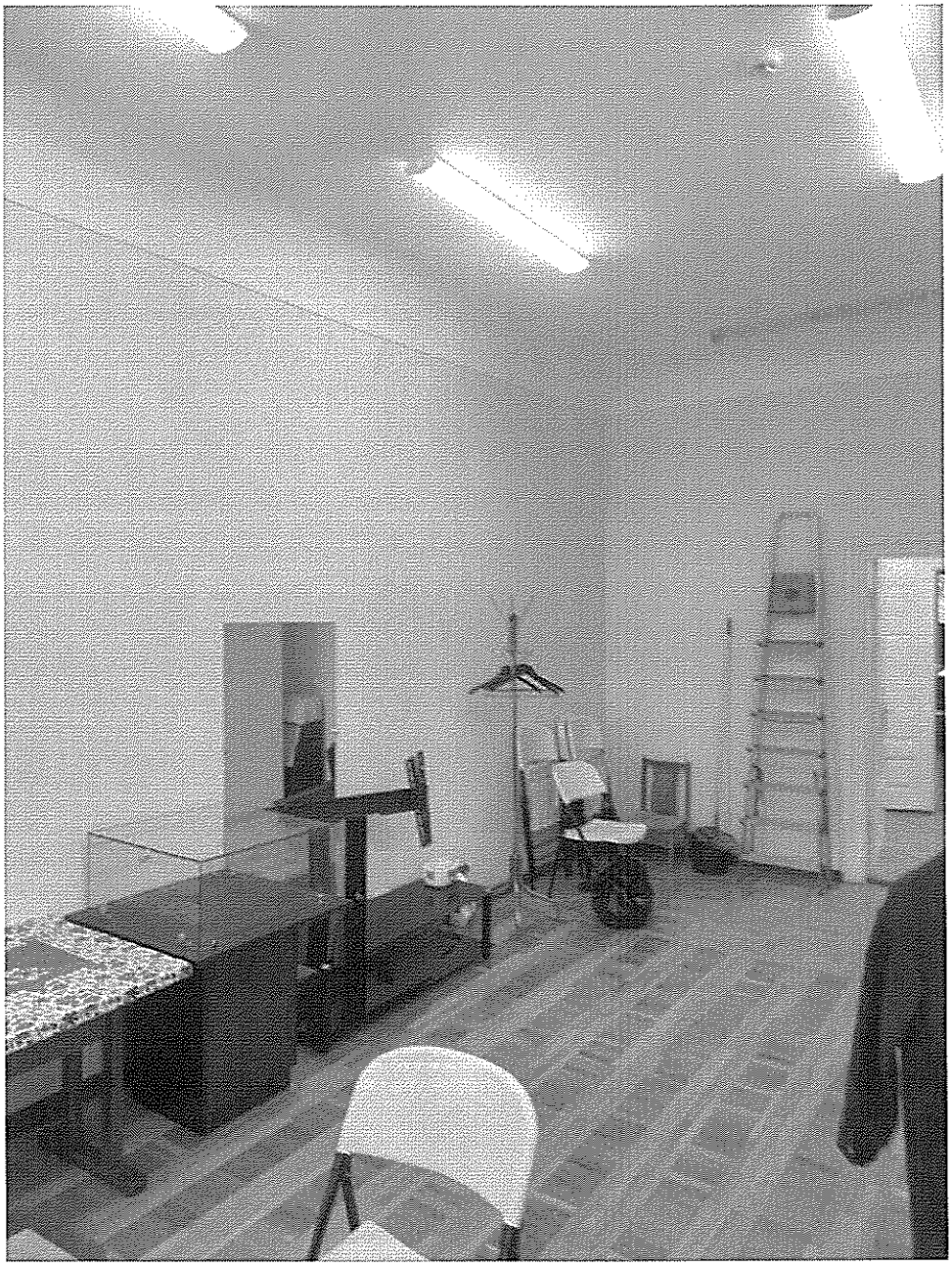

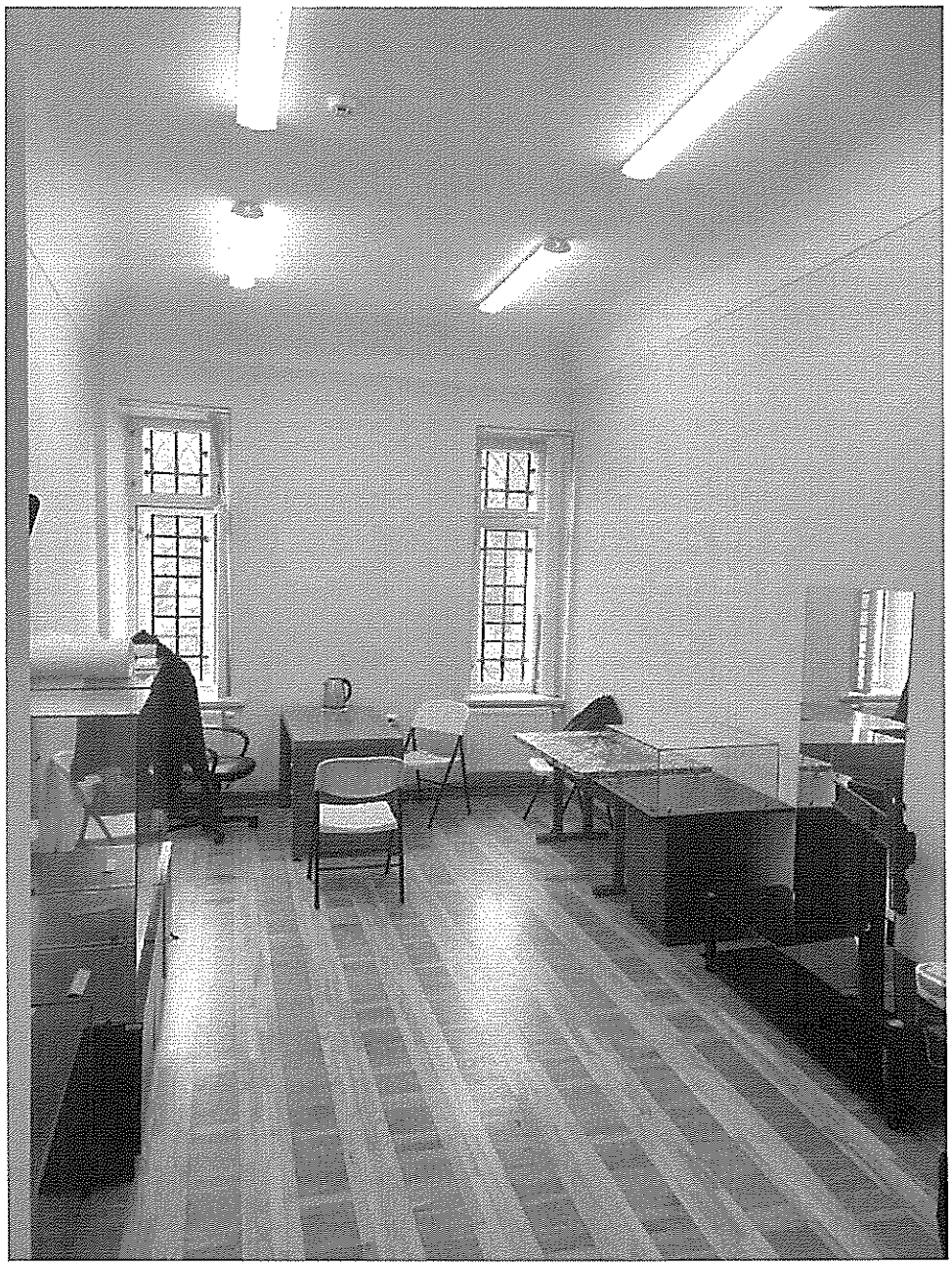

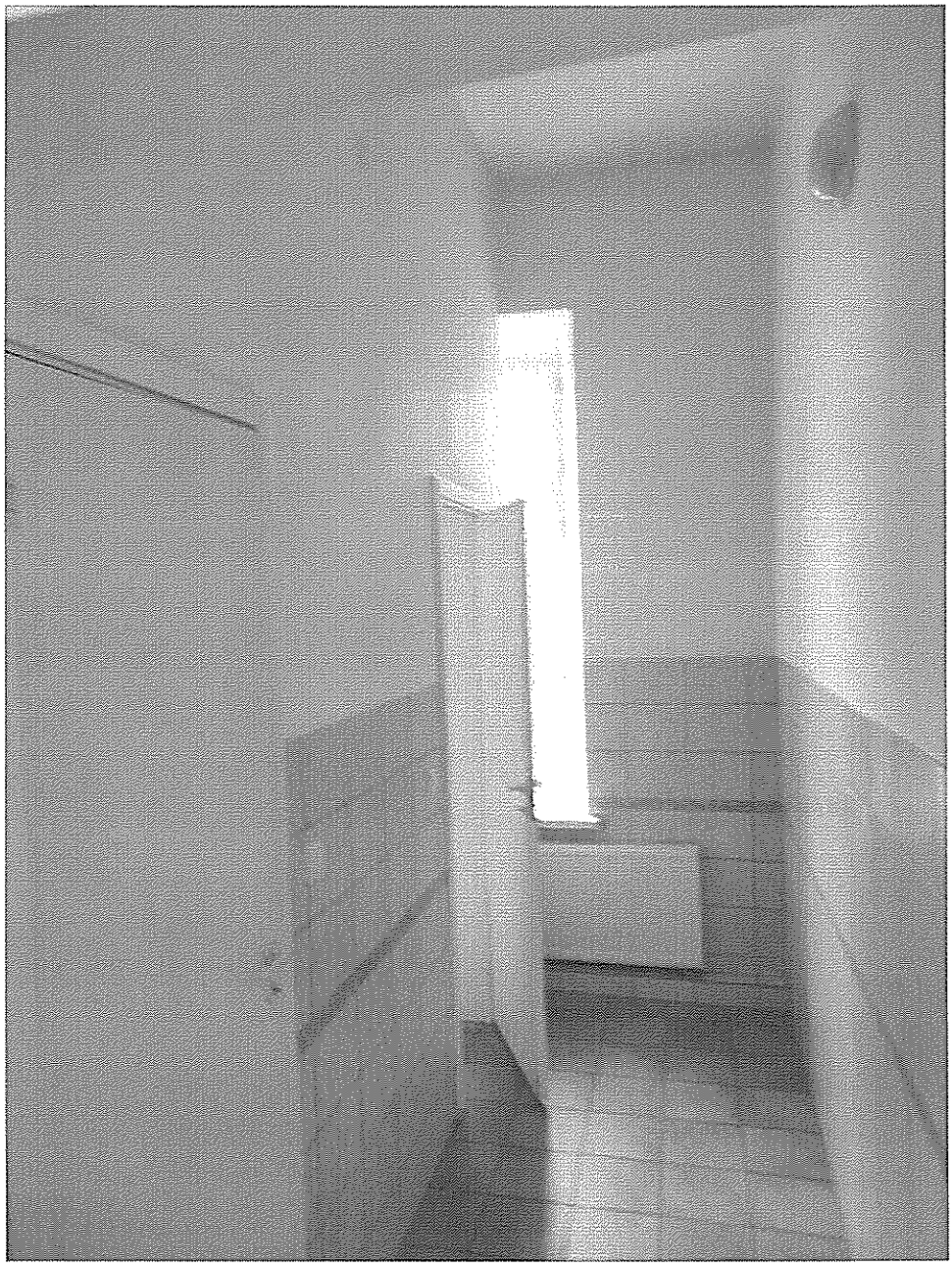

TREČIAS AUKŠTAS

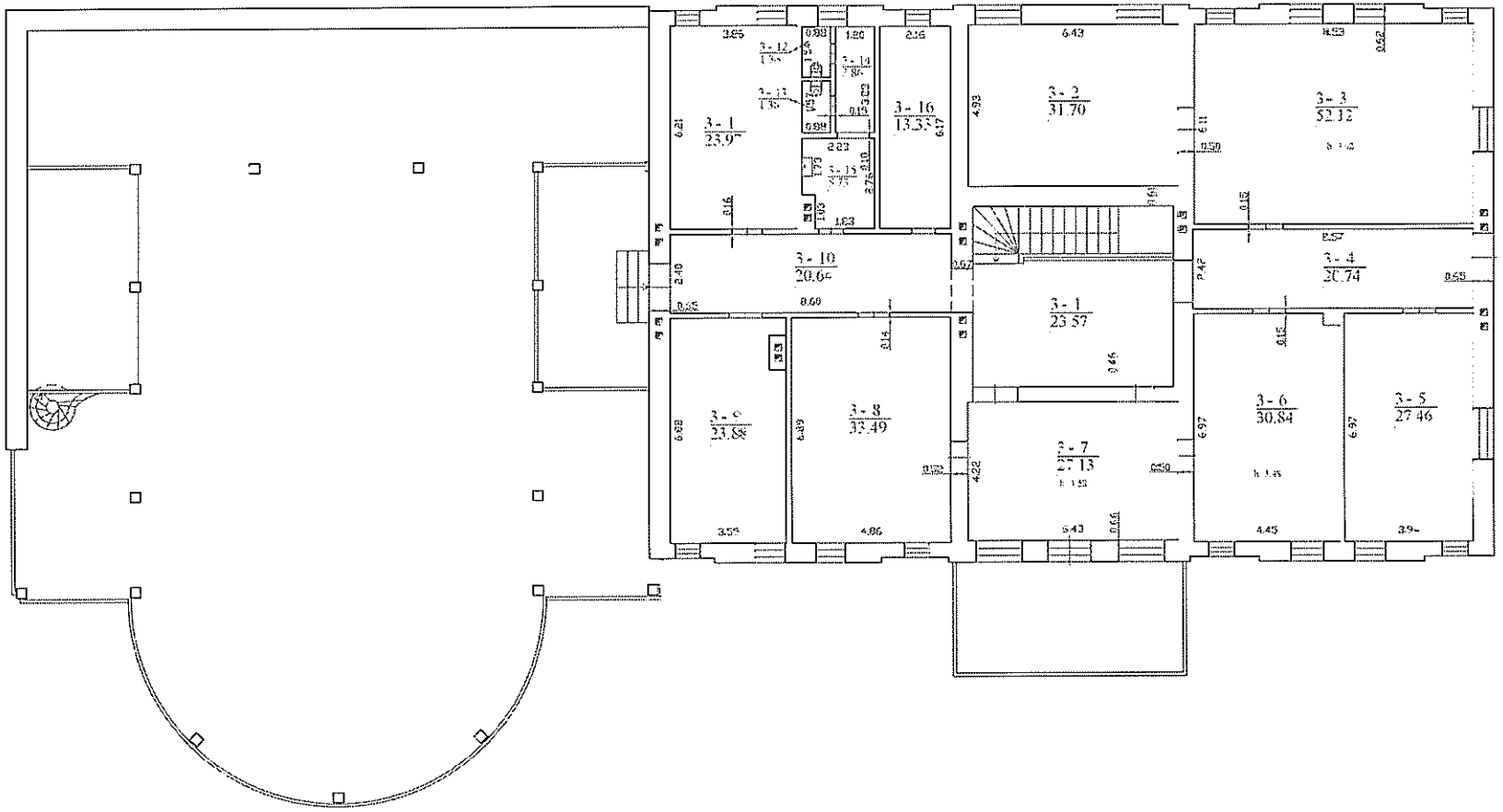

A. Četkausko individuali įmonė "Geolita", kodas: 13-283937, adresas: Kaunas, Baltijos g. 94-5 el. pašto adresas (-ai): amberpiet@gmail.com, tel.: + 370 670 430 60

Matininko kvalifikacijos pažymėjimo Nr	Pareigos	Vardas ir pavardė
2M-sd-1646	matininkė	LINA VALANČIAUSKIENĖ

Adresas: Kretingos r. sav. Kretingos m. Vilniaus g. 20

Pastato žymėjimas plane	1603-p
Kadastro duomenų nustatymo data	2021-02-12
Plano parengimo data	2021-02-19
Mastelis	1:100

1125492382